

TORNION KAUPUNGIN TARKASTUSLAUTAKUNTA

Arviointikertomus 2021

Tarkastuslautakunta 14.6.2022 § 75

Kaupunginvaltuusto 20.6.2022 § 70

Tornio

Tornion kaupungin arviointikertomus 2021
Tornion kaupungin tarkastuslautakunta
Suensaarenkatu 4, Tornio

Taitto- ja painotyö: HD Markkinointi (2022)

Sisällysluettelo

TARKASTUSLAUTAKUNNAN PUHEENJOHTAJAN KATSAUS	4
TARKASTUSLAUTAKUNTA JA TARKASTUSTOIMINTA	7
Tarkastuslautakunnan tehtävät ja kokoonpano	7
Arviointitoiminta	8
Tarkastustoiminta	11
Sidonnaisuusilmoitusten ilmoittamisvelvollisuuden valvonta	11
Toimintavalmiuksien kehittäminen	12
TORNION KAUPUNGIN JOHTAMIS- JA OHJAUSJÄRJESTELMÄN PERIAATTEET	13
Ohjelmat ja suunnitelmat	15
TARKASTUSLAUTAKUNNAN SUOSITUSTEN VAIKUTTAVUUDEN ARVIOINTI VUODELTA 2020	16
VALTUUSTON ASETTAMIEN VUOSITAVOITTEIDEN TOTEUTUMISEN ARVIOINTI	22
Kaupungin talous	24
Kaupunginhallitus	27
Keskushallintopalvelut	32
Hyvinvointipalvelut	39
Sivistyspalvelut	43
Tekniset palvelut	53
KONSERNIYHTEISÖJEN OMISTAJAOHJAUS JA VUOSITAVOITTEIDEN TOTEUTUMISEN ARVIOINTI	62
Tornion Energia Oy	63
Tornion Vesi Oy	64
Tornion Vuokra-asunnot Oy	65
Tornion Oppilasasuntola Oy	66
Tornion Palveluasunnot Oy	67
Tornion Krunni Oy	68
Työvoimalasäätio	69
Kiinteistö Oy Tornion Kisakoti	70
Länsi-Pohjan Hevosurheilukeskus Oy	71
Tornion Keilahalli Oy	72
Business Tornio (Team Botnia Oy)	73
Bottenvikens Reningsverk Ab	74
TARKASTUSLAUTAKUNNAN ESITYS VALTUUSTOLLE JA ALLEKIRJOITUKSET	75

TARKASTUSLAUTAKUNNAN PUHEENJOHTAJAN KATSAUS

Outi Keinänen

Hyvät torniolaiset, luottamushenkilöt ja kaupungin sekä tytäryhteisöjen henkilöstö.

Tornion kaupungin perustamisesta tuli kulu-neeksi viime vuonna 400 vuotta ja kaupunkimme toiminnassa juhluvuosi 2021 näkyi monin tavoin. Torniolaisten osallisuuden huomiointi oli kiitettävää sekä juhluvuoden suunnittelussa että tapahtumajärjestelyissä ja Tornion osallisuusmallin valmistelussa. Juhluvuoden teemat syntyivät torniolaisten ehdotuksina. Ne olivat: "Tornio-luonnostaan villi", "Rajatonta kulttuuria - pääsispää Tornioon!" ja "Lapin vanhin – 400 vuotta historiaa ja tarinoita".

Tornion brändiä täydennettiin juhluvuoden tunnuksella, joka muistuttaa kaupungin historiallista sinettiä sekä uudella Torneå 1621-kaupunkikuosilla. Niihin liittyvä tuotesarja tuli myyntiin. Juhluvuoden tuotteiden myynnistä kolmasosa päätettiin osoittaa nuorten osallistavaan budjettiin. He saivat itse ehdottaa mihin toimintaan raha käytetään. Tämä oli hyvä alku osallistavan budjetoinnin kokeilulle.

Juhluvuoden ohessa torniolaiset tekivät ahkerasti työtä, monet yrityksetkin menestyivät koronan aiheuttamista haasteista huolimatta ja hyvän työllisyyden tuloksena verotulot kasvoivat. Työttömyys aleni 2 % ja oli vuoden lopussa 10,4 %. Takaiskujakin koettiin suuren leivän isän Outokummun käynnistäessä YT-neuvottelut vuoden 2020 lopulla ja siitä johtuen Tornion kaupunki sai koordinoitavaksi, Valtioneuvoston myöntämällä rahoituksella, äkillisen rakennemuutosprosessin (ÄRM) vuoden 2021 alussa. Outokummun tulosvuosi oli kuitenkin erittäin hyvä, nihkeästä vuoden alusta huolimatta.

Tornion työpaikat vähenivät 132 työpaikalla, vaikka yritysten nettomäärä lisääntyi 70 yrityksellä. Työpaikoista 65 % on yksityisellä sektorilla. Väkiluku pieneni 141 henkilöllä, koska luonnollinen väestönlisäys kääntyi negatiiviseksi jo 4 vuotta aikaisemmin ja tämä kehityssuunta on voimistunut väestön ikääntyessä. Syntyvyys laski 163 lapseen. Työpaikkojen ja väestön määrän kehitys ei ollut Torniossa tavoitteiden mukaista.

Seutukuntamme sai helmikuussa tulevaisuuden uskoa nostattavan päätöksen Metsä Fibren uuden tehtaan rakentamisesta Kemiin. Työllisyyden kuntakokeilu käynnistettiin maaliskuun alusta. Huhtikuussa tuli taas koko seutukunnalle kylmävä ilmoitus Stora Enson Veitsiluodon tehtaan sulkemisesta ja ÄRM-rahoitusta saatiin alueellemme lisää.

Covid-19 pandemian jatkuminen varjosti edelleen kaikkea toimintaa koko arviointivuoden kevään ajan, jolloin kokoontumisrajoitukset olivat voimassa. Pandemiasta johtuvat rajoitukset vaikeuttivat suuresti rajayhteistyötä ja useiden yritysten toimintaa sekä kuormittivat kaupungin toimialoja, varsinkin hyvinvointipalveluja. Kaupungin henkilöstökustannukset nousivat huomattavasti sijaisten ja määräaikaisten työntekijöiden lisääntyneen palkkaustarpeen takia, lähinnä hyvinvointipalveluissa, mutta myös sivistyspalveluissa. Valtiolta saadut Korona-avustukset kuitenkin kattavat pandemian aiheuttamat kaupungin välittömät lisäkustannukset.

Kuntalaisten osalta pandemian negatiiviset vaikutukset voivat näkyä hyvinvoinnissa vielä pitkään ja heijastua kaupungin palvelujen tuottamistarpeisiin sekä talouteen. Erityisesti lasten ja nuorten hyvinvointia lisääviin tekijöihin tulee panostaa jatkossa. Ikäihmiset kokivat yksinäisyyttä ja tarpeellisten palvelujen piiriin hakeutuminen saattoi siirtyä korona-pandemian johdosta. Valtuusto hyväksyi hyvinvointikertomuksen ja käynnisti hyvinvointisuunnitelman valmistelun, joka ohjaa jatkossa kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä. Lapin hyvinvointialueen valmisteluun Torniossa osallistuttiin myös aktiivisesti ja yhteistyötä vaativia yhdyspintoja tulee jatkossa riittämään kuntien ja hyvinvointialueen välillä.

Kaupungin edunvalvonnan kohteena hyvin pitkään ollut Laurila-Tornio-Haaparanta radan sähköistämisen rahoituspäätös saatiin maaliin ja suunnittelu yhteistyö alkoi. Tuulivoimakaavojen valmistelut puhuttivat kuntalaisia. Tuulivoimapuistoja toivottiin kaupungin taloutta ja siten palvelutuotantoa turvaamaan sekä vastustettiin monien epäiltyjen ympäristöhaittojen perusteella. Myönnettyjen rakennuslupien mukaan asuntotuotanto hiipui pohjalukemiin ja siihen vaikuttivat monet epävarmuustekijät ja rakennuskustannusten nousu. Asuntojen määrän laskua selittää se, ettei yhtään kerrostaloa valmistunut. Omakotitaloille rakennuslupia myönnettiin kuitenkin 39 eli kuusi enemmän kuin edellisellä vuonna.

Digitalisaatiossa Tornion kaupungissa tehtiin harppauksia sekä hybridikokousten että tapahtumien järjestämisessä ja muutoinkin kaupungin toimialojen ohjelmistoja uudistamalla. Uusi kaupunginvaltuusto otti käyttöön sähköisen kokoustamisen ja myös Dynasty 10 -asianhallintajärjestelmään siirryttiin valtuustokauden vaihteessa. Kaupunginvaltuuston kokoukset näkyivät live-lähetysinä YouTube-kanavalla. Tornion juhlapäivä 12.5. toteutettiin YouTube kanavan kautta kolmena live-lähetysenä, joita seurasi kotisohviltaan lukuisa joukko torniolaisia ja muualla asuvia. Kesäksi kokoontumisrajoitukset onneksi hellittivät ja tapahtumarikkaasta juhluvuoden kesästä saivat nauttia niin kaupunkilaiset kuin vierailijat.

Kojamo-patsaasta tuli Torniolle uusi upea nähtävyys kaupungin läpi vapaana virtaavan Torniojoen eli Väylän rannalla, Nordbergin möljällä. Kojamo, Tornion teräksestä valmistettu, vastavirtaan uiva suuri uroslohi tallentunee lukuisiin valokuviin tulevaisuudessaakin. Torniolaisten luovuus pulpahti esille juhluvuoden kilpailuihin osallistumisena. "Kotikaupunkini" -kappale voitti sävellys- ja sanoituskisan, leivonnaisten suunnittelukilpailun voittaneessa Tornio-leivoksessa maistuu tyrni ja käsiä lämmittävässä vanttussa on kudottuna Tornion tuttujen rakennusten sekä siltojen silhuetit. Tornion juhluvuoden lähettiläinä toimivat eri aloilla vaikuttaneet yhdeksän henkilöä, joiden muisteluita kotikaupungistamme oli luettavissa kaupungin nettisivuilta ja Facebook-sivuilta, jotka toimivat mainioina viestintäkanavina. Tornion historiateoksia täydensi Karungin kunnan historian valmistuminen.

Tornio jakoi kaupungin perustamispäivän 12.5. juhlan live-lähetyksessä useita urheilustipendejä ja kulttuuripalkintoja menestyneille torniolaisille sekä myönsi juhluvuoden erityispalkinnot ympäristö, kulttuuri-, nuoriso- ja liikuntateosta ja julkisti juhluvuoden torniolaisen. Lisäksi Irma Stormbomin säätiön apurahat jaettiin juhlatilaisuudessa. Tilaisuuden juonsivat tunnetut torniolaiset Kari Lumikero ja Mira Sunnari.

Torniossa todellakin tapahtui paljon positiivista juhluvuotena. Ainakin strategiset päämäärät; "Vetovoimainen rajakaupunki" sekä "Onnellinen ja osallistuva torniolainen" saavutettiin juhluvuoden tapahtumilla, jotka lisäsivät myönteistä Tornio-kuvaa ja vahvistivat kuntalaisten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia sekä yhteisöllisyyttä ja me-henkeä. Juhluvuoden ohjelmassa oli Tornion historian luentoja, näyttelyitä, musiikkiesityksiä ja konsertteja, teatteria, dokumenttielokuvia, kilpailuja, järjestöjen, kyläyhdistysten ja oppilaitosten järjestämiä tapahtumia. Lisäksi ihmiset osallistuivat innokkaasti torniolaisen musiikkiviihdyttäjän sekä valovoimaisimman torniolaisen äänestyksiin.

Kaupungin hallintokunnat toimivat, kaupungintalon remontin ajan, väistötiloissa mm. Lappian sähkötalolla ja Oppilasasuntolan tiloissa. Kaupungintalon mittava perusparannus valmistui elokuuhun mennessä ja kaupunkilaiset pääsivät tutustumaan uudistuneeseen kaupungintaloon 1.10. avoimien ovien päivänä. Kuntavaaleja siirrettiin koronapandemian takia ja vaalipäivä oli 13.6. Tästä johtuen uusi valtuustokausi käynnistyi vasta 1.8. ja ensimmäinen uuden valtuuston kokous oli 16.8. Kaupunginjohtaja Timo Nousiainen määrääkäs 6 vuoden kausi päättyi elokuussa ja uusi kaupunginjohtaja Jukka Kujala aloitti virassa 1.8.

Tornion juhlavuosi huipentui 5 - 7.11. PIOT-festivaaliin, joka oli Tornion kaupungin perustajan Kustaa II Aadolfin päivän yhteyteen rakennettu poikkitaiteellinen valofestivaali, upeine esityksineen ja kulkueineen. 5.11. pidettiin juhla- ja valtuusto, jossa päätettiin ottaa käyttöön kuntalaisia osallistava budjetointi ja osoittaa tarkoitusta varten 20000 € määräraha keskushallinnon 2022 talousarvioon. Juhlavaltuusto päättyi Torandassa järjestettyyn kutsuvierastilaisuuteen, jossa oli hieno ohjelma. Juhlissa Haaparanta luovutti Torniolle jatkossa kaikkia ilahduttavan valoisaa lahjan, Hannulan sillan eli tutummin Vanhan sillan pysyvän valaistuksen tarvikkeiden hankintaan.

Uusi tarkastuslautakunta aloitti työnsä 24.8. Tarkastuslautakunta laati vuosista 2021-2025 arviointisuunnitelman, joka on linjassa tilintarkastuksen painopistealueiden kanssa. Arviointia tehtiin Tornion kaupunginvaltuuston hyväksymien talousarviokirjassa asetettujen tavoitteiden toteutumisesta. Vuodelle 2021 asetetut tavoitteet tähtäsivät kaupunkistrategian 2017-2021 viimeisen vuoden aikana strategisten päämäärien ja tavoitteiden saavuttamiseen. Tarkastuslautakunta kiinnitti arvioinnissaan huomiota erityisesti toimielimen toiminnalle asetettujen painopistealueiden toteutukseen ja toiminnan vaikuttavuuteen hankkimiemme tietojen pohjalta.

Tarkastuslautakunnan arviointityön painopistealueina vuoden 2021 arvioinnissa olivat: Kaupunginhallitus ja keskushallintopalvelut sekä konserniyhteisöt ja omistajaohjaus. Arviointikertomuksessa halusimme nostaa esille kaikilta kaupungin toimialoilta ja tytäryhteisöistä sekä onnistumisia että kehittämissuosituksia. Näkemyksemme olemme muodostaneet tarkastuslautakunnassa yksituumaisesti saamiemme esittelyjen, toimintaan tutustumisten sekä pöytäkirjoista lukemiemme tietojen ja tekemiemme havaintojen perusteella. Olemme laatineet luottamukselliset muistiot kuulemisista jokaisen kokouksen lopussa. Lisäksi nostamme pohdittavaksi ja työstehtäväksi eri näkökulmia, joihin olisi hyvä kiinnittää jatkossa huomiota. Uusi strategiatyö käynnistyi marraskuussa, mutta havaittuihin kehittämissuosituksiin vastaaminen istuu myös uusiin strategisiin tavoitteisiin.

Toivomme, että tämä arviointikertomus on käytössä aktiivisesti työvälineenä kaupungin ja sen tytäryhteisöjen toimintojen kehittämisessä, niin johtamisessa ja arjen työssä kuin luottamushenkilöillä päätöksenteossa. Rakentavalla tavalla suhtautumalla itsearviointi ja tarkastuslautakunnan arviointityö ovat yhdessä, kaupungin toimialojen ja tytäryhteisöjen kehittämisessä jatkuva prosessi. Arviointikertomus ei ole täydellinen tai koko totuus asioista. Havainnot, johtopäätökset ja suositukset on muodostettu suorittamiemme kuulemisten ja selvitysten perusteella yhteiseksi tarkastuslautakunnan näkemykseksi toiminnan vaikuttavuudesta ja tuloksellisuudesta sekä sparraamaan tulevaa toiminnan kehittämistä. Arviointikertomukseen on tiivistetty keskeisimmät huomiomme, jotka koimme tarpeelliseksi nostaa esille viime vuodesta.

Tarkastuslautakunnan puheenjohtajana kiitän lämpimästi kaikkia tarkastuslautakunnalle esittelyjä tehneitä ja kuulemiamme kaupunginjohtajaa, vastuullisia viranhaltijoita sekä tytäryhteisöjen toimitusjohtajia ja muutamia luottamushenkilöitä huolellisesta vastausten valmistelusta vaativiin kysymyksiimme. Pyysin ja saimme kuultavien esitykset enakkoon tutustuttavaksi esityslistamme liitteenä, mikä oli selvä parannus aikaisempaan toimintamalliin. Suuret kiitokset tarkastuslautakunnan jäsenille aktiivisesta ja rakentavasta arviointityöstä ja kokeneelle sihteerillemme Merja Sorjaselle kaikesta tarpeellisesta avusta ja neuvoista sekä tilintarkastajille hyvästä yhteistyöstä.

TARKASTUSLAUTAKUNTA JA TARKASTUSTOIMINTA

Tarkastuslautakunnan tehtävät ja kokoonpano

Tarkastuslautakunta on kaupunginvaltuuston alainen toimielin, jonka tehtävistä on määrätty kuntalain 121 §:ssä. Lautakunnan ensisijaisena tehtävänä on arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kaupungissa ja kaupunkikonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla.

Tarkastuslautakuntaan kuuluvat toimikaudella 2021-2025 seuraavat yhdeksän jäsentä:

Outi Keinänen	puheenjohtaja
Jari Tervahauta	varapuheenjohtaja
Birgit Hietanen	jäsen
Martti Kankaanranta	jäsen
Ari-Pekka Kaukonen - Jouni Myllyneva 22.3.2022 alkaen	jäsen varajäsen osallistui kokouksiin
Päivi Kavaluus - Anne Kulju 22.3.2022 alkaen	jäsen varajäsen osallistui kokouksiin
Jaakko Pelimanni	jäsen
Markku Salmi	jäsen
Anne Sammallahhti	jäsen

Tarkastuslautakunnan sihteerinä on toiminut arkistosihteeri Merja Sorjanen.

Tarkastuslautakunnan arviointikertomus 2021 hyväksyttiin ja allekirjoitettiin 14.6.2022 pidetyssä tarkastuslautakunnan kokouksessa. Työn valmistuttua kokoonnuttiin yhteiskuvaan kesäiseen luontoon. Kuvassa vasemmalta lukien Birgit Hietanen (jäsen), Jari Tervahauta (varapj.), Outi Keinänen (pj.), Merja Sorjanen (sihteeri), Markku Salmi (jäsen), Jaakko Pelimanni (jäsen), Anne Kulju (varajäsen), Jouni Myllyneva (varajäsen), Anne Sammallahti (jäsen) ja Martti Kankaanranta (jäsen).
Kuva: Tornion kaupunki / Jaana Kunnari.

Arviointitoiminta

Tarkastuslautakunta on arvioinut vuoden 2021 toimintaa ja taloutta määrittelemiensä arviointiperiaatteiden ja hyväksymänsä arviointisuunnitelman ja työohjelman mukaisesti. Arviointisuunnitelma käsittää lautakunnan koko toimintakauden. Työohjelma laaditaan vuosittain arviointisuunnitelman pohjalta.

Tarkastuslautakunnan arviointityön painopisteenä tilivuonna 2021 olivat kaupunginhallitus ja keskushallintopalvelut sekä konserniyhteisöt ja omistajaohjaus.

Työohjelma tilivuonna 2021:

Kokousaika	Arvioitavat asiat	Arviointimenetelmä/kuultavat
24.08.21	Tilintarkastussuunnitelma Arviointisuunnitelma ja työohjelma Tilintarkastuksen resurssit	Tilintarkastaja Matti Keskitalo / KPMG Oy Ab
16.09.21	Yleiskuva kaupungin johtamis- ja ohjausjärjestelmästä sekä eri toiminnoista Toimialajohtajien ja kaupunginjohtajan välinen yhteistyö ja sen kehittäminen Johtamista tukevan tiedonsaannin sekä toiminnallisten ja taloudellisten analyysien riittävyys eri toimialoilla Ylikunnallinen ja rajat ylittävä yhteistyö Sote- uudistus (miten valmistauduttu?) Toimintaympäristön muutokset (mm. koronapandemia)	Kaupunginjohtaja Jukka Kujala
	Yleiskuva kaupungin taloudesta ja osavuosisikatsauksien raportointi toimialueittain Talouden seuranta (mm. talousarvion sitovuustasoihin nähden) ja ennuste vuoden loppua kohti. Talousanalyysien ja ennakkoinnin kehittäminen talouden seurannassa johtamisen tueksi. Vaaralliset työyhdistelmät talousprosessien hoidossa ja käyttöoikeuksissa. Maksuvalmiussuunnitelma ja sen ajantasaisuus Maksuliikenteen hoitaminen ja likvidien varojen hallinnointiin liittyvät sisäinen valvonta ja riskienhallinta (mm. kirjalliset raportit likvidien varojen tarkastuksesta 2 x vuodessa)	Keskushallintopalvelut Talous- ja hankintapalvelut Talousjohtaja Anne Vuorjoki

Kokousaika	Arvioitavat asiat	Arviointimenetelmä/kuultavat
19.10.21	Kuntastrategia, tavoitteet ja niiden toteutuminen Vuoden 2020 arviointikertomuksen jälkiseuranta; kuuleminen siitä, mihin toimenpiteisiin tarkastuslautakunnan arviointikertomuksen johdosta on ryhdytty. Toimenpiteiden riittävyyden ja nykytilan arviointi Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisen arviointi ja kehittäminen Omistajaohjauksen ja konserniohjauksen valvonnan järjestämisen ja toimivuuden arviointi sekä kehittäminen	Kaupunginhallituksen puheenjohtaja Olli Rainio Kaupunginjohtaja Jukka Kujala
	Tiedonhallinta (asiakirja- ja tietohallinto) ja sitä koskeva sisäinen ohjeistus Tiedon saatavuus ja sähköisen tiedon hallinta/sähköiset palvelut Tietoturvapoliittika Tietosuoja-asiat Tiedonhallinnan toimintaohje ja sitä koskeva raportointi / seuranta. Resurssit Kehityskohteet Keskitetty hankintatoimi Hankintaohjeiden noudattaminen ja vaikuttavuus sekä hankintojen päätöksentekoprosessit	Keskushallintopalvelut Tietohallintopalvelut Vs. tietohallintopäällikkö Henna Ekonoja Arkistosihtööri/tietosuojavastaava Merja Sorjanen Hankintapäällikkö Keijo Tuisku
16.11.2021	Talousarvion toteuma ja ennuste (toiminnalliset ja euromääräiset tavoitteet) Merkittävimmät investoinnit ja niiden seuranta Kilpailutuksen järjestäminen Roolitukset ja asiantuntemus hankintatoimen järjestämisessä Esteellisyysasiat Kaupungin omistamien kiinteistöjen kunto Kaavoitus ja uudisrakentaminen Hankintaohjeen ajantasaisuus, tiedoksi saadut kehitysehdotukset ja niihin reagointi Yhteistyö (kuntayhtymät, yhteistyösopimukset; esim. isäntäkuntamalli jne.) Rakennusvalvonnan sähköisen asiointin käyttöönotto Valvonta- ja lupaprosessien sujuvuus	Tekninen lautakunta ja ympäristölautakunta Tekninen johtaja Markus Kannala Ympäristöpäällikkö Pipsa Maikkula
	Kaupungille kuuluvat henkilöstö- ja työllistämispalveluiden järjestäminen Tavoitteiden saavuttaminen ja kuinka niitä seurataan kauden aikana Työllisyyden kuntakokeilu	Keskushallintopalvelut Henkilöstö- ja työllisyyspalvelut Vs. henkilöstöpäällikkö Tarja Kono-la-Jokinen
	Hallinto- ja kehittämispalveluiden järjestäminen tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla Asiakaspalaute ja siihen reagointi	Keskushallintopalvelut Hallinto- ja kehittämispalvelut Hallintopäällikkö Outi Kääriäinen
	Keskushallintopalveluiden talousarvion sitovien toiminnallisten ja euromääräisten tavoitteiden toteuma ja loppuvuoden ennuste Keskushallintopalveluiden palveluyksiköiden toiminnan järjestäminen tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla Palvelualueiden välinen yhteistyö ja sen kehittäminen Henkilöstöresurssit Rajayhteistyön kehittäminen	Keskushallintopalvelut Kehitysjohtaja Sampo Kangastalo
7.12.2021	Toiminnan järjestäminen tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla Talousarvion sitovien tavoitteiden toteuma, seuranta ja loppuvuoden ennuste Hoitotakuu Hoitoketjun toimivuus Kuntarajat ylittävä yhteistyö Ostopalvelut ja kilpailutus Sopimuslaskutuksen oikeellisuuden varmennus Henkilöstö ja resurssit Koronapandemian vaikutus ja siihen reagointi Nuorten huostaanoton kehitys Vanhuusväestön palvelutarve Soteuudistukseen valmistautuminen Lasten ja nuorten ennaltaehkäisevien palvelujen ja huostaanoton tilanne ja ostettavat palvelut Työvoimalasäätiön palvelujen käyttö sosiaalitoimen asiakkailla	Hyvinvointipalvelut Sosiaali- ja terveystalokunta Perusturvajohtaja Leena Karjalainen Vs. sosiaalityön johtaja Ritva Koskinen
	Tilintarkastuksen tilikauden aikainen raportti	Tilintarkastaja Matti Keskitalo, KPMG Oy Ab

Kokousaika	Arvioitavat asiat	Arviointimenetelmä/kuultavat
18.1.2022	Toiminnan järjestäminen tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla Talousarvion sitovien tavoitteiden toteuma, seuranta ja loppuvuoden ennuste Oppilasmäärien kehitys vs. koulujen toimitilat ja muut resurssit, kouluverkko Varhaiskasvatuksen resurssit 5-vuotiaiden esikoulukokeilu Henkilöstö Ostopalvelut ja investoinnit Kuntarajat ylittävä yhteistyö ja verkostojen hyödyntäminen sekä kehittäminen palveluiden järjestämisessä ja tuottamisessa Nuorisotyöstä, liikunta- ja kulttuuripalveluista sekä Aineen taidemuseon toiminnasta tilannekatsaus	Sivistyspalvelut Sivistyslautakunta ja elämänlaatu-lautakunta Sivistystoimenjohtaja Ilkka Halmkrona Varhaiskasvatuspäällikkö Riitta Keloneva
	Ajankohtaiset asiat ja tilinpäätös 2021 Omistajaohjauksen toteutuminen Kaupungin asettamien toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutuminen Ajankohtaiset kehittämis- tai yhteistyöhankkeet Arviointikertomuksen valmistelun aloitus	Talousjohtaja Anne Vuorjoki Tornion Energia Oy Toimitusjohtaja Merja Nelimarkka Hallituksen pj. Markku Taramaa
	Ajankohtaiset asiat ja tilinpäätös 2021 Putkistojen kunto ja korjausvelka Omistajaohjauksen toteutuminen Kaupungin asettamien toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutuminen tilikaudella 2021.	Tornion Vesi Oy Toimitusjohtaja Juha Ylioinas Hallituksen pj. Arto Liikamaa
15.2.2022	Ajankohtaiset asiat ja tilinpäätös 2021 Kiinteistöjen arvostusasiat ja korjausvelka sekä kunnossapidon PTS toteutus Omistajaohjauksen toteutuminen Kaupungin asettamien toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutuminen tilikaudella 2021	Tornion Vuokra-asunnot Tornion Krunni Tornion Palveluasunnot Oy Toimitusjohtaja Maija Rantamaa Hallituksen pj. Ismo Urpilainen
	Ajankohtaiset asiat ja tilinpäätös 2021 Omistajaohjauksen toteutuminen Kaupungin asettamien toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutuminen Työllisyyden kuntakokeilu	Tornion työvoimalasäätiö Toiminnanjohtaja Samuel Juntunen
22.3.2022	Kaupungin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeen mukaan toimialajohtajien on toimitettava vuosittain tammikuun loppuun mennessä toimialansa kuvaus sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä sekä raportti sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toteutumisesta edelliseltä vuodelta ao. toimielimelle ja kaupunginjohtajalle käyttösuunnitelman liitteenä. Kuullaan toimialojen viestit asiaa koskien sekä kaupunginjohtajan näkemys asiasta. Omistajaohjauksen järjestäminen ja seuranta tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla Konserniyhteisöjen toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutuminen tilikaudella 2021. Vaarallisten työyhdistelmien havainnointi ja ennaltaehkäisy	Konserniyhteisöt, omistajaohjaus Kaupunginjohtaja Jukka Kujala Talousjohtaja Anne Vuorjoki
5.4.2022	Oikeuspalvelut- ja sen tehtävien järjestäminen: Hyvän hallintotavan mukaisen päätöksentekoprosessin toteutuminen (oikeat ja riittävät tiedot valmistelun ja perustelujen tueksi, esteellisyys, erityislainsäädäntö mm. valtioneuvoston päätökset jne.) Matkailuasiat, toiminnan ja talouden toteutuma 2021 Henkilöstöraportti	Kaupunginlakimies Hannu Markkula Toimitusjohtaja Marko Alamartimo/Business Oy Tornio Vs. henkilöstöpäällikkö Helena Bomström
11.4.2022	Arviointikertomuksen valmistelua	
29.4.2022	Arviointikertomuksen valmistelua	
3.5.2022	Arviointikertomuksen valmistelua	
17.5.2022	Arviointikertomuksen valmistelua	

Kokousaika	Arvioitavat asiat	Arviointimenetelmä/kuultavat
1.6.2022	Arviointikertomuksen valmistelua Sidonnaisuusrekisteriin tulleet muutokset	
14.6.2022	Tilintarkastajan tilinpäätösraportti ja keskeiset havainnot, tilintarkastajan lausunto Tilintarkastuskertomuksen käsittely Arviointikertomuksen valmistelua Arviointikertomuksen hyväksyminen	Tilintarkastaja Matti Keskitalo, KPMG Oy Ab
20.6.2022	Arviointikertomuksen esittely valtuustolle	
21.6.2022	Palaute arviointikertomuksen valtuustokäsittelystä	

Tarkastuslautakunta on seurannut ja arvioinut kaupungin toiminnassa, palveluissa ja ympäristössä tapahtuneita muutoksia vastuullisilta viranhaltijoilta ja muutamilta luottamushenkilöiltä saatujen informaatioiden perusteella ja seuraamalla toimielinten päätöksentekoa. Kuntalaisten tyytyväisyyttä palveluihin on seurattu eri hallintokuntien keräämien ja lautakunnalle esiteltynä palautteiden avulla sekä mm. median kautta.

Tarkastuslautakunnassa Outi Keinänen Mehiläinen Länsi-Pohja Oy:n hallituksen jäsenenä (6.2.2022 saakka) ja Kemi-Tornionlaakson koulutuskuntayhtymän Lappian hallituksen puheenjohtajana, Jari Tervahauta teknisten palvelujen lautakunnan jäsenenä, Birgit Hietanen sivistyslautakunnan sekä kielikoulun johtokunnan varajäsenenä ja Markku Salmi sosiaali- ja terveyslautakunnan varajäsenenä eivät esteellisinä ole osallistuneet kyseisten toimielinten arviointiin.

Arviointikertomusta työstäneistä varajäsenistä esteellisiä olivat edustamiensa toimielinten arviointiin Jouni Myllyneva Tornion Krunni Oy:n hallituksen jäsenenä, sivistyslautakunnan varajäsenenä ja Kemi-Tornionlaakson koulutuskuntayhtymän Lappian valtuuston varapuheenjohtajana sekä Anne Kulju Tornion Vesi Oy:n hallituksen varajäsenenä.

Tarkastustoiminta

Tornion kaupungin ja sen tytäryhtiöiden tilintarkastusyhtiönä on toiminut vuodesta 2018 alkaen KPMG Oy Ab.

Päävastuullisena tilintarkastajana on toiminut JHT, KHT Tapio Raappana. Tilikauden 2021 aikana tilintarkastajina ovat toimineet Matti Keskitalo (KHT, JHT) ja Tuomas Karjalainen (KHT). Avustavina tilintarkastajina ovat toimineet Elina Lahdenperä (BBA) ja Niko Mykkälä (BBA). Muihin tarkastuspalveluihin, kuten erityistehtäviin sekä EU-hankkeiden tarkastuksiin KPMG Oy Ab on nimennyt Juha Väärälän (JHT, KHT). Hänet on nimetty myös kaupungin tytäryhteisöjen päävastuulliseksi tilintarkastajaksi. Tilintarkastaja Tapio Raappana on raportoinut tilivuoden 2021 tarkastusta yhdellä väliraportilla 7.12.2021 sekä loppuraportilla ja tilintarkastuskertomuksella 14.6.2022.

Sidonnaisuusilmoitusten ilmoittamisvelvollisuuden valvonta

Tarkastuslautakunnan tehtävänä on valvoa kuntalain 84 §:ssä säädetyn sidonnaisuuksien ilmoitusvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuuston tiedoksi.

Tarkastuslautakunta merkitsi tiedoksi luottamushenkilöiden ja viranhaltijoiden antamat sidonnaisuusilmoitukset kokouksissaan 5.5.2021 ja 7.12.2021. Kaupunginvaltuuston tietoon sidonnaisuusilmoitukset vietiin 14.6.2021 ja 13.12.2021. Joulukuun valtuuston käsittelyyn mennessä sidonnaisuusilmoituksen olivat antaneet kaikki kahdeksan kaupungin johtavaa viranhaltijaa. Luottamushenkilöistä kuntalain mukaisen sidonnaisuusilmoituksen oli tehnyt 55 luottamushenkilöä.

Toimintavalmiuksien kehittäminen

Tarkastuslautakunta on kehittänyt omaa toimintaansa koulutuksilla ja arvioimalla omaa toimintatapaansa lautakunta- ja sen arviointityössä. Syksyllä 2021 tarkastuslautakunta laati tarkastuslautakunnan toimintaa kuvaavan esitteen avaamaan uusille luottamushenkilöille ja kuntalaisille tarkastuslautakunnan roolia, työn sisältöä ja sen merkitystä.

Tarkastuslautakunta antoi väliraportin 13.12.2021 valtuustolle tilintarkastajien huomioista sekä sosiaalitoimen henkilöstö- ja johtamisresurssien vahvistamistarpeista. Väliraportti tuotti tulosta, sillä myöhemmin mm. sosiaalityönjohtajan virka laitettiin hakuun. Väliraportissa tuotiin esille myös kaupungin taloushallintoon liittyviä kehittämistarpeita, tilintarkastuksessa tehtyjen havaintojen perusteella, kuten pankkitilien ja myyntireskontran täsmäyttäminen kuukausittain kirjanpidossa sekä laskennallisen 5 % arvonnäköveron vähentäminen sosiaali- ja terveyspalveluissa, jota ei oltu vähennetty kaikilta osin. Valtuustoinfossa talousjohtaja antoi suullisen vastauksen taloushallinnosta tehtyihin havaintoihin.

Sähköisen sidonnaisuusrekisteripalvelun hankinta jouduttiin keskeyttämään tarjouksen jättäneen yhtiön toiminnan loputtua. Hankinnasta tehtiin uusi päätös talousarvion 2022 hyväksymisen yhteydessä. Palvelu otetaan käyttöön aikaisintaan syksyllä 2022.

*Kaupungintalon peruskorjaus valmistui heinäkuun lopussa 2021.
Kuva: Tornion kaupunki/
Jaana Kunnari*

TORNION KAUPUNGIN JOHTAMIS- JA OHJAUSJÄRJESTELMÄN PERIAATTEET

Kaupungin johtaminen perustuu kaupunkistrategiaan, taloussuunnitelmaan, talousarvioon sekä muihin valtuuston päätöksiin.

Kaupunginvaltuusto vastaa kaupungin toiminnasta ja taloudesta, käyttää kaupungin päätösvaltaa ja siirtää kaupungin päätösvaltaa hallintosäännön määräyksillä. Kaupunginhallituksen vastuusta on kerrottu kaupunginhallitusta koskevassa luvussa.

Valtuusto päättää kuntalain 14 §:n mukaan omistajaohjauksen periaatteista. Omistajaohjauksen periaatteet ovat luonteeltaan pysyviä toimintaperiaatteita, jotka määrittelevät sen, miten kunnan omistamia yhtiöitä johdetaan, ohjataan ja valvotaan.

Kuntalain 46 §:n mukaan omistajaohjauksella tarkoitetaan toimenpiteitä, joilla kunta omistajana tai jäsenenä aktiivisesti myötävaikuttaa yhtiön ja muun yhteisön hallintoon ja toimintaan. Kaupungin omistajaohjausta toteutetaan kaupunkistrategian, omistajapolitiikan ja konserniohjeiden mukaisesti sekä yhteisöille asetettavilla tavoitteilla.

Omistajapolitiittisia linjauksia ja omistajapolitiikka-asiakirjaa päivitetään pääsääntöisesti kerran valtuustokaudessa. Tornion kaupungin omistajapolitiikka on hyväksytty kaupunginvaltuustossa 28.5.2018. Kaupunginvaltuusto hyväksyi päivityksiä konserniohjeisiin 31.5. Kiinteistö- ja toimintilasalkun päivitystä on valmisteltu 17.6. alkaen. Omistajapolitiittiset linjaukset tarvitsevat myös päivitystä. Kaupungin konsernijohtoon kuuluvat kaupunginhallitus, konsernijaosto ja kaupunginjohtaja sekä muut erikseen nimetyt viranhaltijat.

Vastuullisen toiminnan, hyvän hallintotavan sekä sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tavoitteet ja vaatimukset on keskeisiltä osiltaan määritelty kaupunginvaltuuston erikseen hyväksymisissä [hallintosäännössä](#), toimintaperiaatteissa sekä [sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan periaatteissa](#). Sisäinen valvonta ja riskienhallinta ovat osa kaupungin ja kaupunkikonsernin johtamis- ja hallintojärjestelmää, päätöksentekoa sekä strategista ja operatiivista toiminnan ja talouden suunnittelua ja seurantaa, poikkeamiin reagointia ja suoriutumisen arviointia.

Toimialat seuraavat lakien ja säädännön muutoksia ja ylläpitävät johtamista ohjaavat periaatteet, kaupunkistrategian ja muun ohjeistuksen kaupunkia koskevan säädännön vaatimusten mukaisina.

Keskeisinä tavoitteina tilivuoteen 2021 päättyneenä strategiakautena ovat johtamisjärjestelmän kehittämisessä olleet toimintatapojen yhtenäistäminen kaupunkikonsernissa, sisäisen ja ulkoisen viestinnän vahvistaminen sekä toimintaprosessien kehittäminen. Tilivuodelle 2021 suunnitellut toimenpiteet johtamisjärjestelmän kehittämiseksi toteutuivat, kun hallintosääntö ja konserniohje, laskutus- ja perintäohje sekä kielikoulun johtosääntö päivitettiin ja hankintapäätösten tekijät ja hankintarajat hyväksyttiin vuodelle 2022. Lisäksi Länsi-Pohjan sosiaali- ja terveystoimen ja sairaanhoitopiiriin ky uusi perussopimus hyväksyttiin kesäkuussa.

Valtuusto kokoontui Tornio 400 -juhlaistuntoon 5. marraskuuta 2021. Juhlavassa kokouksessaan valtuusto päätti ottaa käyttöön osallistavan budjetoinnin periaatteet ja varasi vuoden 2022 talousarvioon erikseen päätettävää tarkoitusta varten 20 000 euron määrärahan. Kuva: Tornion kaupunki/Kuvastudio Eija I

Ohjelmat ja suunnitelmat

Tornion kaupungissa laaditaan kaupunkistrategiaan perustuvia toteuttamishojelmia ja -suunnitelmia. Ohjelmien ja suunnitelmien avulla ohjataan kaupungin kehittämistä ja toimintoja sekä tarkennetaan kaupunkitasolla asetettuja strategisen tason tavoitteita.

Konsernin yhteiset strategian toteuttamishojelmat

- [Hyvinvointikertomus 2017-2021 ja painopisteet vuosille 2021-2025](#)
- [Hyvinvointikertomus 2013-2016 ja hyvinvointisuunnitelma 2017-2021](#)
- [Tornion kaupungin elinkeino-ohjelma 2019-2021](#)
- [Tornion matkailun Master Plan](#)
- [Tornion kaupungin viestintäohje](#)

Hyvinvointipalvelut

- [Vammaispoliittinen ohjelma](#)
- [Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma](#)
- [Ikääntymispoliittinen strategia](#)

Sivistyspalvelut

- [Meri-Lapin alueellinen opetussuunnitelma 2016](#)
- [Täsmennykset Meri-Lapin alueelliseen opetussuunnitelmaan](#)
- [Tornion peruskoulujen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma 2017-2020](#)
- [Lukion opetussuunnitelma 2016](#)
- [Musiikkiluokkien opetussuunnitelma luokilla 3-6](#)
- [Kuvataiteen opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7-9](#)
- [Varhaiskasvatuksen toimintavuosisuunnitelma 2017-2018](#)
- [Seudullinen varhaiskasvatussuunnitelma 2017](#)
- [Nuorisotyön perussuunnitelma](#)
- [Lappi NYT – nuorisotyön perussuunnitelma](#)

Tekniset palvelut

- [Tornion maapoliittinen ohjelma 2014-2021](#)

Muut

- [Tornion kaupungin Ammattiopisto Lappian ja Lapin ammattikorkeakoulun kumppanuussopimus 2021-2023](#)
- [Tornion kaupungin ja Peräpohjolan opiston kumppanuussopimus 2019-2022](#)

TARKASTUSLAUTAKUNNAN SUOSITUSTEN VAIKUTTAVUUDEN ARVIOINTI VUODELTA 2020

Kaupunginhallitus on antanut lausunnon 20.9.2021 koskien tarkastuslautakunnan arviointikertomuksessa esille nostamia kehittämiskohteita tilivuodelta 2020. Valtuusto on käsitellyt lausunnon 27.9.2021.

Keskushallintopalveluiden lausunto

Talouden tasapainottamistoimet nähtiin tarpeellisena keskushallintopalveluiden lausunnossa edellisen tarkastuslautakunnan esille ottamasta talousnäkökulmasta, sillä tilivuoden 2020 reilusti ylijäämäinen tulos perustui kertaluontoisiin tuloeriin. Keskushallintopalvelut toteaa lausunnossaan, että käyttötalouden tasapainottamiseksi tarvitaan sopeuttamistoimia, mutta samalla myös panostuksia elinvoiman kehittämiseen. Tarkastuslautakunta pitää esitettyjä tavoitteita hyvinä ja suosittelee toimenpiteiden konkreettista suunnittelua ja vuositasavoitteisiin sisällyttämistä.

Sote-uudistuksen vaikutusten arvioinnista kaupungin talouteen on vuoden 2021 lopulla tilattu asiantuntijaraportti kaupunginhallitukselle eli siltä osin kaupungin tuleviin talousnäkyymiin voidaan paremmin varautua. Johtopäätöksenä raportista oli, että sote-uudistuksen vaikutus kaupungin talouteen on hieman positiivinen, mutta kustannustason muutokset voivat muuttaa herkästi tilannetta huonompaan suuntaan. Tästä syystä kustannusten hillitsemiseen on syytä sitoutua kaupungin päätöksenteossa ja toiminnassa.

Keskushallintopalveluita koskevan lausunnon osalta voi päätellä, että toimialaa rasittivat vuonna 2020 henkilöstövaihdokset, korona-pandemia, väistötiloissa toimiminen ja palkkaohjelman vaihtumisessa ilmenneet vaikeudet. Näin käytössä olleet henkilöstöresurssit eivät mahdollistaneet kaikkien vireillä olevien hankkeiden ja asetettujen tavoitteiden saavuttamista sekä erityisesti rajayhteistyö kärsi koronarajoituksista.

Palkkaohjelmasta aiheutui viivästyksiä henkilöstön palkkojen maksussa ja erilliskorvauksia siirtyi maksettavaksi vuoden 2021 puolelle. Ohjelmistotoimittajalta ei ilmeisesti ole haettu korvauksia? Oliko oma valmistautuminen ohjelmistomuutokseen riittävää?

Vuoden 2020 henkilöstökertomus valmistui myöhässä tarkastuslautakunnan arviointityön kannalta ja esiteltiin luonnoksena vasta 20.4. Vuoden 2021 henkilöstökertomuksen osalta tilanne parani ja henkilöstökertomus on valmistunut jo 28.3.2022 ja esiteltiin tarkastuslautakunnalle nyt ajoissa 5.4. sekä valtuustolle 30.5.

Tietohallinnon henkilöstöresurssit ovat vahvistuneet ja kehittämistoimiin on ryhdytty vuoden 2021 aikana, vaikka yksikkö on pienenudessaan edelleen hyvin haavoittuva. Tietohallinnon asiantuntijoiden tukea ja ohjeistusta uusien ohjelmistojen käyttöönotossa toimialoille tarvittaisiin enemmän. Uusien ohjelmistojen käyttöönotto on kuormittanut toimialoja ja vienyt aikaa varsinaiselta perustyöltä. Toimialojen sähköistämisen etenemiselle on hyvä laatia useamman vuoden suunnitelma, jossa käyttöönottoa porrastetaan ja koordinoidaan resurssien ja tarpeiden mukaan vielä suunnitelmallisemmin.

Luottamuselinten kokousten sähköistämiseen on laadittu suunnitelma, jonka mukaan on edetty. Tarkastuslautakunnan kokousten ja työskentelyn sähköistämistarvetta ei kuitenkaan oltu hahmotettu suunnitelmassa riittävästi, joten sitä päätettiin jouduttaa syksyllä 2022, lautakunnan arviointityön tarpeista johtuen ja luottamuksellisten tietojen käsittelemiseksi turvallisesti. Luottamuselinten kokousten sähköistäminen ja laiteopastus ovat sujuneet tähän mennessä hyvin jouhevasti, joten siinä on onnistuttu.

Hyvinvointipalveluiden lausunto

Hyvinvointipalveluissa koronapandemia on aiheuttanut suurimmat haasteet ja merkittävimmät toimintojen uudelleen järjestelyt verrattuna muihin toimialoihin.

Lausunnossa tuodaan esille, että hyvinvointipalvelujen oli järjestettävä rajalle koronapandemian takia terveysneuvontapiste ja massatestaus koronakontteihin. Lisäksi koronarokotukset on suoritettu rokotusohjelman mukaan.

Hyvinvointipalveluissa oli lisäksi vastattava väestön ikääntymiseen ja sairastavuuden nousun sekä pandemian aiheuttaman palvelutarpeen lisääntymiseen. Samalla sijaisten sekä määräaikaisen henkilöstön tarve kasvoi ja haasteet kovenivat hoitohenkilöstön resurssipulaksi, joka kuormitti vakinaista henkilöstöä lisä- ja ylitöinä.

Lisäksi hyvinvointipalveluissa valmisteltiin keskeisesti palvelujen ja henkilöstön siirtoa Lapin hyvinvointialueelle ja siihen on ollut sidottuna mm. toimialajohtajan työaikaa.

Tähän suhteutettuna on ymmärrettävää, että lisääntyneisiin tarpeisiin nähden niukkoja resursseja on jouduttu vahvasti priorisoida uudelleen. Vähemmälle ovat jääneet mm. erilaisten suunnitelmien päivittämiset, verkostotyö ja seudullinen yhteistyökin. Sähköisiä palveluja ei kannattanut viedä vahvasti eteenpäin, kun ollaan siirtymässä hyvinvointialueelle, jossa otetaan käyttöön uudet yhteiset ohjelmistot ja järjestelmät.

Samat haasteet ovat jatkuneet myös vuoden 2021 aikana, eikä talousarvion laadinnassa ole riittävästi huomioitu em. haasteiden ja muutosten vaikutusta hyvinvointipalvelujen tuottamiseen ja talouteen, henkilöstövajaukseen ja siirtymävaiheen hoitamiseen hyvinvointialueelle.

Hyvinvointipalveluissa koronakorvaukset kattavat koronasta aiheutuneet lisäkulut.

Rajan terveystarkastukset ja koronatestaukset sekä koronarokotukset on hoidettu erittäin hyvin määräysten ja ohjeiden mukaan sekä hyvässä yhteistyössä muiden viranomaisten kanssa. Nyt on keskityttävä hyvinvointipalveluiden hallittuun siirtoon hyvinvointialueelle siten, että asiakkaiden palvelut voidaan turvata häiriöttä.

Sivistyspalveluiden lausunto

Tilinpäätösasiakirjojen informaation puutteellisuuteen on reagoitu. Yleensä esitystapaan ja informaation selvytyteen on kiinnitettävä huomiota. Tämän lisäksi on paneuduttava raportoinnin kattavuuteen koskien talousarvioon liittyviä eri osa-alueita.

Vuoden 2021 tilinpäätösasiakirjojen osalta ei tällaisia informaatiopuutteita ole havaittu. Tilinpäätöstietojen informatiivisuus on ollut nyt riittävä.

Sivistyslautakunta

Pandemia aiheutti toiminnallisia haasteita opetukseen ja varhaiskasvatukseen. Samalla pandemia vaikutti voimakkaasti talouteen. Sivistyspalveluiden mukaan toimiala saavutti taloudelliset tavoitteet vuoden 2020 osalta ja joutui käyttämään siihen muita toimialoja kovempia keinoja lomauttamalla yli 70 varhaiskasvatuksen työntekijää.

Sivistyslautakunnalla on haasteita edelleen lasten määrän vähenemisen tuomissa toiminnan sopeuttamistarpeissa. Merkittävästi aleneva oppilasmäärä vaikuttaa kouluverkkoratkaisuihin ja yhdysluokkien perustamistarpeisiin jatkossakin.

Lautakunnan mukaan Perheille parasta -hankkeen heikkoutena sivistyslautakunta pitää sitä, että 2-vuotisneuvolatarkastukset koskevat vain varhaiskasvatuksen piirissä olevia lapsia ja tämä aiheuttaa perheiden eriarvoistumista. Kotona oleville lapsille tätä suunnitelmaa ei ole tehty. Eriarvoistumista tulee välttää kaupungin omassa toiminnassa.

Palvelujen osalta vaikeista koronavuosista sivistyslautakunnan alaiset toiminnot selviytyivät kohtuullisen hyvin ja etäopetuksen järjestämisessä jopa kiitettävästi tilanteen haastavuuteen nähden. Pandemian vaikutuksia lasten ja nuorten hyvinvointiin tulee kuitenkin seurata tarkasti pitemmällä aikavälillä ja pyrkiä eri toimilla kuroma kiinni koronan aiheuttamia kasvatukseen ja opetukseen sekä sosiaaliseen vuorovaikutukseen tulleita puutteita.

Elämänlaatulautakunta

Koronarajoitusten vaikutus lautakunnan alaiseen toimintaan väheni hieman ja toimintaa saatiin loppuvuodesta 2021 jo normalisoitua. Pandemian merkitys oli kuitenkin vielä suuri liikunta- ja kulttuuripalvelujen käytölle sekä tapahtumajärjestelyille ja toimintatulot eivät toteutuneet rajoitusten takia.

Avustusten jakoon lautakunnan on edelleen syytä kiinnittää huomiota, että ne menevät hyväksytyjen jakoperusteiden mukaan ja niistä tiedottamista tehostetaan.

Edellinen tarkastuslautakunta keskittyi arvioinnissaan pääsääntöisesti liikuntapalveluihin. Nuorisotyö koettiin olevan ilmeisesti kunnossa ja hankerahoituksen avulla kehittäminen oli käynnissä.

Seutuopistoa ei syntynyt Tornion kansalaisopiston ja muiden alueen vapaan sivistystyön järjestäjien kesken. Koronapandemia hiljensi merkittävästi myös kansalaisopiston toimintaa ja kursseja on järjestetty myös etäyhteyksillä.

Nykyisen tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan liikuntatoimen asiantuntijaresurssit ovat kunnossa, mutta hankerahoituksen hakemiseen on hyvä kiinnittää erityistä huomioita. Nuorisotyössä tarvitaan myös resurssien lisäämistä edelleen hanketoiminnalla ja nuorten sekä lasten hyvinvointiin tulee koronavuosien jälkeen panostaa entistä enemmän.

Erityisesti jatkossa on entistä enemmän painotettava hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä kokonaisvaltaisesti lautakunnan työssä ja painopisteissä, sillä lautakunnan vastuulla on tähän tavoitteeseen liittyen tärkeitä osa-alueita hoidettavanaan.

Aineen taidemuseo on onnistunut sopeuttamaan toimintaansa koronavuosien haasteisiin.

Teknisten palveluiden lausunto

Lausunnossa on avattu hyvin tarkasti palvelujen prosesseja ja annettu lisäinformaatiota esille otetuista arviointikohteista, mikä siltä osin palvelee hyvin lausunnon tavoitetta.

Teknisten palveluiden lausunnossa oli havaittavissa enemmän myös arviointikertomuksen arviointia ja asioiden selittämisen tai oikaisemisen tarvetta. Sinällään osa oli hyvin tarpeellistakin, kuten esim. yksityisteiden avustujajärjestelmästä ollut arvioinnin tietopuute.

Edellisen tarkastuslautakunnan hymiöarviointi ei juuri poikkea toimialan omasta liikennevaloarvioinnista onnistumisten tai keskeneräisten tavoitteiden osalta.

Vielä tärkeämpää olisi jatkossa keskittyä lausunnoissa todettujen kehittämistarpeiden ratkaisuihin. Lausunnossa olisi toivottu hieman enemmän kehittämiseen tähtäävää selvitystä, koska teknisten palvelujen toimiala oli juuri vuoden 2020 tarkastuslautakunnan painopistealueena.

Teknisten palvelujen lautakunta

Korona vaikeutti myös teknisten palvelujen toteuttamista monilta osin. Tavoitteisiin ja työmäärään nähden on ollut lisäksi niukkuutta henkilöstöresursseissa, varsinkin monien henkilöstövaihdosten yhteydessä. Toki osa tavoitteista on pitempiä kuin yhdelle vuodelle asetettuja.

Kaupungintalon perusparannus eteni isona ponnistuksena ja hyvin suunnitelmien mukaan sekä täysin aikataulussa. Ainoastaan kalusteiden toimitus viivästyi.

Kaavoituksen koko henkilöstön vaihtuminen hidasti huomattavasti asetettujen tavoitteiden saavuttamista. Tilanne on sittemmin korjaantunut rekrytoinneilla ja kaavoituksen keskeneräisiä töitä on saatu eteenpäin.

Hankintapalveluiden kanssa oli havaittavissa kitkaa jo edellisen tarkastuslautakunnan huomioissa. Lisäksi hankintojen valmistelussa tavoitteiden ja mittariston osalta olisi hyvä keskustella myös toimielimessä luottamushenkilöiden kanssa ennakoon siitä, minkälaisilla kriteereillä palvelut on syytä kilpailuttaa.

Kokonaisuutena teknisten palvelujen lautakunnan alainen toiminta on selviytynyt myös koronavuosien tavoitteistaan kohtuullisen hyvin talousarvionsa puitteissa.

Meri-Lapin ympäristölautakunta

Lausunnossa tuodaan esille ylikunnallisten organisaatioiden useita haasteita, jotka hidastavat tai jopa estävät toiminnan kehittämistä ja tarvittavaa palvelujen sähköistämistä. Palvelujen sähköistämistä on kuitenkin saatu hoidettua eteenpäin myös rakennusvalvonnassa.

Sopimuksia on varmasti tarpeen tarkastella ja neuvotella niihin tarvittavista muutoksista, jotka helpottaisivat yhteistyötä.

Tornion Vesi Oy:n viemäriverkoston toiminta-alueen määrittelystä ei ole lausunnossa mainintaa. Asian hoitaminen on siirtynyt luvattoman kauan ja asia on hyvin merkityksellinen yhtiön taloudelle. Vesiyhtiön tulee voida kattaa viemärinti-investointien kustannukset hankekohtaisesti.

Jätelautakunta

Jätteenkuljetusrekisterin keskeneräisyyteen on kiinnitetty huomioita edellisen tarkastuslautakunnan arvioinnissa ja lausunnossa asiaan on saatu kattava selvitys toimenpiteistä, joilla asiaa voidaan hoitaa kuntoon.

Jätehuollon palvelutason toimeenpano on käynnissä. Jätehuoltomääräysten päivittäminen on saatu työn alle.

Konserniyhteisöjen lausunnot

Tornion Vesi Oy

Lausunnossa on ilmoitettu yhtiön poistosuunnitelman mukaiset poistoprosentit ja -ajat.

Viemäriverkoston toiminta-alueen päivitykseen ei ole otettu lausunnossa kantaa. Se on yhtiön talouden kannalta keskeinen asia hoitaa kuntoon yhteistyössä teknisten palvelujen kanssa ja ensisijaisesti pyytää ympäristölautakunnalta asiasta viipymättä päätös.

Tornion Energia Oy

Yhtiö tuo lausunnossaan esille sähkönsiirtotoiminnan vuosia jatkuneen alituoton.

Yhtiössä on meneillään myös mittava ja vuoteen 2022 jatkuva asiakastieto- ja laskutusjärjestelmän uusiminen, jolla voidaan siirtää asiakkaiden kulutustiedot valtakunnalliseen Data-hub-järjestelmään käytettäväksi sähkömarkkinoille.

Vähäpäästöisyyden tavoittelu aiheuttaa yhtiölle huomattavia lisäkustannuksia. Kaukolämmön tuotannossa on saavutettu 50 % biopolttoaineen osuus.

Yhtiön kannattavuuskehitys on jatkossa otettava huomioon tavoiteasettelussa.

Business Tornio (Team Botnia Oy)

Hankesalkku on laajentunut ja mm. New Business-hanke on käynnistynyt saadulla ÄRM-rahoituksella. Lisäksi alueen kehittämisen kannalta erittäin tärkeä Lapin kaasutaloussuunnitelma-hanke on edennyt nyt vauhdilla. Resurssit tavoitteisiin ja hankkeiden määrään nähden olivat tiukat, mutta niitä on saatu vahvistettua.

Edellisen tarkastuslautakunnan esille nostama suositus Tornion markkinointityöryhmän perustamisesta ei ole edennyt teollisuusalueiden markkinoinnin osalta, mutta Two Countries - One Destination interreg -hankkeen markkinointiryhmä on kokoontunut kuukausittain. Se keskittyy kuitenkin enemmän matkailumarkkinointiin, matkailuyhteistyön kehittämiseen ja matkailupotentiaalin koordinointiin.

Markkinointityöryhmää tai vastaavaa tarvittaisiin myös kaupungin yritysalueiden markkinointiin. Business Tornio on kehittänyt sähköistä markkinointia yritysten tueksi muun muassa toimitilojen ja avoimien työpaikkojen markkinoimiseksi.

Korona-pandemia hidasti matkailuhankkeiden etenemistä varsinkin rajayhteistyön osalta. Two Countries - One Destination interreg -hankkeen ostopalveluja siirtyi vuodelle 2022, mutta muutoin hankkeelle asetetut tavoitteet on ilmoitettu saavutetuiksi. Rekrytointi ja henkilöstövaihdokset rasittivat hankkeen toteutusta alussa. Rantareitin ja Kukkolankosken sillan selvitystyöt ovat toteutuneet. Muilta osin hankkeen tavoitteiden ja tulosten toteutumista sekä vaikuttavuutta on vaikea arvioida. Pohdittavaksi jää, ovatko hankkeen tavoitteet ja toteutus riittäviä niin, että Tornion potentiaali matkailun kohteena tulee riittävän laajasti huomioitua?

Kokonaisuudessaan Business Tornion toiminnan vaikutukset ovat kokoaan suuremmat Tornion elinvoiman kehittämiselle, joten nykyisten hankkeiden läpivienti ja resurssit sekä yritysten tarvitsema tuki on turvattava jatkossakin.

Tornion Vuokra-asunnot Oy

PT-suunnitelman noudattaminen jatkuu ja sitä on päivitettävä tarpeen mukaan. Suunnitelmalta on ollut positiivinen vaikutus yhtiön pitkäjänteisempään toimintaan ja kehittämiseen sekä talouden hallintaan ja velkamäärän alentamiseen.

Tornion Työvoimalasäätiö

Kaupungin avustukset ovat pelastaneet säätiön koronavuosien haasteiden yli. Ennakoivan toimintaohjeen laatiminen äkillisten toimintaympäristön muutosten varalle ei ole vielä toteutunut. Talouden tasapainottamiseen tähtääviin toimenpiteisiin on kuitenkin syytä kiinnittää erityistä huomiota.

Työllisyyden kuntakokeilun vetämiseen käytettiin työvoimalasäätiön toiminnanjohtajan työpanoksesta 50 % vuoden 2021 syksystä alkaen.

Säätiö on tehnyt arvokasta työtä, jonka soisi jatkuvan, mutta työllisyyspalveluiden järjestämisen muuttuessa, on syytä pohtia miten toimintaa jatketaan ja kehitetään.

Bottenvikens Reningsverk Ab

Tarkastuslautakunnan huomiota Bottenvikens Reningsverk Ab:n omistajasopimuksen päivitystarpeesta ei lausunnossa oltu huomioitu. Omistajasopimusta ei ole tarkastuslautakunnan tiedon mukaan uusittu. Sopimuksessa on yhä mukana vuonna 2010 toimintansa lopettanut Hartwallin Tornion oluttehdas.

Kaakamavaara on noin 40 kilometrin päässä Tornion kaupungista. Vaara on retkeilijöiden suosima paikka, jonka huipulta pääsee ihailemaan upeaa maisemaa.

Kuvat: Tornion kaupunki/Outi Keinänen

VALTUUSTON ASETTAMIEN VUOSITAVOITTEIDEN TOTEUTUMISEN ARVIOINTI

Tornion kaupungin strategiset päämäärät valtuustokaudella 2017-2021

1. Vetovoimainen rajakaupunki
2. Toimivat ja uudistuvat palvelut
3. Onnellinen ja osallistuva torniolainen
4. Toimiva kaupunkikonserni

Tornion strategiset tavoitteet ja talousarviossa keskushallinnolle asetetut tavoitteet

- 1. Tornion väkiluku kasvaa**
 - Asukaslukutavoite 21500 asukasta
 - Kaupunkistrategian toimeenpano ja uuden kaupunkistrategian päivityksen valmistelu
- 2. Investoinnit lisääntyvät, työpaikkamäärä kasvaa ja työttömyys vähenee**
 - Aktiivinen elinkeinopolitiikka ja yritysmyönteinen päätöksenteko
 - Aktiivinen, kokeileva ja vaikuttava työllisyyspolitiikka
- 3. Matkailuvetovoiman vahvistaminen**
 - Matkailuelinkeinon kehittäminen Torniossa
- 4. TornioHaparandan yhteinen ydinkeskusta kasvaa ja kehittyy myönteisesti**
- 5. Myönteinen Tornio-kuva vahvistuu (brändi)**
 - Tornion maine- ja mielikuvan vahvistaminen – maineenhallinta
 - Tornio 400-vuotisjuhlavuoden hyödyntäminen
- 6. Vetovoimaiset ja vaikuttavat koulutuspalvelut**
 - Tornion kaupungin ja oppilaitosten välinen yhteistyö
- 7. Saavutettavuuden parantaminen**
 - Laurila-Tornio-Haaparanta raideyhteyden kehittäminen yhteistyössä Väyläviraston, Trafik-verketin ja lähialueen kuntien kanssa
 - Kemi-Tornio lentoaseman lentoliikenteen turvaaminen
- 8. Toimiva maankäyttöpolitiikka**

9. Sähköinen asiointi ja itsepalvelut lisääntyvät

- Sähköisten palveluiden kehittäminen vuosittain päivitettävän digiagendan mukaisesti
- Tornion kaupungin internet-sivujen jatkuva kehittäminen

10. Asiakaslähtöinen palvelukulttuuri vahvistuu

- Tornion kaupungin Internet-sivujen saavutettavuusanalyysin tulosten läpikäyminen ja julkaiseminen
- Asiakaspalautejärjestelmän hankinta ja käyttöönotto

11. Julkisten palveluiden tuottavuus, tehokkuus ja vaikuttavuus paranevat

- Kaupungin / keskushallinnon osalta

12. Vaihtoehtoiset palveluiden tuottamistavat yhteistyössä yritysten ja kolmannen sektorin kanssa

13. Kuntarajat ylittävä yhteistyö ja verkostojen hyödyntäminen sekä kehittäminen palveluiden järjestämisessä ja tuottamisessa

- Tornion ja Haaparannan välisen rajayhteistyön kehittäminen uudessa toimintaympäristössä ("koronan jälkeinen uusi normaali")
- Kansainvälisissä ja kansallisissa verkostoissa toimiminen (mm. Perämerenkaari, Tornionlaakson neuvosto, seutukaupungit, USO)

14. Maakunta- ja sote-rakenneuudistuksen sekä muiden hallinnon uudistusten edellyttämien toimenpiteiden toteutus

- Pääministeri Marinin hallitusohjelman edellyttämät toimenpiteet

15. Kuntalaisten hyvinvointi paranee ja vastuu sekä aktiivisuus omassa hyvinvoinnissa kasvavat

- Hyvinvointitietoon perustuva tieto siirretään käytäntöön
- Hyvinvointikertomus huomioidaan osana uuden strategian valmistelua

16. Terveellinen, turvallinen ja viihtyisä asuin- ja elinympäristö tukee ja vahvistaa kuntalaisten hyvinvointia

17. Kuntalaisten yhteisöllisyys ja me-henki vahvistuvat

- Tornio 400-juhlavuoden toteuttaminen yhdessä torniolaisten kanssa

18. Kuntalaisten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet kotikaupunkinsa asioihin paranevat

- Osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien vahvistaminen

19. Talouden tasapainottaminen

- Talouden tasapainottaminen ja toimintojen sopeuttaminen

20. Omistajapolitiikan ja omistajaohjauksen vahvistaminen

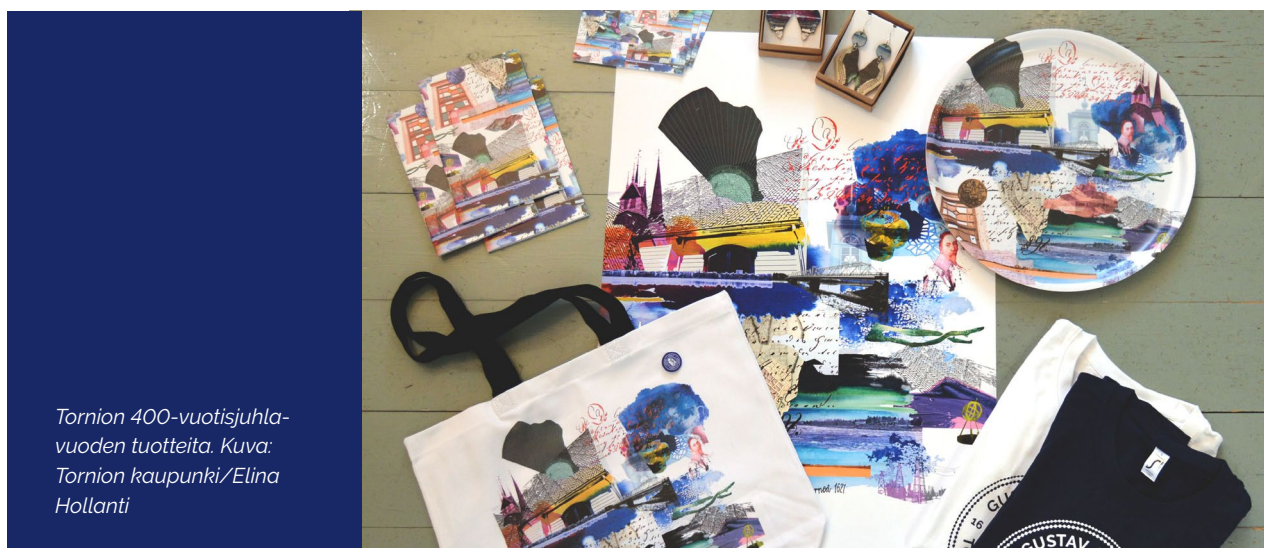
- Omistajapolitiikan toteuttaminen kaupunkistrategian mukaisesti

21. Strateginen henkilöstöjohtaminen

- Tiedolla johtamisen kehittäminen
- Työhyvinvoinnin edistäminen

22. Johtamisjärjestelmän kehittäminen

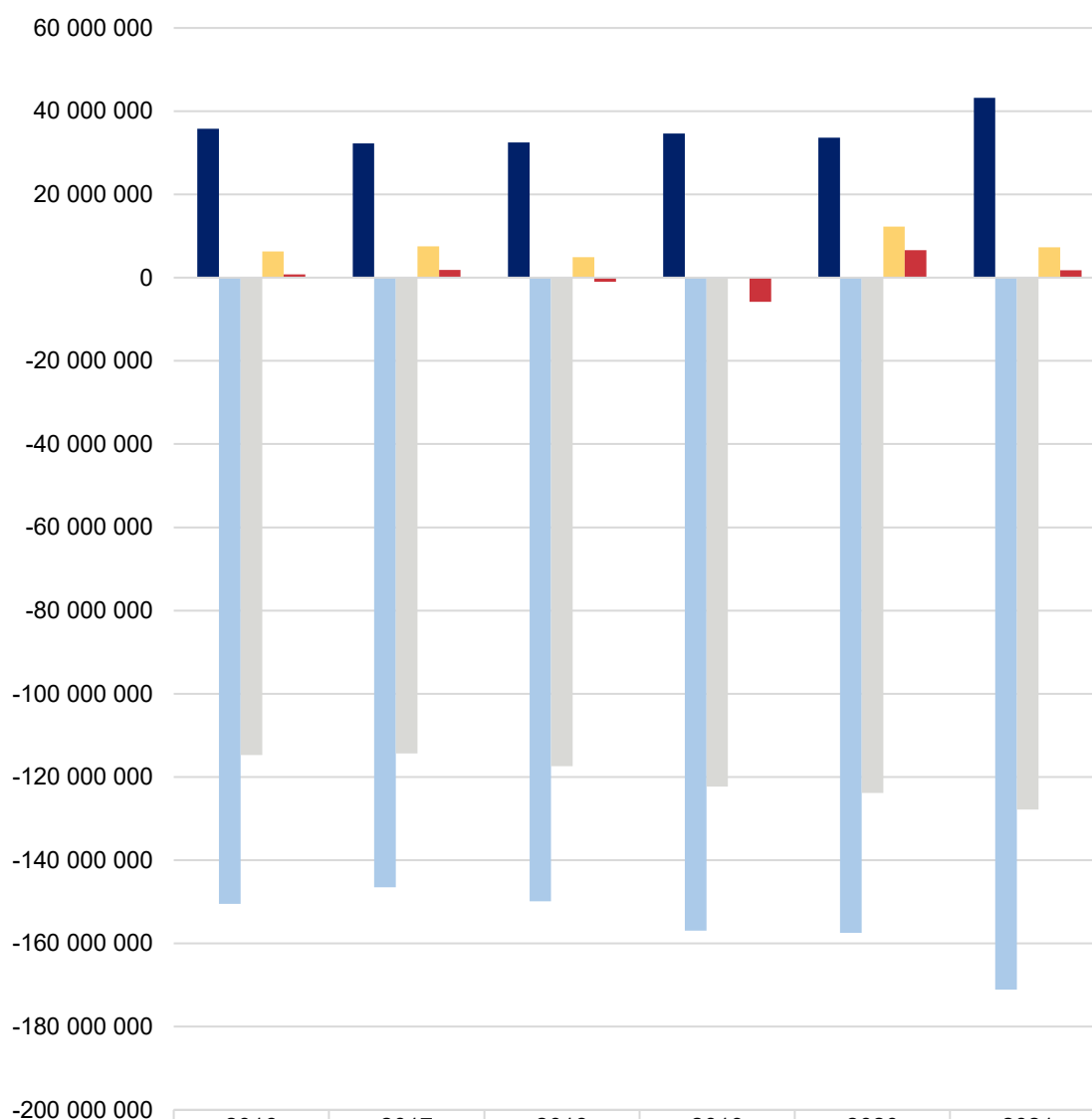
- Tornion kaupungin johtamisjärjestelmän jatkuva kehittäminen (mm. strategiat ja ohjelmat, hallintosääntö, talousarvioprosessi, poliittinen johtaminen, konsernijohtaminen)

Tornion 400-vuotisjuhla-
vuoden tuotteita. Kuva:
Tornion kaupunki/Elina
Hollanti

Kaupungin talous

Koko kaupunki 2016–2021

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
■ Toimintatuotot	35 763 824	32 223 152	32 489 647	34 594 255	33 630 333	43 243 873
■ Toimintakulut	-150 483 506	-146 544 033	-149 890 327	-156 920 202	-157 481 789	-171 083 819
■ Toimintakate	-114 719 682	-114 320 881	-117 400 680	-122 325 947	-123 851 456	-127 839 946
■ Vuosikate	6 264 354	7 488 096	4 921 283	-23 542	12 291 498	7 277 390
■ Tilikauden yli-/alijäämä	806 984	1 844 937	-1 013 591	-5 820 424	6 598 957	1 746 092

■ Toimintatuotot ■ Toimintakulut ■ Toimintakate ■ Vuosikate ■ Tilikauden yli-/alijäämä

Taulukko 1. Koko kaupunkiorganisaation tilinpäätös 2016-2021

Lähde: Talouspalvelut

Tornion kaupungin toimintatuotot olivat yhteensä 43.243.872 €, joista ulkoisten toimintatuottojen osuus on 27,1 M€. Valtionosuuksia saatiin 43,9 M€, joka ylitti talousarvion 0,3 M€. Edelliseen tilikauteen verrattuna koronakorvaukset on kirjattu valtionosuuksien sijasta, uuden Kuntakilan ohjeen mukaan avustuksiin, jotka sisältyvät ulkoisiin toimintatuottoihin. Toimintatuotot ylittivät talousarvion 4,2 M€.

Verotulot ylittivät talousarvion 4 M€ ja olivat yhteensä 91 M€. Merkittävä 3,2 M€ kasvu talousarvioon verrattuna oli hyvän työllisyyden ansiosta kunnallisverotuloissa, joita kertyi 79,2 M€. Yhteisöverotuloja kertyi 5 M€ ja se ylitti talousarvion 1,1 M€. Yhteisöverotuloja tosin nosti väliaikainen 10 prosenttiyksikön jako-osuuden korotus, jota ei seuraaville vuosille tule. Kiinteistöverotuloa kertyi 6,7 M€ ja kertymä jäi 0,3 M€ alle talousarvion, joka johtuu verovelvolliskohtaiseen verotukseen siirtymisestä ja tästä syystä loput kiinteisverotuloista saadaan vasta seuraavan vuoden tilityksessä.

Ulkoiset ja sisäiset toimintakulut olivat 171.083.819 €. Ulkoisia toimintakuluja oli 154,9 M€, jossa on ylityksiä 10,1 M€ alkuperäiseen talousarvioon. Ylityksiä kattavat korona-avustukset ja yhteisöveron korotettu jako-osuus yht. 8,4 M€. Valtuusto hyväksyi ylityksiä hyvinvointi- ja sivistyspalveluille yhteensä 10,5 M€, joista hyvinvointipalveluille 8,8 M€.

Valtuusto myönsi henkilöstökuluihin 2,5 M€ ja erikoissairaanhoidon 2,9 M€ lisäykset. Henkilöstökulut ylittyivät lopulta 3,5 M€ ja erikoissairaanhoidon kulut 2,7 M€. Talousarvion ylitykset johtuivat enimmäkseen koronapandemian aiheuttamista kustannuksista. Lisäksi lastensuojelun ja palveluasumisen palvelusetelikulut ylittyivät yht. 758.000 €.

Kaupungin talouden tunnusluvut heikkenivät edelliseen tilikauteen verrattuna, mutta toteutuivat talousarviota paremmin. Toimintakate osoittaa, paljonko toimintamenoista jää katettavaksi verotuloilla ja valtionosuuksilla. Toimintakate on -127,8 M€ ja heikkeni edelliseen vuoteen verrattuna 3,9 M€, mutta on talousarviota 4,7 M€ parempi.

Vuosikate on 7,3 M€ ja heikkeni 5 M€ edelliseen vuoteen verrattuna, mutta on jopa 8,6 M€ parempi kuin talousarviossa. Vuosikate osoittaa tulorahoituksen, joka jää käytettäväksi investointeihin, sijoituksiin ja lainan lyhennyksiin. Sen perusteella arvioidaan tulorahoituksen riittävyyttä. Vuosikate/poistot prosentti on 132 %. Vuosikate riitti kattamaan poistot ja arvonalentumiset, joten korjattu tilinpäätös on 1.746.092 € ylijäämäinen.

Kaupungin lainanhoitokyky on heikko (laskennallinen lainanhoitokate 0,9 %) ja samoin maksuvalmius, sillä kassan riittävyys on vain 7 päivää. Kassalainat lisääntyivät 8 M€, mutta pitkäaikaisia lainoja lyhennettiin 8,3 M€. Taseessa omavaraisuusaste on 39,7 % ja se kertoo suuresta velkarasitteesta. Hyvänä tavoitetasona pidetään 70 % omavaraisuusastetta. Muutoin Tornion kaupungin velkamäärä 3003 € /asukas alittaa kuitenkin kuntien keskimääräisen lainamäärän. Kaikkien kuntien keskimääräinen lainamäärä on 3476 € /asukas.

Investoinnit toteutuivat 9,3 M€ ja alittivat talousarvion 1,5 M€. Investointitaso on ollut viime vuosina Torniossa korkea ja sitä on syytä alentaa tulevina vuosina, ettei velkarasite lähde kasvamaan liikaa suhteessa kaupungin tulopohjaan. Suhteellinen velkaantuneisuus laski hieman ja oli 48,9 %. Suhteellisen velkaantuneisuuden tunnusluvusta näkee, kuinka paljon kunnan käyttötuloista tarvittaisiin vieraan pääoman takaisinmaksuun.

Koko konsernin tunnusluvuista liike-tulosprosentti on tyydyttävä. Vuosikate/poistot prosentti 135 %. Konsernin tilikauden ylijäämä aleni edellisestä vuodesta 6,5 M€, ollen nyt 4.123.930 €. Laskennallinen lainanhoitokate 1,2 % on tyydyttävä ja kassan riittävyys 28 päivää. Konsernin omavaraisuusaste on tyydyttävä 39,4 % ja samoin suhteellinen velkaantuneisuus 62,7 %. Konsernin lainat olivat 4951 € /asukas ja ne laskivat edellisestä vuodesta 58 € /asukas. Koko maan konsernin keskimääräinen lainakanta oli 7272 € /asukas.

Tornion kaupungin taseessa oli aikaisemmilta vuosilta 14,5 M€ ylijäämä. Sairaanhoidopiirin vanhojen alijäämien kattamisen perusteella kaupungin taseeseen tehdyistä pakollisista varauksista johtuen ja viime vuoden kaupungin ylijäämä huomioiden, ylijäämä taseessa pieneni 828.705 €. Ylijäämää on nyt jäljellä 13.638.085 €, jonka perusteella kaupungilla ei ole selvitysvelvollisuutta talouden tasapainotuksen toteutumisesta tilikaudella ja taloussuunnitelmassa. Taloussuunnitelmakaudet 2022-2023 on arvioitu yhteensä 6,5 M€ alijäämäisiksi, joten taloudellisia haasteita tulee jatkossa olemaan.

Sosiaali- ja terveyspalvelut siirtyvät hyvinvointialueelle 1.1.2023 ja tästä johtuen Länsi-Pohjan sosiaali- ja terveyspalvelujen ja sairaanhoidopiirin kuntayhtymän aikaisempien vuosien kattamattomat alijäämät tuli kirjata pakollisena varauksena omistajakuntien kirjanpitoon. Kuntayhtymä päätti, omistajakuntien ohjeistuksen mukaisesti, kattaa alijäämät peruspääomaa alentamalla, mutta Kuntakilan lausunnon mukaan sen ei katsottu olevan oikea menettely.

Omistajakunnat ja sairaanhoitopiiri pyysivät Kuntakilalta uuden lausunnon tarkennetuilla taustatiedoilla, mutta sen saanti viipyi.

Jatkoselvittelyt viivästyttivät tilinpäätöksen korjauskäsittelyä kaupunginhallituksessa sekä tilintarkastuskertomuksen, tilinpäätösraportin ja arviointikertomuksen käsittelyä tarkastuslautakunnassa. Tilintarkastajat raportoivat kaupunginhallitukselle 9.5. sairaanhoitopiirin alijäämien kattamisesta, jonka perusteella kaupunginhallitus päätti korjata tilinpäätöstä suosituksen mukaisesti. Tilinpäätöstä korjattiin kirjaamalla taseeseen, pakollisten varausten lisäykseksi ja edellisten tilikausien voittovarojen vähennykseksi, sairaanhoitopiirin vanhojen alijäämien kattaminen, Tornion omistuksen mukaisella osuudella, joka on 2.498.096 €.

Kaupunginhallitus hyväksyi korjatun tilinpäätöksen 13.6. Tarkastuslautakunnalle esiteltiin tilinpäätösraportti ja tilintarkastuskertomus 14.6. ja samalla saatiin arviointikertomus valmiiksi.

TARKASTUSLAUTAKUNNAN ARVIOINTI

Onnistumiset

Kaupungin tilikauden tulos toteutui, haasteellisesta vuodesta huolimatta, paremmin kuin talousarviossa oli ennakoitu ja mitä osavuositarkastusten perusteella osattiin ennustaa. Marraskuussa päättäjiille esitellyn syyskuun osavuositarkastuksen perusteella ennustettiin vielä 3,6 M€ alijäämää.

Koronakorvaukset kattoivat pandemiasta aiheutuneet lisäkustannukset ja valtiolta tulevia Rajaturvaan sekä koronarokotuksiin ja muihin vuoden 2021 koronakustannuksista maksettaviin korona-avustuksiin kirjattiin 3,2 M€ lisää tilinpäätökseen, vaikka ne maksetaan vasta v. 2022. Tällä tilintarkastajien suosituksen mukaisella tilinpäätöskirjauksella oli tilikauden tulokseen positiivinen merkitys.

Tulokseen vaikutti myös sairaanhoitopiirin alijäämien kirjaus suositusten mukaan.

Merkittäväällä 4 M€ verotulojen kasvulla, yli talousarvion, saatiin paikattua muiden kulujen nousua ja tulojen menetyksiä. Toimintatuotoissa saatiin yht. n. 965.000 € arvioitua enemmän lisäksi KEJO-sähköntuottoja ja satamamaksuja.

Tilinpäätös oli n. 1,7 M€ ylijäämäinen.

Kehitettävää

Kaupungin talouden kantokykyä selvitettiin loppuvuodesta sote-uudistuksen vaikutusten arvioinnilla. Selvityksen lopputuloksena on selkeää tarvetta jatkossakin toteuttaa kaupungin kustannuksia hillitseviä toimia ja päätöksiä. Kokonaisuutena on syytä ryhtyä ajoissa käyttö-talouden sopeuttamistoimiin ja elinvoiman kehittämiseen, joita on ansiokkaasti selvitetty kaupunginhallituksen 20.9.2021 antamassa lausunnossa tarkastuslautakunnan vuoden 2020 arviointikertomuksen suosituksiin.

Kaupungin maksuvalmiutta tulee parantaa. Kassavarojen pitäisi riittää 10-15 päivää.

Talousarvion valmistelussa tulisi toimialoille annettavissa raameissa tarkastella yksityiskohtaisemmin kunkin toimialan palvelutuotannon kustannusrakennetta ja tulokehitystä, huomioiden myös kuluvan vuoden toteuma sekä loppuvuoden ennuste. Tämä edellyttäisi talouspalvelujen ja toimialojen tiiviimpää ja parempaa yhteistyötä taloussuunnittelussa. Hyvinvointipalvelut siirtyvät hyvinvointialueelle ja talous saadaan ehkä ennustettavammaksi, mutta siitä huolimatta kehittämistarpeita jää taloussuunnitteluun.

Talousarvion valmisteluvaiheessa pelkkä prosentuaalinen tasasuuruinen korotus talousraamiin kaikille toimialoille ei ole riittävää reagointia muuttuvassa ympäristössä, varsinkin palvelutarpeiden muuttuessa ja joidenkin toimialojen mahdollisesti suuremman kustannuskehityksen takia. Tarkemmalla taloussuunnittelulla päästään luotettavampaan taloudenhallintaan ja se tukisi paremmin toimialojen johtamista.

Pohdittavaksi

Talousarvion laadintaprosessin ja seurannan kehittäminen. Kulurakenteiden tarkempi selvittäminen johtamisen ja päätöksenteon tueksi. Talouspalvelujen sekä henkilöstöhallinnon toimintojen kehittäminen tukemaan toimialoja myös henkilöstökustannusten tarkemmassa seurannassa ja ennakoinnissa.

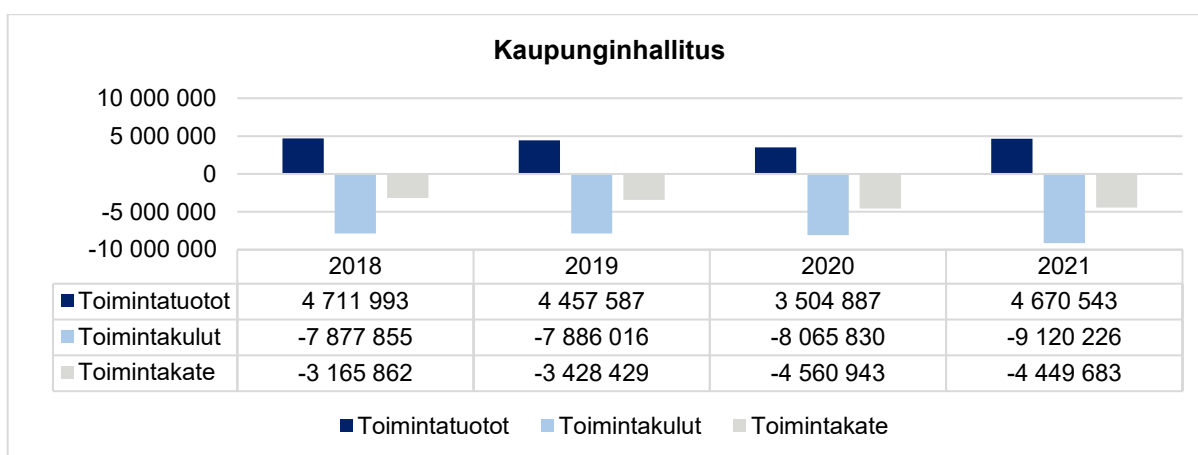
Kaupunginhallitus

Kaupunginhallitus toimii kaupunginvaltuuston alaisena ja johtaa kaupungin toimintaa, hallintoa ja taloutta sekä valvoo kaupungin etua. Kaupunginhallitus vastaa myös kaupungin toiminnan yhteensovittamisesta sekä kaupunginvaltuuston päätösten valmistelusta, täytäntöönpanosta ja laillisuuden valvonnasta. Lisäksi kaupunginhallitus vastaa sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnan järjestämisestä.

Kaupunginhallituksen alaisuuteen kuuluvat konserni- ja henkilöstöjaosto. Konsernijaosto vastaa kaupunkikonsernin ohjauksen ja konsernivalvonnan kehittämisestä ja omistajaohjauksesta. Henkilöstöjaosto vastaa kaupungille työnantajana kuuluvien henkilöstöasioiden käsittelemisestä.

Tornion kaupunginhallituksessa on 11 jäsentä. Jokaisella on henkilökohtainen varajäsen. Kaupunginhallituksen molemmissa jaostoissa on 5 jäsentä ja heillä henkilökohtaiset varajäsenet.

Talouden tavoitteiden toteutuminen

Taulukko 2. Keskushallintopalveluiden tilinpäätös 2018-2021

Lähde: Talouspalvelut

Keskushallintopalveluiden toimintatuotot ovat ylittäneet talousarvion. Myyntituotot (+731.613 €) talousarvioon nähden johtuu KEJO-sähkön tuotosta. Toimintakuluissa avustukset ovat ylittäneet talousarvion 172.443 eurolla. Työvoimallasäätiölle kaupunginvaltuusto myönsi ylimääräisen 220.000 euron avustuksen. Lähde: Kaupunginjohtaja esitys 22.3.2022.

Painopisteinä kaupunginhallituksella tilivuonna 2021 olivat:

1. Tornio 400-juhlavuosi
2. Työllisyyskokeilun toteuttaminen
3. Valtuustokauden vaihtuminen (vaalit, järjestäytyminen, koulutus)
4. Kaupungin strategisten tavoitteiden uudistaminen (kaupunkistrategia, palveluiden järjestämishjelma)

TARKASTUSLAUTAKUNNAN ARVIOINTI

Onnistumiset

Tornion 400-juhlavuosi onnistui ja myönteinen Torniokuva vahvistui. Juhlavuoden tapahtumat edistivät kuntalaisten osallisuutta ja vahvistivat me-henkeä. Kaupungin vetovoimaisuuden lisääminen edistyi myönteisen viestinnän avulla. Tornio oli kiitettävästi esillä mediassa. Tornion brändiä hyödynnettiin ja täydennettiin mm. juhlavuoden tunnukseksi, kaupunkikuosilla ja brändifilmeillä sekä vihdoin pystytetyllä Tornion mainoskyltillä moottoritien varteen.

Juhlavuoden tapahtumia jouduttiin järjestämään eri tavoin Korona-pandemiasta johtuen. Toukokuussa Tornio-viikolla olivat kokoontumisrajoitukset vielä voimassa, joten Tornion juhlatapahtuma toteutettiin onnistuneesti myös verkossa. Myös internet-sivuja kehitettiin ja ne menestyivät kuntien internet-sivujen vertailussa saavuttamalla kolmannen sijan. Vertailussa oli mukana 16 kuntaa.

Laaja hyvinvointikertomus on valmistunut ja hyvinvointiohjelman valmistelu on aloitettu. Lasten ja nuorten hyvinvointi ja turvallisuusohjelmatyö on käynnistetty.

Kuntalaisten osallisuutta vahvistettiin ja hyväksyttiin osallisuusohjelma.

Äkillisen rakennemuutoksen (ÄRM) rahoituksen haku ja hankkeen yhteistyön koordinointi nopeassa aikataulussa onnistui hyvin. Business Tornio jatkaa hankkeen parissa.

Elinkeinojen kehittämissopimus Business Tornion kanssa on tehty ja kaupungin uuden elinkeino-ohjelman valmistelu on aloitettu.

Matkailutoiminnan perustan luomisessa menttiin eteenpäin, mutta nyt ollaan tienhaarassa, jossa pitää miettiä oman toiminnan kehittämistä sekä keskittymistä tiettyihin konkreettisiin tavoitteisiin ja arvioimaan alueen yhteistyökumppanuuksista saatavaa hyötyä.

USO6-uuden sukupolven organisaatiot verkosto- ja TOK3- toimivat kuntakonsernit -hankkeista saatiin hyviä tuloksia ja tietoa koko konsernin kehittämiseen. Kehittämistoimet ja tiedolla johtaminen eivät kuitenkaan kaikilta osin menneet koko päätöksentekoportaan läpi ja aiheuttivat hieman muutosvastaraintaakin, kuten mm. yhteisten pelisääntöjen käyttöönoton konserniyhteisöjen hallituksien nimittämisissä. Laajempi päättäjien osallistaminen hankkeisiin olisi voinut tehostaa hankkeiden vaikuttavuutta.

Kuntavaalien järjestäminen ja valtuustokauden vaihdos siirtyi korona-pandemian johdosta. Haasteista sekä uusien luottamushenkilöiden kouluttamisesta kuitenkin selvitettiin kunnialla, vaikka uudet luottamushenkilöt joutuivat hyppäämään ns. liikkuvaan junaan mm. talousarvion laadinnassa.

Uusi kaupunginjohtaja aloitti työnsä elokuussa ja pystyi nopeasti ajamaan itsensä organisaatioon sisälle sekä havaitsemaan kaupungin toimintaan liittyviä kehittämiskohteita sekä -mahdollisuuksia.

Tilivelvolliset ja muut viranhaltijat sekä konserniyhteisöjen edustajat ovat olleet tietoisia sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan vastuista; raportit sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä on toimitettu kaupunginjohtajalle.

Kaupungin ja koko konsernin lainakanta on alle koko maan kuntien keskiarvon, silti muiden taloudellisten tunnuslukujen parantamiseksi on asetettava tavoitteita.

Kaupungin kiinteistöjen tärkeimmät isot korjausinvestoinnit on toteutettu, kun kaupungintalon perusparannus valmistui. Kaupungintalolle sijoittui myös uusia toimijoita, kuten työllisyyspalvelut ja Business Tornio.

Hallintosäännön mukainen virasto-organisaatio vaikuttaa toimivalta.

Kaupunginhallitus hyväksyi henkilöstölle etätööhjeen. Se mahdollistaa etätöiden tekemisen kaksi päivää viikossa.

Henkilöstöhallinnon kehittämistoimet etenivät; Tuottavuutta ja työhyvinvointia jokivarteen -hankkeella, terveysperusteisten poissaolojen seurantaohjelmiston käyttöönoton ja uuden henkilöstöohjelman valmistelu on aloitettu.

Omistajaohjaus konserniyhteisöihin oli toimivaa ja ohjeistusten sekä tavoitteiden mukaista.

Uudet kumppanuussopimukset Ammattiopisto Lappian ja Lapin ammattikorkeakoulun kanssa allekirjoitettiin. Kumppanuussopimus jatkuu myös Peräpohjolan Opiston kanssa.

Uusien ohjelmistojen käyttöönotot ja sähköisen asiakaspalautejärjestelmän sekä lomakkeiden käyttöönotto etenivät tavoitteiden mukaan. Sähköisen kokousjärjestelmän käyttöönotto tapahtui hallitusti jaksotettuna toimitelmissä.

Tornion edunvalvonnassa tärkeän kohteen Laurila-Tornio-Haaparanta rataosuuden sähköistämishankkeen suunnitteluvaihe alkoi. Yhteisen seudullisen edunvalvonnan tuloksena myös Kemi-Tornio lentoaseman liikenne on turvattu elokuuhun 2022 saakka.

Arviointivuodelle päättyvän kaupunkistrategian 2017-2021 tavoitteet ovat toteutuneet kohtuullisen hyvin.

Kaupungin uuden strategian valmisteluprosessi eteni sujuvasti, strategiatyöstä vahvan kokemuksen omaavan, kehitysjohtajan ohjauksessa. Kuntalaisten osallistumista strategiaprosessiin vahvistettiin luovilla tavoilla. Vaikuttamistoimielinten edustajat olivat myös mukana strategian valmistelussa. Aikaisemman strategian osalta tehdyt kehittämisehdotukset huomioitiin valmistelussa kiitettävästi.

Kehitettävää

Yhteistyöhankkeissa ja yhteistoiminnassa, kuntien ja osakkuusyhteisöjen kanssa, varsinaisille tuloksille voisi asettaa enemmän painoa ja selkeyttää yhteistyön tavoitteita. Yhteistyöstä olisi hyvä saada lisäarvoa palveluiden tuottamiseen ja kustannusten säästöön.

Käyttötalous on tärkeää olla tasapainossa. Sote-palveluiden siirtyessä Lapin hyvinvointialueelle talouden ennakoitavuus paranee, mutta toimintaa tulisi muilla toimialoilla sopeuttaa edelleen väestökehitystä, väestörakenteen ja palvelutarpeen muutoksia vastaavaksi. Jatkossa keskiössä ovat kaupungin elinvoiman edistäminen, oikein mitoitettut ja laadukkaat sivistyspalvelut sekä riittävän hyvät tekniset- ja ympäristöpalvelut. Lisäksi hyvinvointialueen kanssa yhteistyössä hoidettava hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistäminen nousee kaikkia toimialoja koskevaksi tavoitteeksi.

Koko kaupunkikonsernin investoinnit täytyy pitää taloudellisesti kestäväillä, mutta elinkeinoelämää ja palveluja sekä toimivaa infraa ja kaupungin vetovoimaa lisäävällä tasolla.

Taloudenhoidon suunnitelmallisuuteen ja käyttötaloutta vakauttaviin konkreettisiin toimenpiteisiin on hyvä kiinnittää vielä enemmän huomiota. Talouspalveluista pitäisi voida tuottaa päätöksentekijöille enemmän talousanalyyskejä päätösten perustaksi. Oman palvelutuotannon kustannuslaskentaa tulisi kehittää. Palvelutuotannon kustannuksia ja tulokertymiä olisi hyvä pystyä ennustamaan luotettavammin. Toimenpiteiden sekä vaihtoehtoisten ratkaisujen kustannusvaikutuksia on tärkeää laskea ja selvittää ennakkoon suunnittelun sekä päätöksenteon tueksi.

Johtamisjärjestelmää ja johtoryhmän työskentelyä on hyvä kehittää mm. vastuunjakoa ja toimenkuvia selkeyttämällä. Toimialajohtajilla on tärkeää olla selkeät valta- ja vastuusuhteet toimialoille asetettujen tavoitteiden saavuttamisessa. Keskushallinto antaa tarvittavaa tukea riittävästi tähän toimialojen johtamistyöhön mm. talous- ja lakiasioissa, henkilöstö- ja tietohallinnossa, viestinnässä sekä muissa hallinnon tukipalveluissa ja edistää tiedolla johtamista.

Esihenkilötyössä henkilöstön kirjallisten perehdytysohjelmien laadintaan ja päivittämiseen sekä perehdytyksen suunnitelmalliseen toteutukseen on syytä kiinnittää erityistä huomiota. Eläköitymisten yhteydessä tulisi varata työaikaa seuraajan perehdyttämiseen ja ns. hiljaisen tiedon siirtoon. Viikon tai joissakin tehtävissä parin viikon päällekkäinen työaika perehdytyksineen voi tulla lopulta halvemmaksi kuin perehdyttämättä jättäminen.

Omistajaohjauksen kehittämistä on hyvä jatkaa tarkistamalla ja täsmentämällä tavoiteasettelua yhteistyössä tytäryhteisöjen sekä osakkuusyhteisöjen kanssa. Tavoitteiden tulisi olla sekä laadullisia että määrällisiä ja helposti mitattavia. Suurimmat haasteet omistajaohjauksessa syntyvät luottamuspulasta ja omistajaohjauksen vastaisesta toiminnasta sekä riittämättömästä vuoropuhelusta asianosaisten kesken. Tästä on esimerkkinä vuosia jatkunut omistajakuntien ja sairaanhoitopiirin johdon välinen luottamuspulla.

Poliittiseen johtamiseen ja valtuustoryhmien väliseen yhteistyöhön liittyviä yhteisiä pelisääntöjä kannattaisi miettiä ja suunnitella yhdessä hyvissä ajoin ennen seuraavia kunnallisvaaleja. Tähän työhön löytyy monia hyviä malleja eri kunnista, mm. USO6-verkoston kautta.

Etätyön toteutumisen ja vaikutuksien seuranta sekä etätyön ohjeiden noudattaminen, tarvittava ohjeiden täydentäminen ja etätyön tulosten arviointi on tarpeellista, koska etätyön määrä voi olla 40 % työajasta. Ainakin valtionhallinnosta löytyy vertailtavaa ja sovellettavaa ohjeistusta.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan raportin kirjauksiin on syytä kiinnittää jatkossa tarkempaa huomiota. Riskienhallinnan tulee olla kokonaisvaltaista ja sitä tulee toteuttaa kaikissa kunnan ja kuntakonsernin toiminnoissa sekä ulkoistetuissa palveluissa.

Työllisyyden kuntakokeilun käynnistäminen myöhästyi ja alkoi 1.3. hieman haparoiden. Nyt toiminta on selkiytynyt ja lisäresurssia kokeilun johtotehtäviin siirrettiin Työvoimalasäätiöstä. Tärkeää on kirjata kokeilun tulokset ja kerätä asiakaspalautetta työllistettäviltä sekä työnantajien palautetta toiminnasta.

Pohdittavaksi

Mikä asukaslukutavoite on jatkossa Torniolle realistinen ja millä keinoin se voidaan saavuttaa? Miten huomioidaan väestön ikääntyminen, lasten ja nuorten ikäryhmien pienentyminen sekä työvoiman saatavuusongelmat?

Kaupungin organisaatorakenteen päivittäminen on tarpeellista sote-uudistuksen johdosta. Organisaatiossa on huomioitava, että hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen jää edelleen kaupungin vastuulle sekä uusia, tiivistä yhteistyötä vaativia, yhdyspintoja tulee hyvinvointialueen kanssa. Nämä tehtävät ja niihin liittyvä valmistelutyö sekä päätöksenteko on hyvä organisoida selkeästi ja selvitellä sekä neuvotella kunnan ja hyvinvointialueen tarkemmasta työnjaosta. Kaupungin organisaatorakenteen uudistamisen valmistelu voisi edetä reippaammin tältä osin.

Henkilöstökuluihin ja -resursseihin on syytä kiinnittää huomiota. Sote-uudistuksen aiheuttamassa muutostilanteessa tulisi tarkistaa ja arvioida uudelleen kaupungin oman tukipalveluhenkilöstön tarve ja tehtäväjärjestelyt. Onko tarvittavaa tukipalveluhenkilöstön määrää ja tehtävien uudelleen järjestelytarpeita selvitetty perusteellisesti? Millä keinoin myös kaupungin henkilöstökulujen kasvua voidaan hillitä jatkossa, mutta turvata silti henkilöstön saatavuus?

Esihenkilötyö ja henkilöstön perehdyttäminen tarvitsevat riittävää työpanosta. Työnantajan kustantaman johtamiskoulutuksen perusteella tulisi edellyttää uusien johtamiseen sopivien työkalujen käyttöönottoa ja erityisesti perehdytysohjelmien kehittämistä. Johtamiskoulutuksen sekä muun laajemman koulutuksen saavia tulisi jatkossa sitouttaa pitempään työyhteisössä toimimiseen ja koulutuksen avulla vastaamaan työyhteisön kehittämishaasteisiin myös pitkäjänteisesti. Miten nämä asiat voitaisiin jatkossa varmistaa paremmin?

Työyhteisöjen keskustelukulttuurin kehittäminen ja henkilöstön aito kuuleminen lisäävät työhyvinvointia. Kehityskeskustelut tulee toteuttaa suunnitelmien mukaan ja niiden tavoitteet, toteutustavat sekä aikataulutukset on hyvä tarkistaa kaikilla toimialoilla. Tähän valtuusto on kiinnittänyt jo useita vuosia huomiota, joten olisiko tarkempi palveluyksikkökohtainen selvitys- tai kehittämiskeskustelujen toteutuksesta nyt syytä tehdä valtuustolle?

Myös toimialajohtajat ja muut esihenkilöt tarvitsevat työnsä tueksi säännölliset kehityskeskustelut. Oman työn tulosten sekä onnistumisten ja kehittämisen arviointia, joiden avulla voidaan edelleen selkeyttää vastuita, odotuksia, vahvuuksien huomioimista ja kehittymistarpeita. Osaltaan myös hyvä johtoryhmätyöskentely palvelee johtamiselle asetettuja tavoitteita. JET-koulutus ja muu johtamiskoulutus tukee esihenkilötyötä. Miten esihenkilöiden työn tulosten arviointi ja työn tukeminen on onnistunut?

Hyvinvointialueen toimesta tehtävän sotekiinteistöjen vuokrasopimusehtojen yhtenäistämisen vaikutukset on tärkeä arvioida ja selvittää pikaisesti myös sotekiinteistöjen tulevat investointitarpeet palveluiden turvaamiseksi jatkossakin.

Tornion uuden kaupunkistrategian jalkauttamisessa koko organisaatioon riittää haastetta. Tässä olisi tärkeää onnistua niin, että koko henkilöstö on tietoinen strategisista tavoitteista ja edistää niiden toteutumista omassa työssään. Onko kaupunkistrategian jalkauttamissuunnitelmaa laadittu tai pohdittu?

Palvelujen järjestämishjelma toimisi tärkeänä osana strategista johtamisjärjestelmää. Lähi-palveluiden määrittely, palveluverkko, monituottajamalli, uudet palvelukonseptit, sisäinen ja ulkoinen sopimusohjaus, kokonaistuottavuus, kuntalaisten osallisuus ja asiakastarpeiden täyttäminen, palvelujen saatavuus, vaikuttavuus ja kustannustehokkuus edellyttävät laajempaa keskustelua, joka toteutuisi palvelujen järjestämishjelman laadinnassa.

Millä perusteella on todettu, että palvelujen järjestämishjelman laadinnalle ei ole tarvetta, jos se on valtuuston asettama tavoite? Olisiko syytä lähteä työstämään palvelujen järjestämishjelmaa osana uutta kaupunkistrategiaa, koska myös toimintaympäristössä ja palvelutuotannossa tapahtuu merkittäviä muutoksia? Esimerkiksi hankinnoilla on iso merkitys kaupungin elinvoimajohtamiselle. Pienhankintojen merkitystä alueen yrityksille ei myöskään tiedosteta kaupungin organisaatiossa riittävästi. Torniossa hankinnat ovat myös puhuttaneet eniten ja hankintaprosesseissa on ollut selkeitä puutteita. Yksittäisten palveluhankintojen kohdalla keskustellaan erikseen tuotetaanko itse vai ostetaanko palveluja, jos selkeitä linjauksia ei ole tehty.

Työllisyyskokeilun kokemusten ja tulosten arviointia tarvitaan toiminnan kehittämiseksi. Uuden lainsäädännön valmistelu työelämäpalvelujen osalta on kesken, mutta jatkossa työllisyyspalvelujen organisoimista kannattaa pohtia Tornion ja sen yhteisöjen sekä yhteistyökumppaneiden ja muiden kuntien kanssa tiiviissä yhteistyössä.

Etätyössä tehdyistä työsuoritteista ja työtehtäville asetetuista tavoitteista esihenkilöillä on valvontavastuu. Kuinka hyvin ja millä keinoin tämä valvonta on toteutunut? Raportoivatko etätyössä olleet työsuoritteistaan? Sijoittuvatko tehdyt etätyöpäivät tasaisesti kaikille arkipäiville? Asiaa olisi hyvä tarkastella koko kaupungissa vielä työnkuvan ja tehtävien kannalta yksilöllisemmin niin, että mihin tehtäviin ja asemaan etätyöt soveltuvat ja mihin eivät sovellu ja mikä on etätöiden suositeltava määrä eri tehtävissä?

Tärkeää olisi myös pohtia, kuinka paljon esihenkilöiden on mahdollista tehdä johtamistyötä etänä? Alaisilla on oikeus hyvissä ajoin tietää, milloin esihenkilö työskentelee etätöissä, koska etätöillä voi olla vaikutusta myös muiden työn sisältöön ja asiakaspalvelun toteutumiseen. Koetaanko etätönteon mahdollisuudet oikeudenmukaisiksi, esim. asiakaspalvelutyössä toimivien keskuudessa?

Teräslohipatsas Kojamo on Tornion 400-vuotisjuhlavuoden veistos, joka on taiteilijapari Pekka ja Teija Isorättyn teos. Se yhdistää kaksi Torniolle tärkeää asiaa, lohen ja teräksen. Teoksen ytimenä on raja-alueen asukkaille olennainen vapaus. Kuva: Tornion kaupunki/Anna-Erika Heikkilä

Keskushallintopalvelut

Keskushallintopalvelut vastaa kaupunginhallituksen ja keskusvaalilautakunnan päätösvaltaan kuuluvien asioiden valmistelusta ja toimeenpanosta.

Keskushallintopalvelut -toimialalla ja palvelualueella on neljä palveluyksikköä: hallinto- ja kehittämispalvelut, henkilöstö- ja työllisyyspalvelut, talous- ja hankintapalvelut sekä tietohallintopalvelut. Keskushallintopalveluiden toimialajohtaja on kehitysjohtaja.

Organisaation tiedolla johtaminen korostuu ja keskushallinnon tehtävä on antaa tehtävissä ohjausta eri toimialoille ja koko kuntakonsernille.

Keskushallinnon toimialalla työskentelee yhteensä noin 50 työntekijää.

Tarkastuslautakunnan arvioinnin painopistealueena oleva keskushallintopalvelut on arvioitu tarkemmin myös palveluyksiköittäin.

Hallinto- ja kehittämispalvelut

Hallinto- ja kehittämispalvelut vastaa kaupunginkanslian toiminnoista, viestinnästä ja asiakaspalvelusta, oikeuspalveluista ja vaalityöstä, kehittämisestä ja rajayhteistyöstä. Kaupunginkansliassa ovat kirjaamopalvelut, viestintäpalvelut, oikeuspalvelut, kuntalaisten hyvinvoinnin edistämistyö, yleinen asiakaspalvelu, Asiakaspalvelupiste Kompassi, sekä kaupungin arkistotoimen ja asiakirjahallinnon johtamiseen liittyvät ja tietosuojavastaavan palvelut.

Hallinto- ja kehittämispalveluiden tavoitteet sisältyvät aiemmin mainittuihin keskushallintopalveluiden tavoitteisiin.

TARKASTUSLAUTAKUNNAN ARVIOINTI

Onnistumiset

Kaupunginkanslian tiimi jatkoi vuonna 2020 aloitettua Kunteko -kehittämishanketta tavoitteena asialista- ja pöytäkirjatuotannon prosessien selkiyttäminen ja yhdenmukaisen käytännön luominen asioiden valmistelussa sekä asiakirjojen käsittelyssä. Projekti toi uusia näkökulmia käytännön työhön ja niitä hyödynnetään myös jatkossa.

Kaupunginkanslia organisoi yhdessä tietohallinnon kanssa uuden asianhallintajärjestelmän käyttöönoton alkaen suunnittelusta järjestelmän käyttöönottoon elokuussa 2021. Erityistä haastetta siihen toi sähköisen tiedonhallinnan ja kokoushallinnan huomioiminen hankinnassa.

Toimielinten kokousten sähköistämistä jatkettiin. Vuonna 2021 siirtyivät myös kaupunginvaltuusto ja teknisten palvelujen lautakunta sähköiseen kokousjärjestelmään.

Juhlavuoden viestintä oli näkyvää ja onnistunutta.

Kaupungintalon perusrakennuksen valmistuttua tilat saatiin tehokkaaseen käyttöön ja asiakaspalvelupiste Kompassi on toimiva sekä kuntalaisten kokoontumiselle on aulassa hyvät tilat.

Valtuustokauden vaihtumiseen liittyvät tehtävät, kuten kuntavaalit sekä uusien luottamushenkilöiden koulutus ja opastus hoituivat sujuvasti.

Hyvinvoinnin edistämistyö eteni.

Uuden kuntastrategian valmistelu käynnistyi.

Kehitettävää

Digitalisaation edistäminen tulee olla vahvasti mukana toiminnan kehittämisessä, mutta se vaatii uusien ohjelmistojen käyttöönottoaiheessa enemmän resursseja.

Varautuminen sairaustapauksiin ja muihin pidempiin poissaoloihin - varahenkilöjärjestelmän luomiselle on tarvetta.

Riittävät koulutusmahdollisuudet ja osaamisen ylläpitäminen muuttuvassa ympäristössä.

Palautejärjestelmän kehittäminen.

Pohdittavaksi

Olisiko tarpeen ja millä tavoin selkiyttää Tornion tavoitteita rajayhteistyölle ja kehittää uusia yhteistyötapoja?

Talous- ja hankintapalvelut

Talouspalvelut vastaa talouspalveluiden hoitamisen, seurannan ja ohjauksen kokonaisuudesta. Talouspalvelut hoitaa kaupungin kirjanpidon ja vastaa niin tilinpäätöksen, talousarvion, osavuosikatsausten, muiden talousraporttien kuin tilastojenkin laadinnasta. Tehtäviin liittyy myös konserniyhteisöjen taloushallinnon palveluja, seurantaa sekä ohjausta. Talouspalvelut vastaa lisäksi keskitetysti laskutuspalveluista ja kassanhallinnasta sekä rahaliikenteestä.

Hankintapalvelut vastaa keskitetysti kaupunkikonsernin kansallisen kynnysarvon (60 000 euroa) ylittävien hankintojen tarjouspyyntö- ja sopimusprosesseista sekä opastaa muita yksiköitä pienhankintojen suunnittelussa ja toteuttamisessa.

Talous- ja hankintapalveluiden tavoitteet sisältyvät aiemmin mainittuihin keskushallintopalveluiden tavoitteisiin.

TARKASTUSLAUTAKUNNAN ARVIOINTI

Onnistumiset

Kaupungin talouden raportointi on talouspalveluissa hoidettu vuosikellon mukaisesti; kuukausittain on valmistunut kuukausiraportti lukuun ottamatta maalis-, kesä- ja syyskuuta, jolloin talouspalvelut on laatinut osavuosikatsauksen. Osavuosikatsauksissa on ollut mukana toimialojen antamat ennusteet loppuvuodelle.

Tammikuussa on käyttösuunnitelmien yhteydessä päätetty sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnasta; suoritettu käteiskassojen tarkastukset ja annettu taloustoimiston kassan tarkastaminen kaupunginhallituksen määräämille kassantarkastajille.

Maksu- ja rahaliikennettä on seurattu tilanteen mukaan päivittäin sekä viikko- ja kuukausitasolla.

Kaupunginhallitus hyväksyi 1.11.2021 laskutus- ja perintäohjeet, jotka sisältävät kaupungin saatavien laskutuksen ja perinnän pääperiaatteet.

Kehitettävää

Talouspalveluiden rooli ja vastuu koko konsernin talouden seurannassa, valvonnassa ja kokonaisnäkömyksen luomisessa sekä toimialojen tukemisessa ja ohjaamisessa.

Taloushallinnon suorittamaa valvontaa suositellaan edelleen tehostettavaksi, jotta kaupungin taloudenhoito ja toimialojen kustannusrakenteet olisivat kokonaisvaltaisemmin hallinnassa.

Toimialoille tulisi pystyä antamaan tukea ja ohjausta sekä huolehtia, että ohjeet ja käytänteet ovat yhdenmukaisia ja ne on ymmärretty oikein myös uusissa eteen tulevilla tilanteilla. Yhtenä esimerkkinä korona-pandemiaan liittyvä kustannusseuranta ja raportointi oli puutteellista ja vaikeutti korona-avustusten hakemista ja seurantaa sekä siten koko kaupungin taloustilanteen riittävää hallintaa.

Hankintakilpailutustarpeet seuraavalle vuodelle tulisi huomioida jo talousarvion laadinnan yhteydessä.

Yhteistyö toimialojen kanssa hankintojen valmistelussa sekä hankintatoimen ja toimialojen työnjaon sekä vastuiden selkiyttäminen ja aikatauluista sopiminen hyvissä ajoin hankintaprosessissa.

Hankinta- ja sopimusprosessien hoitamiseen tarkoitettua Cloudia hankintajärjestelmän käytön aktivointi.

Pohdittavaksi

Hankintaohjeen päivittämistarpeet siltä osin, että luottamushenkilöiden parempi osallistaminen hankintojen suunnitteluvaiheessa voi toteutua, mm. hankintakriteerien ja laatutason määrittelyssä.

Taloushallinnon kehittämistarpeisiin vastaaminen ja henkilöstön vaihtuvuuteen vaikuttavat tekijät?

Henkilöstö- ja työllisyyspalvelut

Henkilöstö- ja työllisyyspalvelut vastaa hallintosäännön mukaan henkilöstötoimistosta, työhyvinvoinnista ja -suojelusta, työllistämisestä (1.11.2021 saakka) sekä henkilöstöravinto-
lasta. Tilivuoden 2021 tavoitteena olivat tiedolla johtamisen kehittäminen ja työhyvinvoinnin edistäminen sekä työllisyyden osalta aktiivinen, kokeileva ja vaikuttava työllisyyspolitiikka. Toimenpiteiksi asetettiin;

1. Tuottavuutta ja työhyvinvointia jokivarteen –hankkeen (ESR) puitteissa tehtävät toimenpiteet
2. työllisyyden kuntakokeilun aloittaminen
3. terveysperusteisten poissaolojen seuranta neljännesvuosittain
4. työyhteisöjen kehittämissuunnitelmat työhyvinvoinnin edistämiseksi
5. henkilöstön osallistaminen päivittäiseen kehittämiseen

TARKASTUSLAUTAKUNNAN ARVIOINTI

Onnistumiset

Työhyvinvoinnin tilannetta terveysperusteisten poissaolojen kautta tarkasteltaessa tilanne Torniossa on hyvä; noin 10 poissaolopäivää vuodessa/henkilö, kun se valtakunnassa keskimäärin on 16 – 17 poissaolopäivää.

Maaliskuussa 2021 alkaneen Tuottavuutta ja työhyvinvointia jokivarteen –hankkeen myötä henkilöstöjohtamiseen ja sen toimintaan on saatu lisäresursseja.

Työllisyyspalveluiden johtamiseen lisättiin asiaan perehtynyttä henkilöresurssia.

Kehityskeskustelumalli päivitettiin Lapin yliopiston koulutus- ja kehittämispalveluiden johtamassa työpajassa.

Kehitettävää

Suosittelomme henkilöstön rekrytointiprosessin tarkistamista ja nopeuttamista.

Talousarvion yhteydessä tulisi laatia vuosittain koulutussuunnitelma henkilöstön ammattitaidon ylläpitämisen ja kehittämisen tueksi.

Henkilöstön työhyvinvoinnin seurantaa varten tulisi olla käytössä laadullinen mittari. Kyselyillä olisi hyvä mitata, miten kaupungin henkilöstö kokee oman työhyvinvointinsa.

Kehityskeskustelujen pitäisi olla säännöllisiä ja ne tulisi käydä mieluiten alkuvuodesta.

Työnantajan kustantamat esimies- ja johtamiskoulutukset (JET) vahvistavat osaamista ja johtamista ja kehittävät myös toimialojen yhteistyötä. Tämä voisi näkyä paremmin käytännössä.

Työterveyspalveluiden tiedonkulku on kangerrellut. Mehiläinen Länsi-Pohjan kanssa tehdystä työterveyspalveluiden sopimuksen sisällöstä olisi pitänyt olla tarkempi tieto myös henkilöstölle.

Tulisi luoda selkeät periaatteet miten sähköisten järjestelmien käyttöönottoaiheessa edetään, jotta Pegasos -järjestelmän käyttöönoton kaltaisia ongelmia ei jatkossa syntyisi.

Henkilöstöravintolan toiminnan vastuu; onko hallintosääntö ja käytäntö ristiriidassa?

Pohdittavaksi

Työhyvinvoinnin edistäminen ei ole tarpeeksi suunnitelmallista ja järjestelmällistä. Toimialojen käytännöt ovat erilaiset. Miten yhtenäistetään työhyvinvoinnin kehittäminen koko kaupungin tasolla?

Hyvinvointialueelle siirtyville tiedotuksen tehostaminen ja yhteistoimintamenettelyn osaamisen vahvistaminen sekä siirtoprosessissa resurssien riittävyyden turvaaminen. Miten varmistetaan siirtoprosessin sujuvuus?

Johtotehtävien viranhoidon pitkäjänteisyyden merkitys henkilöstöpalveluille ja kehittämistyölle?

Tietohallintopalvelut

Tietohallintopalvelut vastaa kaupunkikonsernin IT-palveluiden kehittämisestä sekä tukee käyttäjiä tietoteknisissä, tietojenkäsittelyyn ja tietoverkkoihin liittyvissä ongelmissa.

Tietohallintopalveluiden tavoitteena on ollut sähköisten palveluiden kehittäminen vuosittain päivitettävän digiagendan mukaisesti. Sähköisten palveluiden kehittämiseen on liittynyt myös osallistuminen paikallisiin valokuituverkkohankkeisiin, sähköisen päätöksenteon edellytysten lisääminen ja saavutettavuusdirektiivin huomiointi kaupungin sähköisessä asiointissa.

TARKASTUSLAUTAKUNNAN ARVIOINTI

Onnistumiset

Dynasty 10 asianhallintajärjestelmän ja useiden muiden tietojärjestelmien käyttöönotto.

Kaupungintalon remonttiin liittyvän koko kiinteistön verkon parantaminen.

Sähköisten kokoustamisten laajentaminen sujui hyvin.

Kaupungin erilaisten lomakkeiden sähköistämiseen liittyvä projekti käynnistyi ja EU-direktiivin velvoittama anonyymi-ilmoituskanava väärinkäytösepäilyjen ilmoittamiselle hankittiin.

Kehitettävää

Tietohallinnossa tulisi luoda tietojärjestelmien onnistuneen käyttöönoton periaatteet; laadittava ohjeet, mitä järjestelmien käyttöönotossa tulee ottaa huomioon.

Toimintaohjeitten laatiminen ja päivittäminen on välttämätöntä, koska resurssit tietohallinnossa ovat vähäiset. Toimialat tarvitsevat ohjelmistojen sisärajassa enemmän tukea.

Tietoverkkohallinnoinnin tunnukset tulisi olla vähintään kahdella henkilöllä. Haavoittuvuutta tulee ehkäistä siten, että jokaiselle toiminnolle on vähintään kaksi osaajaa. Verkkohaavoittuvuustestaus on syytä ajoittain tehdä.

Tärkeitä asioita ovat resurssien turvaaminen ja lomakkeiden sähköistäminen.

Kuntalaisten palautetta tietohallintopalveluista tulisi kerätä.

Pohdittavaksi

Digiagendan laatiminen pidemmälle aikavälille, esim. valtuustokaudeksi?

Tietohallintoyksikön pieni koko tekee siitä haavoittuvan. Miten tilannetta voidaan parantaa?

Resurssien riittämättömyys ja neuvonnan sekä tuen tarpeen lisääntyminen toimialoilla, kun sähköisten palvelujen laajentaminen on tavoitteena. Miten vastataan tarpeisiin jatkossa?

Tietoturva- ja tietosuoja

Tornion kaupungille on nimetty EU:n tietosuoja-asetuksen mukaisesti tietosuojavastaava. Hänen tehtävät on määritelty EU:n yleisessä tietosuoja-asetuksessa. Niihin kuuluu muun muassa antaa neuvoja rekisterinpitäjälle tai henkilötietojen käsittelijälle tietosuojasäännösten velvoitteista sekä seurata, että organisaatio noudattaa tietosuoja-asetusta sekä muita tietosuojasäännöksiä.

TARKASTUSLAUTAKUNNAN ARVIOINTI

Onnistumiset

Tietosuoja-asetuksen vaatimusten sisäistäminen on sujunut kaupungin organisaatiossa kohtuullisesti ja asetuksen tärkeimmistä vaatimuksista esim. rekisteröityjen informointi on saatu toteutettua resursseihin nähden hyvin.

Toimintavuonna on myös tehty tietosuoja-asetuksen velvoittamia tietosuojan vaikutusten arviointeja uusiin hankittuihin henkilötietojen käsittelyä sisältäviin tietojärjestelmiin, joissa henkilötietojen käsittely on arvioitu aiheuttavan korkean riskin henkilön oikeuksille ja vapauksille.

Ulkoisten palveluntuottajien kanssa tehtyjä palvelusopimuksia on tietosuoja-asetuksen mukaisesti täydennetty henkilötietojen käsittelysopimuksilla.

Kehitettävää

Tornion kaupungin on rekisterinpitäjänä huolehdittava, että henkilöstöllä on riittävä tietoturva- ja tietosuojasaaminen, koska tietoturvaloukkauksissa on yleensä kysymys inhimillisistä virheistä ja tietämättömyydestä. Henkilöstölle tulee olla siten tarjolla säännöllisin väliajoin tietoturva- ja tietosuojakoulutusta.

Tietosuojavastaavan tehtävien resurssointi tulee varmistaa ja sitä tulee seurata, jotta EU:n tietosuoja-asetuksen velvoitteet tulevat hoidetuksi.

Pohdittavaksi

Tietosuoja koskettaa koko henkilöstöä ja se on laajaa, yli organisaation ylittävää toimintaa, johon EU:n yleinen tietosuoja-asetus on tuonut paljon uusia vaatimuksia verrattuna aiempaan kansalliseen henkilötietolakiin. Miten tietosuojavastaavalle saadaan resurssoitua enemmän työaika, jotta tietosuoja-asetuksen mukaiset velvoitteet tulevat hoidetuksi?

Tietosuojavastaavan varahenkilöjärjestelmä? Hyvinvointialueen aloittaessa tukipalveluhenkilöstön riittävyys ja tehtävien mahdolliset uudelleen järjestelyt on hyvä suunnitella ajoissa.

Tornion kaupunki järjesti avointien ovien päivän 1. lokakuuta 2021, jolloin kaupunkilaiset pääsivät tutustumaan peruskorjattuun kaupungintaloon. Avoimet ovat avasi kaupunginjohtaja Jukka Kujala leikkaamalla nauhan kaupungintalon portilla. Häntä avusti tapahtumatuottaja Merja Stenberg. Kuva: Tornion kaupunki/Anna-Erika Heikkilä

Hyvinvointipalvelut

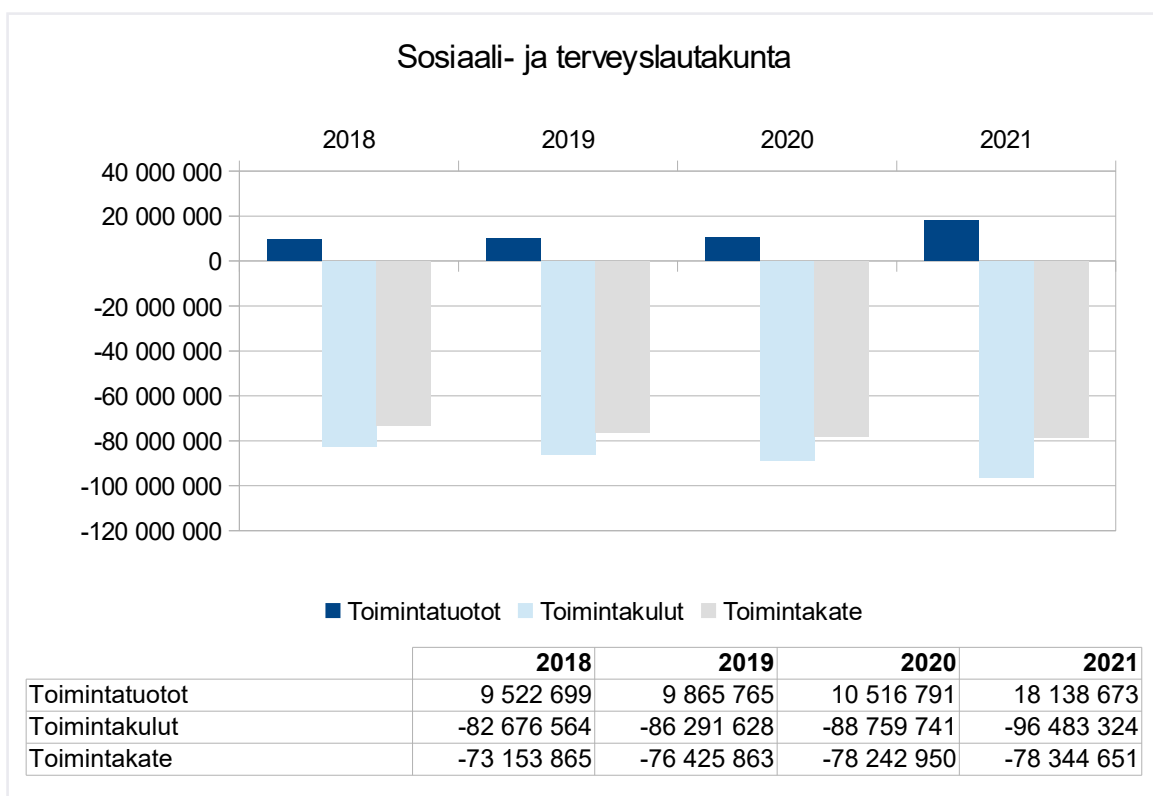
Hyvinvointipalvelujen toimialan tehtävänä on huolehtia ja vastata kaupungin lakisääteisistä sosiaali- ja terveydenhuollon viranomaistehtävistä sekä sosiaali- ja terveystalouden tuottamisesta ja järjestämisestä. Toimiala jakaantuu kolmeen palvelualueeseen: terveystaloudet, vanhus- ja hoitopalvelut sekä sosiaali- ja vammaispalvelut.

Toimieliminä ovat sosiaali- ja terveystaloudet sekä sen alaisuudessa toimiva, yksilön oikeussuojaa koskeissa asioissa päätöksiä tekevä, sosiaali- ja terveystaloudet.

Sosiaali- ja terveystaloudet

Sosiaali- ja terveystaloudet vastaa kaupungin lakisääteisistä sosiaali- ja terveydenhuollon viranomaistehtävistä sekä sosiaali- ja terveystalouden tuottamisesta ja järjestämisestä.

Talouden tavoitteiden toteutuminen

Taulukko 3. Sosiaali- ja terveystalouden tilinpäätös 2018-2021 Lähde: Taloustaloudet

Vuosi 2021 oli hyvinvointipalveluiden toimintatuotoissa ja toimintakuluissa erityinen vuosi koronakorvausten ja koronan aiheuttamien palvelutarpeiden johdosta. Henkilöstökulujen merkittävä kasvu johtui pääsääntöisesti myös koronasta. Palveluiden ostot ylittivät, talousarvioon verrattuna, erikoissairaanhoidon menojen lisäyksestä, laboratoriokuluista, koronatestauksesta, lastensuojelumenojen kasvusta ja tehostetun palveluasumisen palveluseteleistä.

Tulokseen vaikutti positiivisesti, kun valtion koronakorvaukset, 3,2 miljoonaa euroa, kirjattiin tilinpäätöksessä vuodelle 2021 hyvinvointipalveluiden tuloksi.

Painopistealueet:

1. Kehitetään perhesosiaalityötä
2. Osallistutaan sote uudistuksen valmisteluun
3. Otetaan käyttöön palveluseteli kehitysvammaisten asumispalveluihin ja omaishoitajien vapaapäivien järjestämiseen
4. Kehitetään digitaalisia palveluja kotihoitoon, etäkotihoitossa ja turvateknologiassa
5. Tuotetaan sähköisiä palveluja sosiaalityössä
6. Lisätään ikäihmisten ja kehitysvammaisten perhehoitoa

Hyvinvointipalveluiden suurimpina haasteina palvelutarpeeseen vastaamiseen ovat olleet väestön voimakas ikääntyminen, lisääntyvät muistisairaudet ja henkilöstön saatavuus.

Arviointivuoden aikana käynnistyi työllisyyskokeiluhanke ja työllistämistuella on työllistetty 26 henkilöä. Myös yhteistyötä Ammattiopisto Lappian kanssa tiivistettiin oppisopimuskoulutuksen osalta ja hyvinvoinnin toimialalla aloitti yhdeksän lähihoitaja- ja hoiva-alan oppisopimusopiskelijaa.

Etäyhteyksiä on hyödynnetty aiempaa enemmän kaikissa palveluissa. Chat -palvelu otettiin käyttöön neuvolapalveluissa sekä koulu- ja opiskelijaterveydenhuollossa. Palveluvalikoima monipuolistui, kun aloitettiin etäkotihoito. Ikäihmisten hoivapalvelujen tarjonta lisääntyi ja monipuolistui, kun kaksi perhekotia aloitti toimintansa.

Lastensuojelu-, vammaispalvelu- ja sosiaalihuoltolain mukainen tukitoiminta on siirtynyt lähes kokonaan palvelusetelille. Omaishoitajien osalta palvelusetelin käyttöönotto siirtyi vuodelle 2022.

Tornion vanhuspalveluissa hoitotyöntekijöiden vuosilomien ja sairauslomien sijaisten saanti on vaikeutunut jo niin huomattavasti, että se vaarantaa ikäihmisten palvelujen saantia ja erityisesti kotihoidon järjestämistä. Jo lähitulevaisuudessa tilanne voi muodostua katastrofaaliseksi sekä kaupungin omille vanhuspalveluyksiköille — varsinkin kotihoidolle — mutta myös muille vanhuspalvelun tuottajille.

Lastensuojelupalveluiden tarve on vuodesta toiseen kasvanut, eivätkä resurssit ole riittäviä. Lastensuojelun ennaltaehkäisyyn on panostettava enemmän.

Hyvinvointipalveluiden toimialalla tiedonkulku ja ohjeiden mukainen toiminta on pääsääntöisesti toiminut. Tämä koskee raportointia, hankintoja, delegointia, riskienhallinnan suunnitelmia, sopimuksia ja tietohallintoa. Koronakorvausten raportoinnissa oli puutteita. Työterveyspalveluiden tiedonkulku ja saatavuuskin on välillä kangerrellut. Jo alun perin työterveyshuollon sopimuksen sisällöstä Mehiläinen Länsi-Pohjan kanssa työnantaja olisi pitänyt informoida työntekijöitä paremmin.

Väliaikainen sote -valmistelutoimielin perustettiin keväällä 2021. Lapin hyvinvointialueelle tulee Tornion kaupungin henkilöstöstä siirtymään noin 400 sosiaali- ja terveysalan ammattilaista. Muutos on niin merkittävä, että se tuo suuren haasteen johtamiselle.

TARKASTUSLAUTAKUNNAN ARVIOINTI

Onnistumiset

Perhesosiaalityöntekijä on aloittanut työt perhekeskuksessa tehtävänäään koordinoida perhetyötä. Perhetyötä tullaan edelleen toteuttamaan ennaltaehkäisevänä työmuotona. Tukihenkilötoimintaa on vahvistettu.

Kotihoidon yksityisiä palveluntuottajia on onnistuttu saamaan kohtuullisen hyvin.

Etäkotihoitoon kehittäminen aloitettiin Torniossa pari vuotta sitten ja se on edellä osaamisessa muihin Lapin kuntiin verrattuna.

Sähköinen asiointi ja itsepalvelujen lisääminen on vahvistanut asiakaslähtöistä palvelukulttuuria, näin erityisesti nuorten ja työssäkäyvien kohdalla.

Julkisten palveluiden tehokkuus ja vaikuttavuus paranee, kun monituottajamalli toimii; eli, kun tuotetaan palveluita yhteistyössä yritysten ja kolmannen sektorin kanssa. Tämä malli näyttää toteutuvan Torniossa hyvin. Yksityiset palvelut ovat olleet kustannustehokkaita.

Merkittävä askel digitalisaation kehittämisessä otettiin, kun vuosien 2007-2019 lastensuojelun, toimeentuloturvan, vammaispalvelujen, kehitysvammapalveluiden, perheneuvolan sekä vuosien 2015-2019 päihdehuollon sähköiset asiakasasiakirjat siirrettiin valtakunnalliseen sähköiseen sosiaalihuollon Kanta -palveluun. Tämä sosiaalihuollon asiakastiedon arkisto on palvelu, joka mahdollistaa sosiaalitoimen työntekijöille sähköisten sosiaalihuollon asiakastietojen aktiivisen käytön ja tietoturvallisen säilyttämisen.

Eri-ikäisten palvelunkäyttäjien osallistuminen palvelujen kehittämiseen lisääntyy, kun palautejärjestelmä laajenee pilottivaiheen jälkeen koskemaan kaikkia kaupungin palveluita.

Hyvinvointipalvelujen toimiala on osallistunut aktiivisesti sote-uudistuksen toteuttamiseen.

Viranomaisyhteistyö koronapandemian toimenpiteiden toteutuksessa onnistui hyvin.

Kehitettävää

Sähköisten palvelujen uudistuksessa tulee varmistaa, että ikäihmiset pysyvät muutoksessa mukana kehittämällä paitsi ikäihmisten digivalmiuksia, myös mahdollisuutta saada tarvittavat palvelut vaihtoehtoisesti kasvotusten.

Asioihin ja toimenpiteisiin, jotka vaikuttavat henkilöstön saatavuuteen ja pysyvyyteen, tulee kiinnittää huomiota. Sellaisia ovat mm. koulutuksellinen yhteistyö Lappian kanssa, huomion kiinnittäminen alalle opiskelevien/harjoittelijoiden ja vasta-alkajien hyvään ja asianmukaiseen kohteluun, työhyvinvointiin, lähijohtamisen kehittämiseen, joustavaan ja tarkoituksenmukaiseen rekrytointiprosessiin, muutoksen hallintaan, sijaisuuksien ja varahenkilöstöpankin järjestämiseen optimaalisella tavalla niin organisaation kuin työntekijöiden kannalta.

Lisäresurssi lastensuojeluun on tarpeen lakisääteisen toiminnan turvaamiseksi. Koko Lapin kattava lakisääteinen lastensuojelun monialainen arviointiryhmä on aloittanut, mutta tarkastuslautakunnan sosiaalipalveluista saaman selvityksen mukaan Tornio ei ole osallistunut siinä laajuudessa lastensuojelun monialaiseen kehittämiseen, kuin sosiaali- ja terveysministeriön tavoite hankkeelle on ollut. Hankkeen toivotaan tuovan sellaista laajaa näkemystä lastensuojelupalvelujen kehittämiseen, että palvelut jatkossa toimivat lain velvoitteiden mukaisesti.

Hyvinvoinnin lisäämiseen pyritään varhaisen puuttumisen toimintamallin ja moniammatillisen verkostotyön keinoin. Lasten, nuorten ja lapsiperheiden osalta tulee edelleen panostaa mahdollisimman varhaiseen puuttumiseen perheiden arjen ongelmatilanteissa. Tämä edellyttää edelleen tiivistä yhteistyötä neuvolan, varhaiskasvatuksen ja koulun välillä.

Torniossa nykyinen röntgenlaite on tiensä päässä, joten sen uusiminen on välttämätöntä, jotta torniolaiset eivät joudu röntgenpalveluita saadakseen menemään naapurikuntiin. Tätä ei oltu huomioitu ennen talousarvion käsittelyä valtuustossa.

Käyttöön tulevan palautekanavan kautta saapuvat, eri-ikäisten antamat palautteet tulee huomioida strategiatyöskentelyssä.

Kotihoidon ja etäkotihoidon saatavuutta tulee parantaa resursseja lisäämällä.

Ikäihmisten tietoisuutta ravinnon, liikunnan ja sosiaalisen osallisuuden merkityksestä hyvinvointiin tulee edistää. Tässä ovat apuna kolmannen sektorin järjestöt ja yhdistystoiminta.

Pohdittavaksi

Miten mahdollistetaan lastensuojelupalveluiden suunnitelmallinen kehittäminen ja toteuttaminen?

Ikäihmisten hoivatilojen ja yhteisöllisen asumisen suunnitelmallinen rakentaminen ja rakennuttajien löytäminen?

Kotihoidossa on pula työntekijöistä ja tällä hetkellä kotihoitoa voidaan lisätä vain palvelusetelillä. Kotihoitoa tuotetaan kaupungin omana toimintana 88 % ja palvelusetelillä 12 %. Kotihoito-
palveluiden turvaaminen palvelusetelillä on siis järkevää ja tarpeellista toimintaa.

Kehitysvammaisten asumispalveluiden palvelusetelin käyttöönotto? Perhehoidon tuottaminen kehitysvammaisille?

Kiintiöpakolaisten kotoutumisprosessit ovat hyvin yksilö- ja perhekohtaisia. Miten kotouttamisprosesseja voidaan kehittää siten, että se kiinnittää pakolaisten sijoittumisen paikkakunnalle. Paikkakunnalle asettumista tukevat koulutus ja mahdollinen työn saaminen. Työllistyminen alueelle on ollut heikkoa. Suomenkielen oppimisella on suuri merkitys. Sosiaalisten verkostojen puuttuminen on myös ongelma.

Kotihoidon ja etäkotihoidon tarve lisääntyy, koska yli 75 v. ikäihmisten määrä Torniossa lisääntyy lähivuosina voimakkaasti; tilastokeskuksen väestöennusteen mukaan vuoteen 2025 mennessä noin 700:lla henkilöllä ja jatkossa edelleen merkittävästi. Erityisesti kotihoidon palvelun tarve tulee lisääntymään, mikäli tavoite on, että ikäihmiset asuvat omissa kodeissaan mahdollisimman pitkään. Sen ohella myös erilaisten hoivatilojen ja tuetun yhteisöllisen asumisen tarve kasvaa.

Tornion kylillä asuu merkittävä määrä ikäihmisiä. Pystytäänkö kylien palvelut turvaamaan myös tulevaisuudessa, kun palvelut siirtyvät hyvinvointialueelle? Siirtymävaiheessa hyvinvointialueelle, on nähtävissä, etteivät yritykset ja sijoittajat uskalla investoida hoivatiloihin.

Hyvinvointialueelle siirtyminen tulee ottaa huomioon kunnan ja hyvinvointialueen yhteistyön kehittämisessä.

Kaupungintalon avoimien ovien päivänä 1. lokakuuta 2021 kaupunkilaiset saivat tutustua Aineen Taidemuseon museonjohtaja Virpi Kannaisen johdolla myös kaupungintalon taiteeseen.

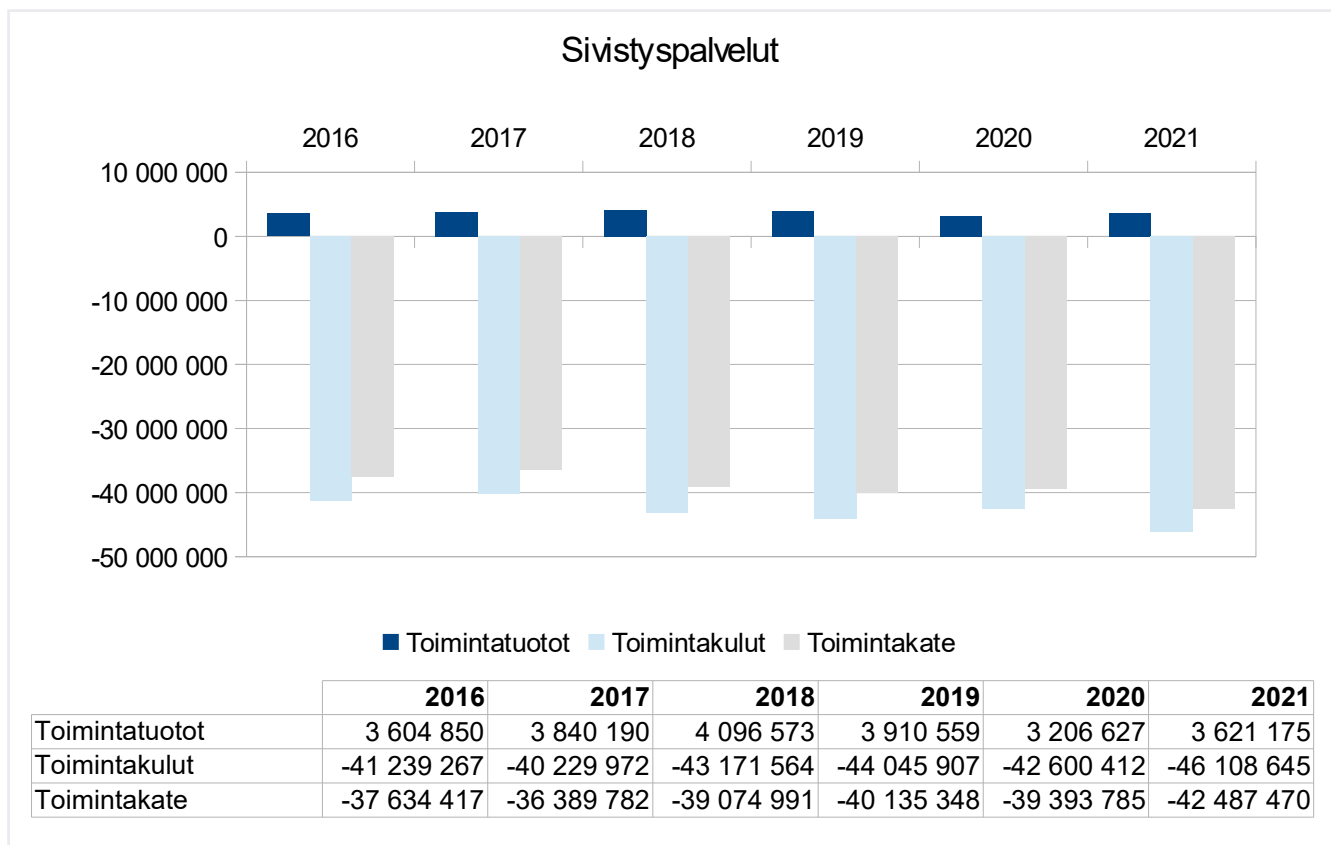
*Kuva: Tornion kaupunki/
Anna-Erika Heikkilä*

Sivistyspalvelut

Sivistyspalveluiden tehtävänä on johtaa, tuottaa ja kehittää monipuolisia sivistyspalveluja lähtökohtanaan kuntalaisten tarpeet koko eliniän ajaksi. Sivistyspalveluiden toimialalla on kolme toimielintä: sivistyslautakunta, johon kuuluvat varhaiskasvatuspalvelut, peruskoulutus sekä nuorten ja aikuisten koulutus; elämänlaatulautakunta, johon kuuluvat kulttuuri-, nuoriso- ja liikuntatoimi sekä Aineen taidemuseon johtokunta.

Talouden tavoitteiden toteutuminen

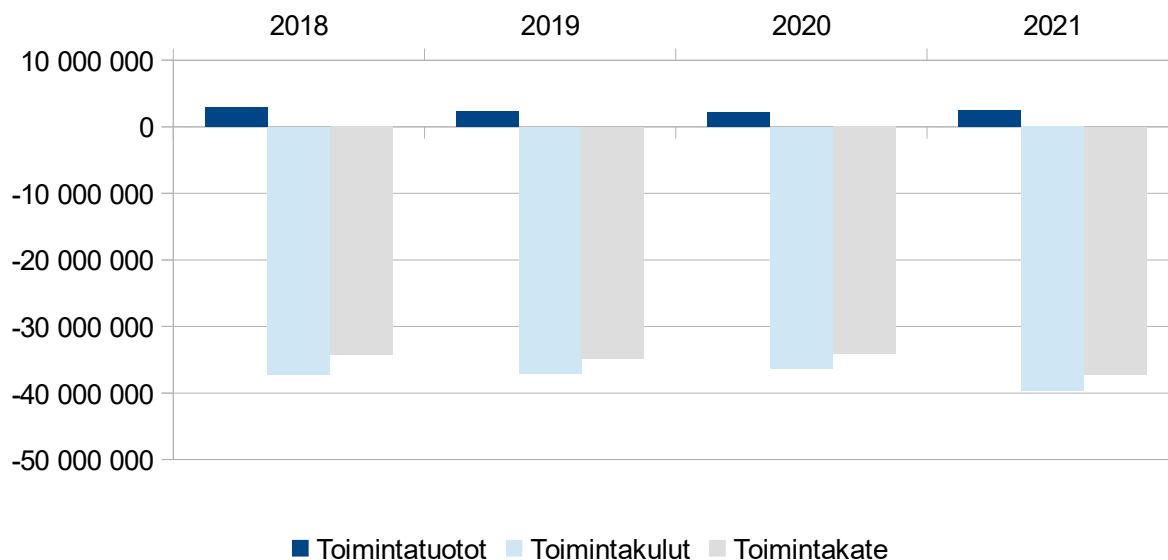
Taulukko 4. Sivistyspalveluiden toimialan tilinpäätös 2016-2021

Lähde: Talouspalvelut

Sivistyslautakunta

Sivistyslautakunta vastaa varhaiskasvatuksen, perusopetuksen ja nuorten ja aikuisten koulutukseen kuuluvien lakisääteisten asioiden valmistelusta sekä varhaiskasvatus- ja opetuspalveluiden tuottamisesta ja järjestämisestä.

Sivistyslautakunta

	2018	2019	2020	2021
Toimintatuotot	2 877 625	2 267 709	2 188 151	2 450 862
Toimintakulut	-37 170 055	-37 092 831	-36 331 750	-39 677 144
Toimintakate	-34 292 430	-34 825 122	-34 143 599	-37 226 282

Taulukko 5. Sivistyslautakunnan tilinpäätös 2018-2021

Lähde: Talouspalvelut

Sivistyslautakunnan alainen toiminta ylitti annetun talousraamin 2021. Toteutunut nettoylitys oli yli miljoona euroa. Ylitykset johtuivat pääasiassa varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen henkilöstökuluista. Lisäksi ylityksiä aiheuttivat mm. päivähoiton palvelusetelit ja oppivelvollisuuden laajentuminen.

Varhaiskasvatuksen toimintakulujen ylitysten keskeisimpiä tekijöitä olivat henkilöstökulujen nousu, kuten sairauslomien sijaisuudet, omahoitajien ja ryhmäavustajien palkkaukset. Lisäksi Putaan päiväkodin viikonloppu- ja yöhoidon järjestelyt sekä esiopetuksen 5-vuotiskokeilu elokuusta 2021 alkaen Kaakamon, Hannulan ja Seminaarin esiopetusryhmissä.

Hankerahoituksella saatiin kompensoitua neljän (4) erityistä tukea tarvitsevan lapsen avustajan palkkakustannukset ja palkattua liikuntavastaavaa. Covid19-rahoilla palkattiin kaksi tunnesäätelytaitojen ohjaajaa. Asiaksmaksulain myötä huoltajien tulorajat nousivat, minkä seurauksena asiakasmaksut putosivat varhaiskasvatuksessa. Tätä ei voitu ennakoida 2021 talousarviota tehtäessä.

Perusopetuksen palkkamenojen ylitysten keskeisimpiä tekijöitä olivat lisääntyneet sijaisten ja avustajien palkkaustarpeet. Avustajia palkattiin lisää erityisopetukseen sekä sijoitettujen lasten avustajiksi. Lisäksi on palkattu neljäs kuraattori.

Painopistealueet:

1. Varhaiskasvatuksessa jatketaan elokuussa 2020 aloitettua kuntalisäkoekilua. Lisäksi subjektiivisen päivähoito-oikeuden palauttaminen ja ryhmäkoon siirtyminen 1/7 tuovat lisämenoja varhaiskasvatukseen.
2. Talouden tasapainottaminen ja alenevaan oppilasmäärään reagoiminen. Näätsaaren koulun toiminta siirretään Kokkokankaan kouluun 1.8.2021 alkaen.
3. Sekä varhaiskasvatuksessa, perusopetuksessa että lukiokoulutuksessa palataan ns. uuteen normaaliin ja pyritään luomaan puitteet, joissa lähipalvelua voidaan tarjota turvallisesti. Uudet toimintatavat, joita harjoiteltiin jo toukokuussa 2020 ovat tulleet jäädäkseen. Lisäksi jokaisessa yksikössä tehdään suunnitelma syksyn 2020 aikana mahdolliseen osittaiseen tai kokonaiseen etäopetukseen siirtymiseen, mikäli tarvetta siihen ilmenee.
4. Perusopetuksessa siirrytään uuteen arviointiin ja uusiin perusopetuksen päättöarvioinnin kriteereihin lukuvuoden 2021- 2022 aikana. Hallitusohjelmassa yksi keskeinen koulutuspoliittinen uudistus on oppivelvollisuuden pidentäminen alkaen lukuvuodesta 2021. Tähän varautuminen ja lisäresurssin ohjaaminen lähinnä opintososiaalsiin menoihin. Valtiolta on luvannut kompensoida kaikki tähän liittyvät menot.
5. Varhaiskasvatuksessa otetaan käyttöön uusi toiminnanohjausjärjestelmä Daisy.
6. Metka -hankkeen myötä harrastus joka kouluun.

Varhaiskasvatuksen kysyntä on jatkuvaa ja hoitopaikka on tarjottava kahden viikon sisällä, mikäli huoltajat ovat työllistyneet. Vanhempien varatessa lastenhoitoa, lapsia ei aina tuoda hoitoon varausten mukaan. Tämä on töiden suunnittelun kannalta ongelma ja se tuo turhia palkkakustannuksia.

Varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen yksilöllisen tuen tarve on lisääntynyt, joten tarvitaan lisäresursseja, kuten henkilökohtaisia avustajia, tukihenkilöitä, kuraattoreja ja psykologeja.

Henkilöstömitoituksesta poikkeaminen varhaiskasvatuksessa ei ole mahdollista henkilöstön poissaoloista johtuvista syistä. Varhaiskasvatuksen opettajien ja hoitajien lyhytaikaisiin poissaoloihin on vaikea saada sijaisia. Tilannekuvaa ja toimenpiteitä on pyritty selkiyttämään seurannalla, johon ovat sisältyneet sairauspoissaolot, kyselyt ja toimenkuvien tarkistaminen.

5-vuotiaiden esiopetuskokeilun järjestämiseen saatiin valtionosuutena avustusta opetus- ja kulttuuriministeriöstä. Avustuksella korvataan kaksivuotiseen esiopetukseen osallistuvien lasten kaupungille aiheutuvat laskennalliset asiakasmaksutulojen menetykset sekä lisäkustannukset lasten määrän, keskimääräisten asiakasmaksujen ja esiopetuskustannusten mukaisesti. Valtionavustusta ei saada esiopetuksen opettajien palkkaukseen, joten opettajien ja hoitajien palkkaus jää kaupungin vastuulle.

Toiminnan suurimpina haasteina ovat aleneva oppilasmäärä, jolla on vaikutusta kouluverkkoon, ryhmäkokoihin ja opettajien rekrytointiin. Lisäksi haasteina ovat yksilöllisyyteen vastaaminen ja tukea tarvitsevat lapset ja nuoret. Oppilashuollon henkilöstön ja avustajien tarve on kasvava.

Kielikoulun toiminnan ja talouden haasteina ovat aleneva oppilas- ja hakijamäärä sekä oppilaiden siirtyminen Tornioon kesken peruskoulun. Luokkakoot ovat liian pieniä ja oppilaskohtainen hinta liian suuri molemmissa kaupungeissa. Vaihtoehtoina ovat joko alasajo suunnitelmallisesti tai konseptin päivittäminen.

Henkilöstöjohtamisen haasteisiin on vastattu työnohjausmahdollisuudella, jota ei kuitenkaan ole laajasti hyödynnetty.

Kustannuksia ovat lisänneet myös oppivelvollisuuden laajentaminen sekä tulo rajojen muutokset varhaiskasvatuksessa.

Korona-pandemia aiheutti oppimisvajetta ja sen kiinnikuromistarvetta sekä sairauslomia, jotka toivat lisäkustannuksia.

TARKASTUSLAUTAKUNNAN ARVIOINTI

Onnistumiset

Tornio 400-juhlavuosi on ollut vahvasti esillä.

Varhaiskasvatus on pystytty järjestämään lain ja asetusten mukaisesti ja on kustannuksiltaan täysin vertailukelpoinen verrokkikuntiin.

Kaksivuotisen esiopetuskokeilun opetussuunnitelma on hyvä ja onnistunut. Kokeilu pystyttiin järjestämään koulujen tiloissa.

Perusopetuksessa opetuspalvelut on pystytty järjestämään lain ja asetusten mukaisesti. Asiallinen ryhmäkoko on pystytty toteuttamaan. Siinä on Torniossa onnistuttu jo pitkään.

Yhdysluokkien järjestely on ollut tehtyjen kyselyiden ja vanhempaintapaamisten perusteella onnistunut.

Erityisen hyvää on Metka -hankkeen myötä koulujen harrastustoiminta, jossa kolmas sektori on vahvasti mukana.

Rehtoreiden ja koulunjohtajien johtamiskoulutus on aloitettu; ihmisten ja hallinnon johtamisten yhdistäminen (JET-koulutus).

Kehitettävää

Asetettujen painopistealueiden ja tavoitteiden tulisi vastata toiminnallista ja taloudellista toteumaa sekä olla arvioitavissa.

Henkilöstömenojen kasvun seuraaminen ja siihen reagoiminen.

Valtionavut tulisi selvittää etukäteen budjetoinnin yhteydessä. Varmistettava mahdollisuuksien mukaan ennakoon valtionosuuksien ja avustusten saaminen.

Pedagogiikan, hallinnon ja ihmisten johtamisen kehittäminen esi- ja perusopetuksessa rehtoreiden ja koulunjohtajien JET-koulutuksen avulla.

Rekrytointiprosessien selkiyttäminen ja oikeellisuuden varmistaminen ohjeistetulla toimintamallilla.

Kielikoulun sopimus ei toimi nykyisellään ja taloudellinen näkökulma enemmän esille yhteistyössä ja muutosvaihtoehtojen selvittämisessä.

Uuden päiväkodin vaihtoehtojen suunnittelu ja esittely olisi ollut tärkeää käsitellä laajemmin ja informoida myös valtuustossa, ennen kuin asiaa viedään liian pitkälle lautakunnassa. Isoissa investoinneissa laajempi sitouttaminen ja ratkaisujen hyväksyntä vaatii enemmän vuoropuhelua ennakoon palveluiden käyttäjien ja päättäjien kanssa.

Pohdittavaksi

Opetuksen ja kasvatuksen ikäluokat pienenevät. Pitkän tähtäimen kokonaissuunnittelu entistä tärkeämmässä roolissa.

Yhdysluokkajärjestelyiden laajentaminen useampaan kouluun.

Ennakoiva suunnittelu ja pitkäjänteisyys myös henkilöstön rekrytoinnissa, yhdysluokkien toiminnan kehittämisessä ja talouden seurannassa.

Koulu- ja päiväkotiverkon suunnittelussa vuorovaikutteisuuden ja monipuolisen sekä oikein ajoitetun viestinnän lisääminen kuntalaisten ja päättäjien kanssa.

Miten päiväkotisuunnittelussa päästään siihen lopputulokseen, että uusi päiväkoti palvelee parhaiten varhaiskasvatuksen tavoitteita? Toivottavasti päiväkoti sijaitsee liikenteellisesti hyvällä paikalla, tilavalla kiinteistöllä ja turvallisessa ympäristössä. Suunnittelussa lienee tärkeintä tavoitella sitä, että uusien päiväkotitilojen myötä lapset viihtyvät, tilat ovat turvalliset, aktivoivat lapsia ja mukautuvat erilaisiin tarpeisiin sekä henkilökunnan työ on sujuvaa. Lisäksi henkilöstöjärjestelyt ja toiminta voidaan järjestää mahdollisimman kustannustehokkaasti.

Palvelusetelin käyttö varhaiskasvatuksessa on yleisesti koettu hyvänä ja taloudellisena ratkaisuna. Kannattaako kaupungin itse tehdä päiväkodin tilainvestointia?

Hankkeissa korostuvat läpinäkyvät kokonaisselvitykset, vaihtoehdot ja valmisteluiden prosessihygienia.

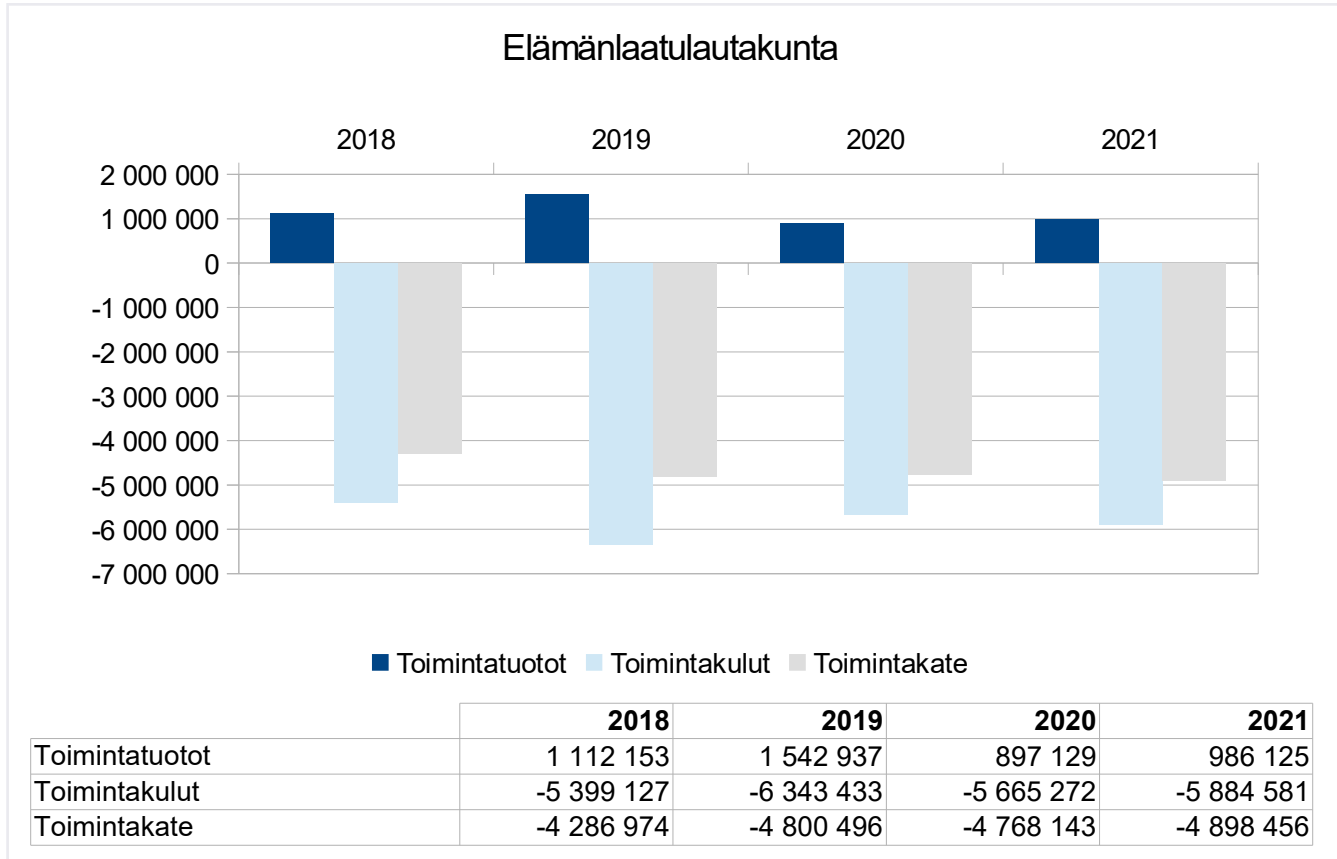
Kielikoulun kehittäminen ja uusi sopimus vastaamaan Tornion tarpeita taloudellisesti kestäväällä ja lasten oppimisen kannalta laadukkaalla tasolla. Kielikoulu ei saisi aiheuttaa ylimääräisiä kustannuksia, jotka vievät resursseja muulta opetustoimelta.

Henkilöstön hyvinvointi ja ammattitaito. Henkilöstöasioissa tärkeää seuranta ja nopea reagointi ongelmatilanteissa, työhyvinvoinnin kehittäminen, työnohjaus ja johtamista tukeva esihenkilökoulutus.

Elämänlaatulautakunta

Elämänlaatulautakunnan tehtäviin kuuluvat kulttuuri-, kirjasto-, museo-, liikunta- ja nuorisotoiminnan palvelut sekä kansalaisopistossa annettava opetus ja kehittäminen.

Talouden tavoitteiden toteutuminen

Taulukko 6. Elämänlaatulautakunnan tilinpäätös 2018-2021 Lähde: Talouspalvelut

Elämänlaatulautakunnan toteutunut nettoylitys talousarvioon oli 57.000 e, joka johtui pääasiassa toimintatuottojen alenemisesta koronapandemian rajoitusten vuoksi. Uimahallin käyttö vilkastui kuitenkin syksystä ennakoitua enemmän.

Painopistealueet

1. Tornio 400 vuotta
2. Koronan jälkeen siirtyminen ns. uuteen normaaliin. Toiminnan uudelleen suunnittelu mahdollisten rajoitteiden mukaan ja toiminnan saaminen kattavaksi ja saavutettavaksi.
3. Nuorisotyössä koulunuorisotyön hanke alakoulujen 5–6-luokkaisten kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin vahvistamiseksi ja nivelvaiheen sujuvoittamiseksi
4. Uuden kirjastoauton hankinta

Tornion juhlavuodentapahtumajärjestelyissä korona-pandemian aiheuttamat kokoontumisrajoitukset aiheuttivat suunnitelmien uusiksi menemisen. Tapahtumien siirtämisiä ja perumisia jouduttiin varsinkin vuoden alkupuoliskolla tekemään ja tapahtumien järjestämisessä turvauduttiin pääasiassa digitaalisiin toteutuksiin. Tapahtumat painottuivat pandemian vuoksi syksylle. Näistä huolimatta järjestävien tahojen aktiivisuus ja olosuhteisiin mukautuminen mahdollistivat onnistuneen juhlavuoden.

Tavoitteet saavutettiin rajoitteiden vuoksi vaihtelevasti, varsinkin uimahallitoiminta kärsi paljon. Samoin liikuntatapahtumia ja -vuoroja jouduttiin supistamaan. Toimintaa uudistettiin etäyhte-

yksiä hyödyntäen, mutta yleisötapahtumien järjestäminen ei ollut rajoitusten aikana mahdollista.

Alakouluikäisten lasten hyvinvoinnin tueksi käynnistyneelle onnistuneen koulunuorisotyön hankkeelle toivoivat jatkotoimenpiteitä kaikki osapuolet (opettajat, oppilaat, ohjaajat, avustajat, vanhemmat). Koulunuoriso-ohjaajan toimen perustaminen nähtiin hankkeen myötä erittäin tarpeelliseksi.

Kirjastoauton hankinta siirtyi, hankintapäätös tehtiin 30.9.2021 ja kirjastoauton toimitus on syksyllä 2022.

TARKASTUSLAUTAKUNNAN ARVIOINTI

Onnistumiset

Juhlavuoden toteutus onnistui hyvin, pandemian aiheuttamista haasteista huolimatta.

Unesco -hanke on edennyt suunnitellusti. Hankkeella saadaan lippokalastuksen kulttuuriperintöä siirrettäväksi tuleville sukupolville.

Kansalaisopiston kursseja on siirretty hybridiin. Avustuksia on saatu osaamisperusteisuuteen ja osaamisen arviointityöhön.

Vaihtoehtoisten palveluiden tuottamisessa ja kuntarajat ylittävässä yhteistyön ja verkostojen hyödyntämisessä on edistytty suunnitellusti.

Alakouluja koskeva koulunuorisotyö käynnistyi ja tapahtumia saatiin toteutettua korona rajoitteiden sallimissa rajoissa.

Ns. Suomen malliin saatu hankerahoitus ja harrastustoiminnan yhdistäminen koulupäivään -toiminta aloitettu lähes kaikissa kouluissa.

Kehitettävää

Sähköisten palveluiden edelleen kehittäminen. Aaltosen nuorisotilojen verkko-ongelmat ovat jatkuneet.

Etäopiskelun ja etätapahtumien hyödyntäminen ja jalostaminen koronan jälkeen.

Matkailuvetovoimatekijöiden laajentaminen ja vahvistaminen.

Tornionlaakson museon toiminta on arvioitu onnistuneeksi matkailuvetovoiman vahvistamisen osalta, mutta mittarit puuttuvat.

Lasten ja nuorten hyvinvointiin panostaminen on erityisen tärkeää. Torniolaisten lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma on vuodelta 2017. Hyvinvointisuunnitelma on laitettu valmisteeseen lokakuussa ja siinä tulisi tarkastella lasten ja nuorten palveluja poikkihallinnollisena kokonaisuutena. Suunnitelma on tärkeä osa toiminnan toteuttamista; sillä ohjataan, johdetaan ja kehitetään lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointityötä.

Pohdittavaksi

Uimahallin kahviotoiminnan käynnistämistä harkittava.

Miten hoidetaan pandemian jälkeen talouden tasapainottamistoimet ja miten saadaan asiakkaat takaisin palvelujen piiriin; palvelujen käytön normalisointi?

Kukkolankosken hankkeissa tulee ottaa huomioon kestävä kehitys kaupungin toiminnassa mm. kaavoituksessa.

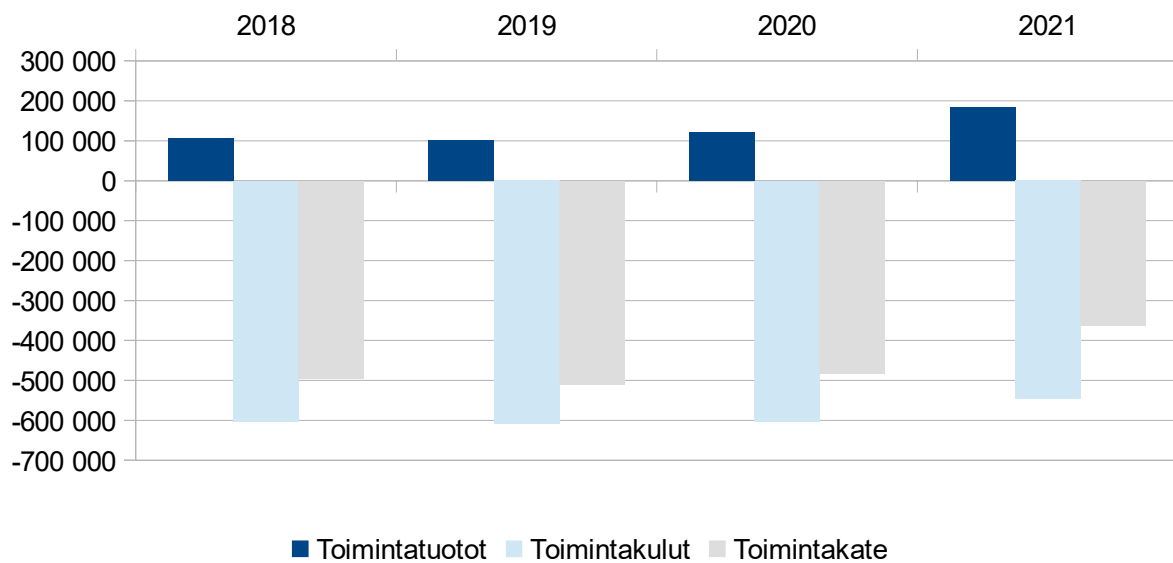
Avustusten jakoperiaatteet on hyvä olla mahdollisimman selkeät ja helposti toteutettavia.

Aineen Taidemuseo

Aineen taidemuseon johtokunta vastaa taidemuseotoiminnasta yhdessä Aineen Kuvataidesäätiön kanssa yhteistyösopimuksen mukaisesti. Taidemuseo tekee taidekasvatustyötä työpajojen ja tapahtumien muodossa

Talouden tavoitteiden toteutuminen

Aineen taidemuseon johtokunta

	2018	2019	2020	2021
Toimintatuotot	106 795	99 914	121 348	184 187
Toimintakulut	-602 381	-609 644	-603 390	-546 920
Toimintakate	-495 586	-509 730	-482 042	-362 733

Taulukko 7. Aineen taidemuseon johtokunnan tilinpäätös 2018-2021

Lähde: Talouspalvelut

Painopistealueet:

1. Tornio 400-juhlavuoden näkyvyys näyttelyissä ja yleisötyössä
2. Kokoelmatyö, karttuminen ja ylläpito
3. Museo elinikäisen oppimisen ympäristö
4. Osallistuva yleisötyö ja tavoitteellinen taidekasvatustoiminta
5. Henkilöstön työskentelytapojen ja osaamisen kehittäminen

TARKASTUSLAUTAKUNNAN ARVIOINTI

Onnistumiset

Tornion 400-juhlavuodentapahtumia järjestettiin runsaasti ja monipuolisesti.

Museotoiminta näkyi katukuvassa pop-up-näyttelyin, tapahtumin ja opastetuin kierroksin. Juhlavuoden teemana oli 13 näyttelyä eri puolilla kaupunkia liiketiloissa sekä kaupungintalolla. Näyttelytapahtumat toivat esille Torniota ja sen historiaa.

Lapin kultanmurut -hanke esitteli Pohjois-Suomalaisia nuoria taiteilijoita ja hankkeen rahoitus saatiin Wihuri-säätiöltä.

Digitalisointi eteni; mm. taidenäyttelyt verkossa.

Asiakaslähtöinen palvelukulttuuri vahvistui henkilöstön koulutuksen myötä.

Kehitettävää

Verkkonäyttelyn kiinnostus kasvoi ja digitalisointia on hyvä kehittää edelleen. Digitalisointi lisäsi kokoelmien saavutettavuutta ja käyttöaste kasvoi.

Museotoiminnan uudistaminen oppimisen ympäristönä.

Toiminnan mittareiden asettaminen selkeämmin mitattaviksi sekä niiden perusteella toteutuneen toiminnan selostuksen tiivistäminen isommiksi kokonaisuuksiksi.

Pohdittavaksi

Verkkonäyttelyn kehittämisen ja muun toiminnan myötä tulee pohtia tulokehitystä.

*lisäksi tarkastelee isän
ja äidin, Teija ja Pekka
Isorättiään, taideteosta
Mermaid, jonka raken-
tamiseen on käytetty
mm. kalannahkoja,
vesipumppuja ja puuta.
Kuva Tornion kaupunki/
Anna-Erika Heikkilä*

*Pirkkiön koulun 4-luok-
kalaiset istuttivat Tornion
400-vuotisjuhlametsän
Tornioon toukokuus-
sa. Metsä Group Oy:n
juhlavuoden kunniaksi
lahjoittamat 400 tainta
saavat kasvusijansa Pirk-
kiön entiseltä maankaa-
topaikalta.
Kuvat: Tornion kaupunki/
Anna-Erika Heikkilä.*

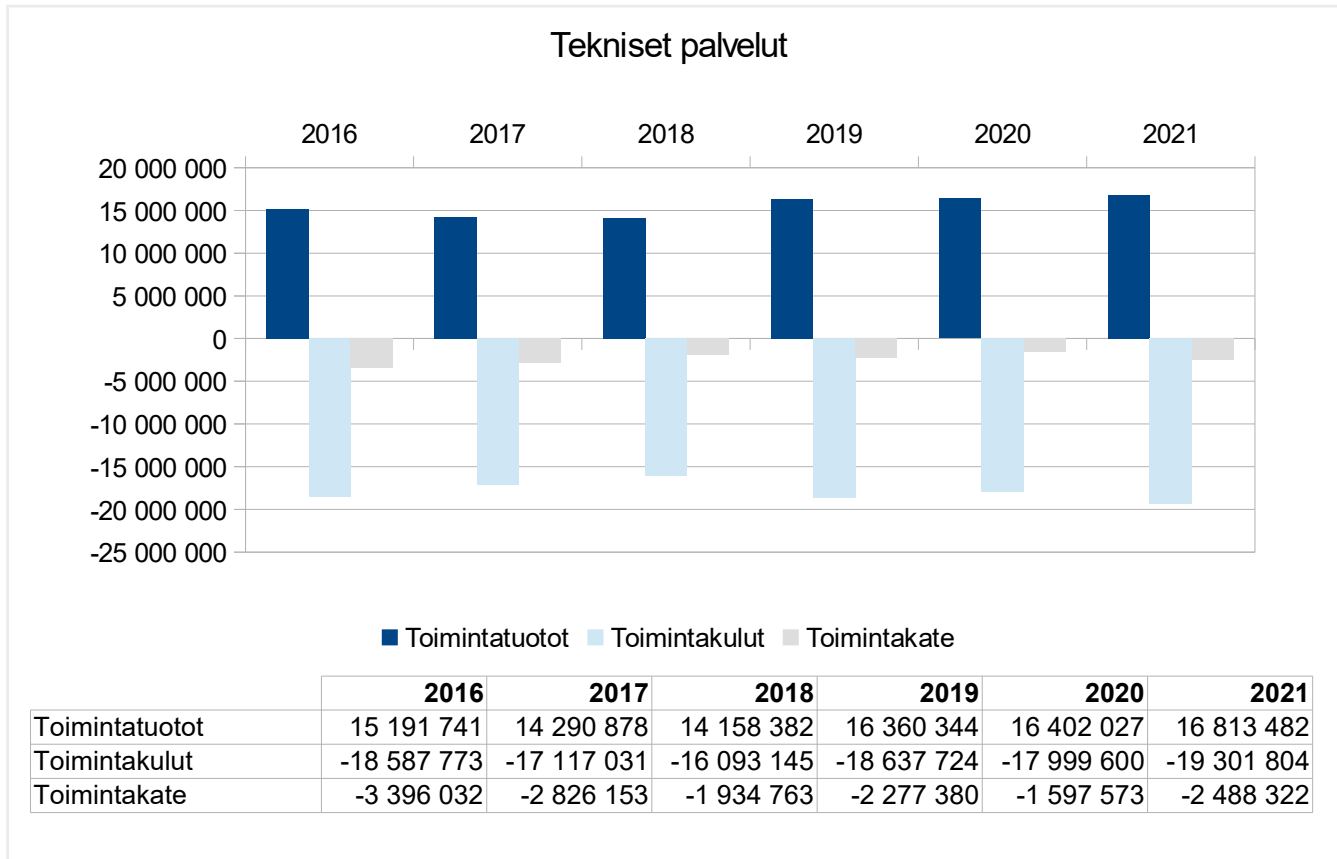

Tekniset palvelut

Tekniset palvelut -toimiala vastaa kunnallistekniikan, kaavoitus- ja mittauspalvelun, tilapalvelun ja ympäristöpalveluiden tehtävistä. Toiminta-ajatuksena on ylläpitää ja edistää elinympäristön turvallisuutta, terveellisyttä ja virikkeellisyttä.

Toimialan toimielimiä ovat teknisten palvelujen lautakunta sekä Meri-Lapin ympäristölautakunta, Meri-Lapin ympäristöterveys- ja joukkoliikennejaosto ja Perämeren jätelautakunta.

Talouden tavoitteiden toteutuminen

Taulukko 8. Teknisten palvelujen toimialan tilinpäätös 2016-2021

Lähde: Talouspalvelut

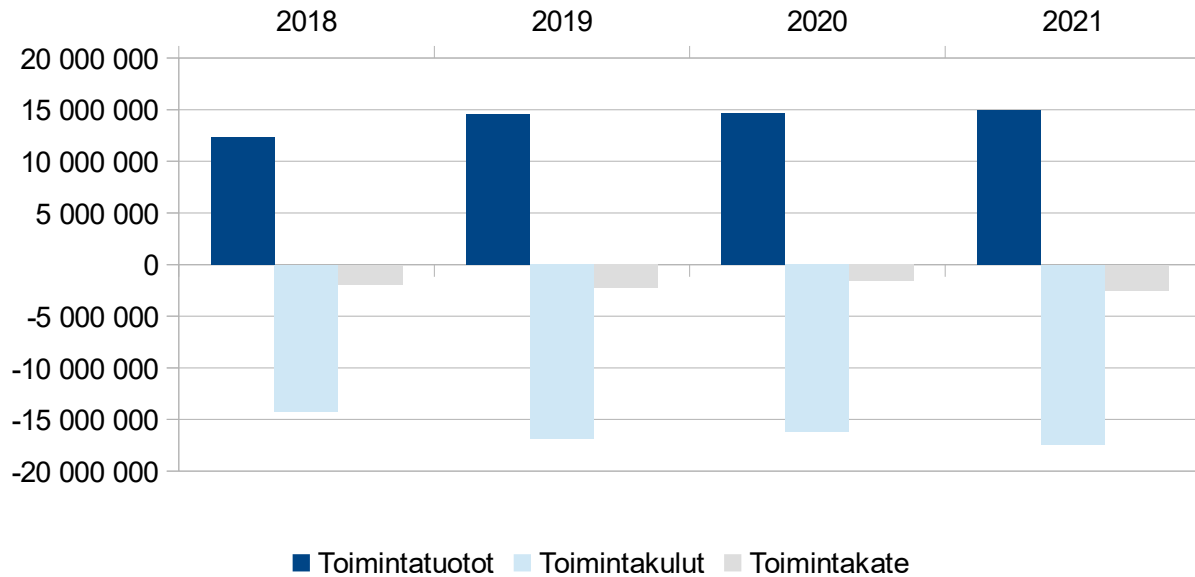
Talouden tavoite ei teknisten palvelujen toimialalla täysin toteutunut. Nettomeno ylittyi 448 t€. Ulkoiset toimintatuotot ylittyivät +219 461 € (106,59 %), joka koostui pääasiassa satamatoiminnan myyntituotoista (+204 t€) ja maanvuokratuloista (+147 t€).

Lisämäärärahaa tarvittiin julkiseen käyttöomaisuuteen (223 t€), liikenneturvallisuushankkeisiin (60 t€ ja kaupungintalon peruskorjaukseen (210 t€). Ylitykset vuodelta 2020 aiheutuivat jatkuneiden hankkeiden kustannusten kirjautumisena ennakoitua enemmän vuodelle 2021 sekä Keskikadun arkeologisista tutkimuksista aiheutuneet kustannukset (136 t€).

Teknisten palvelujen lautakunta

Teknisten palvelujen lautakunta vastaa kaupungin yhdyskuntateknisistä palveluista. Ne käsittävät maankäytön, kunnallistekniikan, rakennuttamisen, sataman ja toimitilojen sekä tielautakunnan tehtävät.

Teknisten palvelujen lautakunta

	2018	2019	2020	2021
Toimintatuotot	12 293 741	14 596 935	14 621 683	14 945 694
Toimintakulut	-14 234 753	-16 874 315	-16 219 257	-17 434 016
Toimintakate	-1 941 012	-2 277 380	-1 597 574	-2 488 322

Taulukko 9. Teknisten palvelujen lautakunnan tilinpäätös 2018-2021 Lähde: Talouspalvelut

Painopistealueet

1. Kaupungin kaavoituksen varmistaminen ja kehittäminen
2. Kaupungintalon peruskorjaus
3. Päiväkotien palveluverkoston kehittäminen toimitilojen osalta

TARKASTUSLAUTAKUNNAN ARVIOINTI

Onnistumiset

Pihlajasaaren alueen kaavoitus saatiin käynnistettyä ja valmistuu keväällä 2022. Tonttitarjonta vastannee kolmen vuoden tarvetta. Myös muita keskeneräisiä kaavoja on saatu eteenpäin.

Yksityisten kiinteistöomistajien tontit on otettu mukaan kaupungin tonttipörssiin.

Kaupunkiin on saatu uusia yrityksiä, mm. Puuilo, Cityhallit ja yritystontteja luovutettu viisi kappaletta.

Leikkipuistoihin on tehty kunnostuksia eri puolilla kaupunkia.

Näränperän tulvapenger on korotettu yhteistyössä Haaparannan kanssa.

Kaupungintalon perusparannus valmistui hyvin aikataulussa ja kaikki rakennusurakoitsijat olivat paikallisia.

Kaupungin tilojen käyttö ja kunnossapidon taso on optimoitu kiinteistö- ja toimitilasalkun päivittämällä.

Uutta tekniikkaa otettu käyttöön, mm. dronekuvaukset.

Kehitettävää

Kromilaakson II-vaihe, selvitetävänä luontoarvot, linnusto ja eläimistö.

Arction-alueen markkinointi ja jatkosuunnittelu.

Suunnitteluosaston, maankäytön ja kaavasunnittelun sekä kartaston henkilöstöresurssien vahvistaminen.

Tiestön, vesiväylien ja katujen kunnossapito sekä hankintatoimen yhteistyö, kilpailuttaminen, valvonta sekä sopimusrikkomusten sanktiot ja sopimusten irtisanomismenettelyn selkeyttäminen.

Aktiivinen ote Pohjoismaiden yhteisissä infrahankkeissa, kuten edunvalvonta ja yhteistyön tiivistäminen.

Kaupungin päiväkotien tilannekuva ja uuden suuremman päiväkodin suunnittelu, sijainnin määrittäminen ja rakentaminen.

Talouden tasapainottamisen jatkaminen tulevilla tilikausilla.

Pohdittavaksi

Vastaako omakotialueiden ja kerrostaloalueiden tasapaino kysyntää?

Omakotitalotonttien kaavoituksia ei saatu valmiiksi yhtään, koska kaavoituksen henkilöstön vaihdoksista johtuen tehtäviin sisäänajo vei aikaa ja se hidasti töitä.

Henkilöstön työhyvinvointiin ja työkuormitukseen syytä kiinnittää huomiota. Henkilöstöresurssien määrä ollut riittämätöntä erityisesti useiden sähköisten järjestelmien käyttöönoton viemän työajan takia. Samoin organisaation haavoittuvuus työntekijöiden vaihtuessa. Työprosessien eteneminen voi jopa pahimmillaan pysähtyä, jos rekrytoinnit pitkittyvät, eikä uusien työntekijöiden perehdytykseen varata aikaa.

Suunnittelun ja hankinnan välisen yhteistyön aikatauluttaminen ja informaatio myös tytäryhtiöille, jotta tytäryhtiöt voivat budjetoida ja varata resurssit ajoissa.

Isojen keskeisten ja koko kaupunkialuetta koskevien hankintojen ennakkoinformaatio ja laatu-tason määrittäminen olisi hyvä sopia päättäjien kanssa, esim. talvikunnossapidon kalusto- ja valmiusvaatimukset. Hankintaohjeiden päivitys näiltä osin pohdittavaksi.

Teknisten palvelujen toimialan tuki ympäristölautakunnalle viemäröinnin toiminta-alueen päivityksessä. Tornion Vesi Oy:n isot investoinnit alueilla pitäisi saada lunastettua.

Tornionjoen "Väylän" alueen matkailun kehittäminen laaja-alaisesti. Kehitettäviä alueita voisivat olla Matkakoski, Liakanjoki sekä Kuusiluoto merellä. Edellyttää omistussuhteiden selvittämistä.

Yhteistyö Meri-Lapin kuntien, Tornion kylien ja Pohjois-Ruotsin alueen kuntien kanssa matkailun ja hyvinvoinnin kehittämiseksi. Kehittämiskohteita pyörätiet, luontoreitit, opasteet, maastomerkinnät ja reitistöjen digitalisointi.

Mistä resurssit kiinteistörekisterien päivittämiseen, ostopalvelunako?

Tornion kaupungin alueella olevien asemakaavakarttojen ja yleisten alueiden yllä- ja kunnossapidosta vastaa Tornion kaupungin teknisten palveluiden kunnossapitoyksikkö. Kuva Tornion kaupunki/kaavoitus- ja mittausosasto.

Meri-Lapin ympäristölautakunta sekä ympäristöterveys- ja joukkoliikennejaosto

Meri-Lapin ympäristölautakunta vastaa yhteistoiminta-alueensa kuntien Tornio ja Keminmaan yhteisten rakennusvalvonnan ja ympäristönsuojelun viranomaisen palveluista.

Meri-Lapin ympäristöterveys- ja joukkoliikennejaosto vastaa yhteistoiminta-alueensa kuntien eli Tornion, Kemin, Keminmaan, Tervolan ja Simon eläinlääkintähuollon, ympäristöterveysvalvonnan ja joukkoliikenteen viranomaisen palveluista.

Ympäristöterveydenhuollon avulla Meri-Lapin kunnat pyrkivät turvaamaan asukkailleen terveellisen elinympäristön. Terveystieteen mukana ympäristöterveydenhuoltoon kuuluvat terveydensuojelu- ja tupakkalain velvoitteiden lisäksi elintarvikevalvonta ja eläinlääkintähuolto.

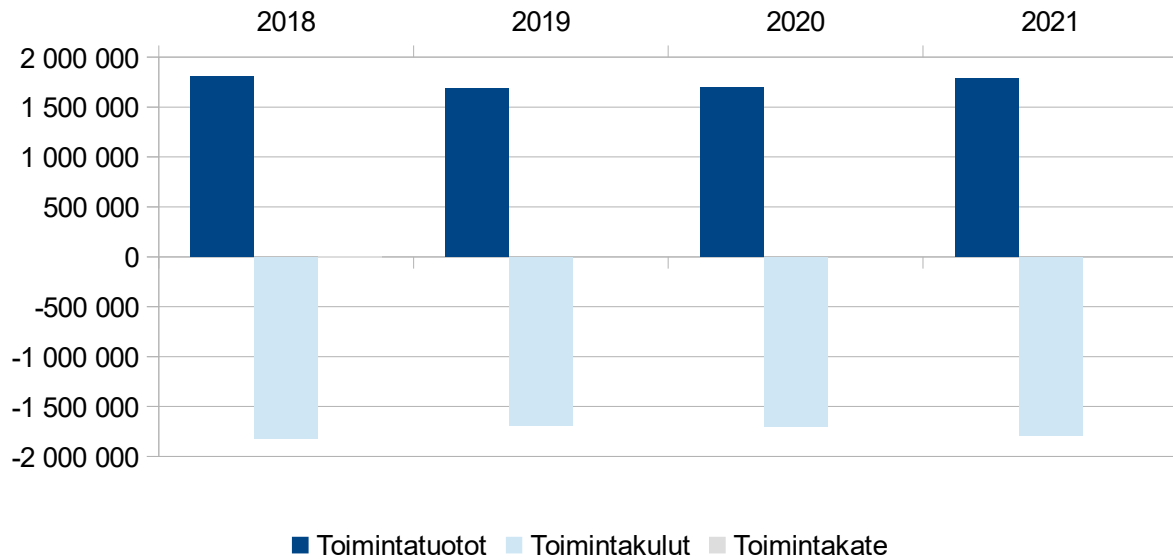
Toiminnalliset tavoitteet ovat toteutuneet pääosin suunnitellulla tavalla, mutta seutukunnan joukkoliikenteen järjestämistavan selvittäminen on siirtynyt. Tähän liittyy vahvasti myös matkailun tarpeiden huomioiminen liikennepalveluiden suunnittelussa ja hankinnoissa, mutta asia ei ole edennyt joukkoliikenneviranomaisen resurssipulasta johtuen.

Tavoite rakennusvalvonnan sähköisen asioinnin ja itsepalvelun kehittämiseksi ei toteutunut; sähköistä asiointia ei otettu vielä käyttöön. Arviointivuonna kuitenkin pilotoitiin Trimble eServices ohjelmisto ja tehtiin päätös rakennusvalvonnan seutumallista.

Viihtyvyyden lisäämisen toimenpiteenä kaavailut maisemahaittojen vähentämiset valvonnan keinoin ovat siirtyneet vuodelle 2022.

Asiakaslähtöistä palvelukulttuuria on juurrutettu viranomaisten jokapäiväiseen työhön. Tätä on seurattu asiakastytyväisyydellä ja -palautteella.

Meri-Lapin ympäristölautakunta

	2018	2019	2020	2021
Toimintatuotot	1 803 736	1 689 718	1 700 951	1 790 393
Toimintakulut	-1 816 177	-1 689 718	-1 700 951	-1 790 393
Toimintakate	-12 441	0	0	0

Taulukko 10. Meri-Lapin ympäristölautakunnan sekä ympäristö- ja joukkoliikennejaoston tilinpäätös 2018- 2021 Lähde: Talouspalvelut

Talous on toteutunut talousarvion mukaisesti.

Painopistealueet

Meri-Lapin ympäristölautakunnan painopistealueet puuttuivat talousarvio ja -suunnitelma 2021-2023 -asiakirjasta. Tähän poimitut painopistealueet on poimittu toimialajohtajan tarkastuslautakunnalle pitämästä esittelystä.

1. Lupaprosessien sujuvuuden parantaminen, esim. sähköisen asioinnin avulla
2. Rakennusvalvonnan sähköinen asiointi käyttöön
3. Joukkoliikenteen kehittäminen
4. Lisätään viranomaistoimin terveellisen, turvallisen ja viihtyisän asuinympäristön kehittämistä

TARKASTUSLAUTAKUNNAN ARVIOINTI

Onnistumiset

Ympäristölautakunnan valtuustokauden 2017 - 2021 strategiset tavoitteet ovat pääosin toteutuneet. Taloudelliset tavoitteet ovat toteutuneet laaditun talousarvion puitteissa.

Hallinto-oikeus on valitustapauksissa pääsääntöisesti tukenut lautakunnan päätöksiä.

Ympäristönsuojelun valvonta- ja lupaprosessit ovat verrattain hyvällä tasolla.

Ympäristöpalveluiden seudullisen yhteistyön hyöty on osaamisvaatimusten kasvuun vastaaaminen erikoistumalla (lainsäädännön muutokset/uudet tehtävät). Hyötyjä ovat myös kiire- ja varajärjestelmien järjestelymahdollisuudet.

Toimiva kaupunkikonserni: strategisena tavoitteena talouden tasapainottaminen toteutetaan budjetissa pysymällä. Tämä on toteutunut säännöllisellä talouden seurannalla.

Strateginen henkilöstöjohtaminen on toteutettu säännöllisillä yksikköpalavereilla, avoimella vuorovaikutuksella ja kehityskeskusteluilla.

Asiakaslähtöinen palvelukulttuuri.

Osallistuminen kaavoituksen ohjausryhmätyöskentelyyn.

Kehitettävää

Asiakkaiden lupatarpeita priorisoidaan valvonnan kustannuksella, mikä on toisaalta asiakaslähtöisyyden ja toimivuuden kannalta hyväkin asia. Tämä viittaa kuitenkin resurssipulaan toiminnassa. Valvonnan roolia tämän laatuissa toiminnassa ei tulisi kuitenkaan jättää liian vähälle. Terveysvalvonta tehdään valvontasuunnitelman mukaan, josta ollaan resurssipulan vuoksi kuitenkin jäljessä.

Julkisten palveluiden tuottavuuden, tehokkuuden ja vaikuttavuuden parantamiseksi lähiajan tavoitteena tulee edelleen olla joukkoliikenteen selvittäminen seutukunnan alueella ja sen lisääminen esim. kaupunkilinjaa kehittämällä. Lisäksi kuntarajat ylittävä yhteistyö ja verkostojen hyödyntäminen ja kehittäminen liikennepalveluiden järjestämisessä ja tuottamisessa sekä matkailun tarpeiden huomioiminen liikennepalveluiden suunnittelussa ja hankinnoissa on pidettävä vahvasti mukana.

Yhteistyön haasteita ja haittoja ovat tiukka yhteistyösopimus yhteistoiminnasta ts. toimipisteet kunnissa säilytettävä, mikä tuo kokonaisuuden suunnittelulle haasteita ja muutokset yhteistoimintasopimuksessa on käsiteltävä kaikkien kuntien valtuustossa. Ympäristöpalveluiden osalta dokumentointia on kehitettävä. Haasteita tuo myös kuntien omien taustajärjestelmien/tietojärjestelmien heterogeenisuus, esimerkiksi rakennusvalvonnassa, ja erilaisten käytäntöjen yhteensovittamisessa.

Lupaprosessien sujuvuuden parantaminen. Yleisesti valvonta- ja lupaprosessit terveysvalvonnassa ja rakennusvalvonnassa ovat pitkiä, ympäristönsuojelussa ovat hyvällä tasolla. Haasteena koetaan avainhenkilöriskit, johon liittyvät poissaolot, rekrytoinnit ja "hiljaisen tiedon" katoaminen. Erityisenä haasteena on koettu hankintaprosessien epäselvyydet.

Terveellinen, turvallinen ja viihtyisä asuin- ja elinympäristö tukee ja vahvistaa kuntalaisten hyvinvointia. Tämän tavoitteen saavuttamiseksi on varattava riittävät resurssit viranomaistoimiin.

Pohdittavaksi

Miten kuntarajat ylittävää yhteistyötä ja verkostoja voidaan paremmin hyödyntää palveluiden järjestämisessä ja toteuttamisessa?

Kuntien välisen yhteistoimintasopimuksen ongelmat. Miten ratkaistaan?

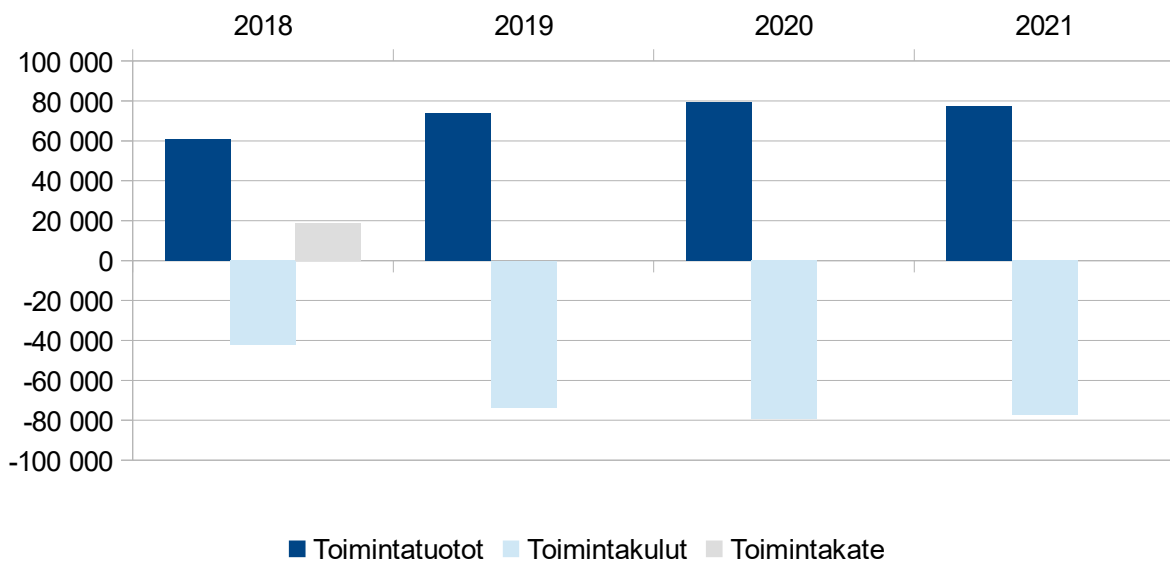
Matkailuvetovoiman vahvistaminen viihtyisyyttä lisäämällä?

Perämeren jätelautakunta

Perämeren jätelautakunnan tehtävä on yhteistyökuntien (Tornio, Kemi, Keminmaa, Tervola ja Ylitornio) jätehuollon viranomaistehtävät.

Talouden tavoitteiden toteutuminen

Perämeren jätelautakunta

	2018	2019	2020	2021
Toimintatuotot	60 904	73 691	79 392	77 395
Toimintakulut	-42 215	-73 691	-79 392	-77 395
Toimintakate	18 689	0	0	0

Taulukko 11. Perämeren jätelautakunnan tilinpäätös 2018-2021

Lähde: Talouspalvelut

Talous on toteutunut suunnitelman mukaisesti ja toimintakulut ovat alittuneet 41.607 €.

Toiminnalliset tavoitteet

Jätelautakunta ei ole asettanut tavoitteita talousarvioon, mutta on kirjannut ne tilinpäätöskirjaan. Niitä ovat:

1. Nykyaikainen ja tarkoituksenmukainen jätehuolto toimialueella.
2. Viranomaisyhteistyö jätehuoltoa ohjaavan säännösten päivittämisessä.
3. Kuljetusrekisterin uuden osion käyttöönotto.
4. Talouden tasapainottaminen.

TARKASTUSLAUTAKUNNAN ARVIOINTI

Onnistumiset

Toiminta on toteutunut talousarvion mukaisena.

Kuljetusrekisterin ns. Rake-osio eli rakennustietorekisteri on otettu käyttöön.

Kehitettävää

Jätehuoltomääräysten päivitystyön jatkaminen ja toimeenpano

Biojätteen erilliskeräyksen laajentaminen.

Kotitalouksille selkeät ohjeet lajittelusta sekä informointi jätelain uudistuksista.

Pohdittavaksi

Muovinkierrätysasteen tavoitteen saavuttaminen. Eu:n määrittelemä raja-arvo on 80 %.

Tiedossa oleva jätelain muutoksesta johtuva mahdollinen kaluston riittävyys alueella aiheuttaa huolta, esim. Lokeroautojen tarve.

*Tornion Kalevalaisten naisten aloitteesta
Tornion keskustaan Vesitorinmäelle istutettiin
400-juhlavuoden kunniaksi juhlapuisto kevääl-
lä 2021. Juhlapuiston istutus oli osana Tornion
juhlavuoden Kestävä Kesä -tempausta.
Kuvat: Tornion kaupunki/Taneli Lassila*

KONSERNIYHTEISÖJEN OMISTAJAOHJAUS JA VUOSITAVOITTEIDEN TOTEUTUMISEN ARVIOINTI

Kaupunki tytäryhteisöineen muodostaa kaupunkikonsernin. Kaupungin tytäryhteisö on yhteisö, jossa kaupungilla on kirjanpitoaissa tarkoitettu määräysvalta.

Kaupunginvaltuusto päättää omistajaohjauksen periaatteista ja konserniohjeesta. Kaupungin hallitus vastaa mm. omistajapolitiikan, omistajaohjauksen periaatteiden ja konserniohjeen kehittämisestä ja valmistelusta valtuustolle. Tornion kaupungin konserniohjaus perustuu kaupunginvaltuuston 31.5.2021 päivitettyyn konserniohjeeseen.

Omistajaohjauksella tarkoitetaan toimenpiteitä, joilla kaupunki omistajana tai jäsenenä myötävaikuttaa yhtiön ja muun yhteisön hallintoon ja toimintaan. Omistajapolitiikka on Torniossa päivitetty ja hyväksytty kaupunginvaltuustossa 28.5.2018.

Kaupunginvaltuusto on vahvistanut vuoden 2021 talousarviossa tytäryhteisöille toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet.

Tornion kaupungin tytäryhtiöt ja kaupungin omistusosuudet %:

Tornion Vuokra-asunnot Oy	100	
Tornion Krunni Oy	100	
Tornion Oppilasasuntola Oy	85	Yhtiö on fuusioitu 1.4.2021 Tornion Palveluasunnot Oy:öön.
Länsi-Pohjan Hevosurheilukeskus Oy	90,5	
Tornion Keilahalli Oy	79,8	
Bottenvikens Reningsverk Ab	65	
Business Tornio Team Botnia Oy	73,7	
Tornion Energia Oy	100	
Tornion Vesi Oy	100	
Tornion Palveluasunnot Oy	100	
Tornion Työvoimalasäätiö	100	
Kiinteistö Oy Tornion Kisakoti	100	

Tornion Energia Oy

Tornion Energia Oy:n perustehtävä on toimittaa asiakkailleen sähköä ja kaukolämpöä edullisesti, luotettavasti ja taloudellisesti.

Toiminnalliset tavoitteet

1. Sähköverkon käyttövarmuuden parantaminen. Säävarma sähköverkko vuonna 2028.
2. Sähkön siirtohinnot säilytetään energiaindustriaviraston valtakunnallisessa tilastossa halvimman neljänneksen joukossa.
3. Kaukolämmön hinta säilytetään valtakunnallisessa tilastossa halvimmassa viidenneksessä. Tavoitteena on kaukolämmön tuotannon muuttaminen biopohjaiseksi vuonna 2025.
4. Tornion energia on sitoutunut Fennovoima -hankkeeseen 1,6 MW:n teholla.

TARKASTUSLAUTAKUNNAN ARVIOINTI

Onnistumiset

Tärkeimmät toiminnalliset tavoitteet ovat toteutuneet.

Vähäpäästöinen lämmönhankinta on tavoitteena vuoteen 2025 mennessä. Kaukolämmön bioenergian käyttöosuus oli 12/2021 50 %, jonka perusteella tavoitteen toteutumisaikataulussa ollaan edellä ja kaukolämmön muuttamisesta biopohjaiseksi voidaan pitää realistisena vuoteen 2025 mennessä.

Säävarman sähköverkon rakentaminen on aikataulussa, tavoitevuosi on 2028.

Energia-yhtiö on tulouttanut pääomallainan korkoa Tornion kaupungille 180 t€.

Yhtiön aktiivinen seuranta taloustilanteesta ja muuttuneisiin tilanteisiin nopea reagoiminen ovat mahdollistaneet taloudellisten tavoitteiden toteutumisen, haastavasta yli miljoonan euron kaukolämmön energiakustannuksen noususta huolimatta.

Kehitettävää

Erityisesti päästöoikeuksien ja energianhankintakustannusten rajut hinnan nousut ovat tuoneet yhtiölle haasteita.

Yhtiö on sitoutunut kehittämään Tornion biokaasuhanketta ja on mukana biokaasulaitoksen kannattavuuden selvittämishankkeessa.

Lämmönhankintasopimus on tehty 15 vuotta sitten 100 % turpeeseen perustuen. Lämmönhankintasopimus tulisi päivittää biopolttoaineisiin siirryttäessä tavoitevuoden 2025 mukaiseksi.

Pohdittavaksi

Lämmönhankintasopimuksen päivitys. Turpeen alasajon vaikutus?

Fennovoima -hankkeen sijoituksen alaskirjaus?

Energia-yhtiön taloudellisen toiminnan kestävyys on huomioitava jatkossa hinnoittelussa.

Tornion Vesi Oy

Tornion Vesi Oy:n toiminta-ajatuksena on toimittaa asiakkailleen hyvälaatuista vesijohtovettä kohtuullisella hinnalla, huolehtia jätevesien johtamisesta ja käsittelystä vesiensuojelun vaatimukset ja kestävä kehityksen periaatteet huomioon ottaen.

Toiminnalliset tavoitteet

1. Hyvälaatuisen veden turvaaminen asiakkaille
2. Häiriötön jäteveden siirto jätevedenpuhdistamolle
3. Vuotovesien vähentäminen
4. Verkoston saneeraus suunnitelman teko

TARKASTUSLAUTAKUNNAN ARVIOINTI

Onnistumiset

Saneerausohjelma 10 vuotta eteenpäin on tehty kuluvalle tilikaudella.

Vesi- ja jätevesikuution hinnoittelu on 5,1 % valtakunnallisen tilaston keskiarvon alapuolella.

Yhtiö on tulouttanut kaupungille pääomallainaan koron suunnitellusti.

Veden laatu on pysynyt hyvänä.

Kehitettävää

Jokivarren viemärintiliittymien loppuun saattaminen teknisen- ja ympäristötoimen kanssa yhteistyössä.

Verkostohäiriöiden ja vuotovesien määrän minimointi.

Pohdittavaksi

Hulevesien ym. maksuunpanon mahdollisuuksien selvittäminen vuoden 2022 aikana.

Asiakaslaskutuksen selkiyttäminen (useita eri järjestelmiä)

Tornion Vuokra-asunnot Oy

Tornion Vuokra-asunnot Oy:n toiminta-ajatus on laadukkaiden ja kohtuuhintaisten vuokra-asuntojen vuokraaminen ja peruskorjaaminen.

Toiminnalliset tavoitteet

1. Vuokrataso on kohtuullinen.
2. Vuokra-asuntojen laatu ja määrä säilyy kohtuullisena.
3. Vuokrasaatavien prosenttimäärä liikevaihdosta 3,5 %, luottotappiot 0,5 %.
4. Asuntoja on tarjolla riittävästi erityisryhmille, huomioiden kaupungin sosiaalitoimen tarpeet.
5. Yhtiön taloudellista tilannetta tervehdytetään kokonaissuunnitelman 2021-2025 toimenpiteiden mukaisesti. Laadittu pitkäntähtäimen kokonaissuunnitelma.
6. Lainanlyhennys 500 t€.

TARKASTUSLAUTAKUNNAN ARVIOINTI

Onnistumiset

Tornion keskivuokra on 10,46 € / m². Tornion Vuokra-asunnoilla ARA kohteet 8,65 €/m² ja korkotukilainoitettut 9,89 € / m², joten vuokrat ovat hyvin kohtuullisia muihin alueen vuokriin verrattuna. Toki osa asuntokannasta on vielä huonokuntoista ja purkukuntoista.

Vuokrasaamiset 1,84 % ja luottotappiot 0,3 % on saatu hoidettua tavoitteita paremmin.

Yhtiön oman arvion mukaan erityisryhmien asuntotarjonta on onnistunut hyvin kaupungin sosiaalitoimen kanssa yhteistyössä. Mittareita ei ole esitetty.

Laadittu pitkäntähtäimen kunnossapitosuunnitelma, jota noudattamalla yhtiön taloudenhoitoa ja velanoton hillintää sekä korjaustoiminnan suunnitelmallisuutta voidaan kehittää sekä koko konsernin riskejä pienentää.

Lainoja lyhennetty selkeästi suunniteltua enemmän eli 1.742.043 €, mikä on erittäin positiivista koko konsernin kannalta, sillä yhtiön velkataakka on suuri. Uutta lyhytaikaista lainaa purkutöihin on otettu 200.000 €.

Kehitettävää

Käyttöasteen nostaminen 90 %:iin vuoden 2022 aikana suunniteltujen toimenpiteiden toteuttamisella.

Edelleen yhtiön taloudellisten riskien pienentäminen ja velkamäärän alentaminen.

Pitkäntähtäimen kokonaissuunnitelman toteuttaminen ja tarvittaessa päivittäminen.

Asuntojen säännölliset kuntotarkastukset ja jatkuvan kunnossapidon ylläpitäminen.

Pohdittavaksi

Edelleen arvioitava yhtiön kannalta huonokuntoisesta asuntokannasta luopumista.

Erityisryhmien tarpeista ei ole esitetty selkeitä mittareita, eikä suunnitelmaa. Erityisryhmien asuntotarpeisiin on vastaamassa nyt kaksi kaupungin tytäryhtiötä ja tehtävä voisi kuulua luontevammin Tornion Palveluasunnot Oy:lle. Tavoitteiden ja vastuiden selkiyttäminen, erityisryhmien asuntotarpeisiin vastaamisessa, olisi tarpeellista näiden yhtiöiden välille.

Tornion Oppilasasuntola Oy

Tornion Oppilasasuntola Oy:n toiminta-ajatus oli vuokra-asuntojen tarjoaminen pääasiassa opiskelijoille.

Toiminnalliset tavoitteet

Yhtiölle ei ole merkitty erityisiä tavoitteita, koska sen fuusioimista valmisteltiin jo viime valtuustokauden ajan.

TARKASTUSLAUTAKUNNAN ARVIOINTI

Onnistuminen

Yhtiö on fuusioitunut 1.4.2021 alkaen Tornion Palveluasunnot Oy:n.

Kehitettävää

Oppilasasuntojen kysynnän romahtaminen on tapahtunut jo pari-kolme valtuustokautta aikaisemmin ja siitä johtuen yhtiö oli ollut jo pitempään taloudellisesti vaikeassa tilanteessa, jonka vuoksi päätös yhtiön fuusioimisesta Tornion Palveluasunnot Oy:n tehtiin edellisen valtuustokauden alussa.

Fuusion toteutus ja yhtiön lakkauttaminen pitkittyi yli vuodella ja toteutui 1.4.2021, eikä hoitunut siten omistajaohjauksessa edellytetyn alkuperäisen aikataulun mukaan.

Pohdittavaksi

Taloudellisesti vaikeassa asemassa olevien tytäryhtiöiden asioihin olisi puututtava ajoissa ja toimenpiteet hoidettava päätetyssä aikataulussa.

Kuva: Tornion kaupunki/
Jussi Kurttio

Tornion Palveluasunnot Oy

Tornion Palveluasunnot Oy:n toiminta-ajatus on asuntojen vuokraaminen ja ylläpito.

Toiminnalliset tavoitteet

1. Vuokra-asuntojen laatu ja määrä säilyy kohtuullisena.
2. Vuokrausaste 85 %.
3. PT-suunnitelman mukaiset korjaukset.
4. Vuokrasaatavien prosenttimäärä liikevaihdosta 2 % ja luottotappiot 0,2 %.
5. Asuntoja on tarjolla riittävästi erityisryhmille ja tehdään tarvittavat käyttötarkoituksen muutokset.

TARKASTUSLAUTAKUNNAN ARVIOINTI

Onnistumiset

Liiketulos on huomattavasti talousarviota parempi, kun toimintakulut alittuivat.

Tornion Oppilasasuntola Oy fuusioitui 1.4.2021 Tornion Palveluasunnot Oy:öön.

Etapptie 3. viiden asunnon käyttötarkoituksen muutos hyväksytty ARA:ssa.

Vuokrasaamiset 1,03 % ja luottotappiot 0 %.

Kehitettävää

Asuntojen käyttöasteen nostaminen.

PT-suunnitelman mukaisten vuosittaisten kunnossapitoinvestointien tavoitteiden kirjaaminen.

Pohdittavaksi

Työnjaon selkiyttäminen erityisryhmien asuntojen vuokraajana Tornion Vuokra-asuntojen kanssa olisi paikallaan.

Selvitettävä yhteistyö Lapin hyvinvointialueen kanssa erityisryhmien asuntojen vuokraajana.

Tornion Krunni Oy

Tornion Krunni Oy:n toiminta-ajatus on kunnossapito- ja isännöintipalvelujen tuottaminen kuntakonsernin vuokrataloyhtiöille.

Toiminnalliset tavoitteet

Yhtiölle ei ole asetettu toiminnallisia tavoitteita.

TARKASTUSLAUTAKUNNAN ARVIOINTI

Onnistumiset

Tase vahvistui.

Kehitettävää

Kuntotarkastusten perusteella tehtävät kunnossapitosuunnitelmat ja niiden kustannuslaskenta.

Huomioidaan myös pienhankinnoissa ja pienurakoissa tarjousten ja yksikköhintojen pyytäminen laajemmin paikallisilta yrityksiltä.

Pohdittavaksi

Tavoitteiden asettaminen yhtiön toiminnalle.

Kuva: Tornion kaupunki/
Jussi Kurttio

Työvoimalasäätiö

Tornion Työvoimalasäätiö sr:n toiminta-ajatus on sosiaalisen työllistämisen ja kuntoutuksen järjestäminen ja kehittäminen Tornion kaupungissa sekä lähikunnissa.

Toiminnalliset tavoitteet

1. Säätiön toiminta perustuu tulorakenteeseen.
2. Toiminta kehittyy sosiaalisen työllistymisen yksikkönä.
3. Nuorten ohjaaminen koulutukseen ja työelämään, työnantaja yhteistyön lisääminen.
4. Työllisyyden kuntakokeilun tukeminen ja asiakasohjausmallin kehittäminen.

TARKASTUSLAUTAKUNNAN ARVIOINTI

Onnistumiset

Säätiön hallinnoima Stara2 -hanke on toteutunut suunnitellusti. Stara hankkeesta jäi nuorten työpaja toiminta, joka ohjaa palveluista ulkopuolelle jääneitä nuoria. Sosiaalinen työllistäminen ja yhteistyö eri toimijoiden kanssa toteutui.

Kehitettävää

Säätiön toiminnan jatko pystyttiin varmistamaan vain kaupungin antamalla avustuksella. Koronavuodet ovat olleet säätiölle muutoinkin tiukan talouden kannalta todella haastavia.

Toimintatapojen kehittäminen positiivisen tuloksen saavuttamiseksi. Työpajatoiminnan tarkastelu; voisiko toimintaa suunnitella järjestettäväksi kahdessa vuorossa?

Rekrytoinnin haasteisiin vastaaminen.

Pohdittavaksi

Nuorten jatkosijoittumisen tavoitteisiin pääseminen.

Osaavan henkilöstön pysyvyys. Henkilöstöä siirtynyt muihin tehtäviin epävarman tulevaisuuden näkymän vuoksi.

Työllisyyden kuntakokeilun aloitus ei toteutunut heti vuoden 2021 alusta, oliko sillä osaltaan vaikutusta asiakasmääriin?

Kiinteistö Oy Tornion Kisakoti

Kiinteistö Oy Tornion Kisakodin toiminta-ajatuksena on ollut asuntojen vuokraaminen mielen-terveysasiakkaille. Asuntoja on seitsemän kappaletta.

Toiminnalliset tavoitteet

Yhtiön lopettamiseen liittyvät tehtävät.

TARKASTUSLAUTAKUNNAN ARVIOINTI

Onnistumiset

-

Kehitettävää

Yhtiön lopettamisesta on päätetty jo viime valtuustokauden alussa, mutta sitä ei ole toteutettu.

Yhtiön toiminnan lopettaminen tulisi hoitaa loppuun viivyttämättä.

Pohdittavaksi

Taloudellisesti vaikeassa asemassa oleviin tytäryhtiöiden asioihin olisi puututtava ajoissa ja toimet hoidettava päätetyssä aikataulussa.

Kuva: Tornion kaupunki/
Jussi Kurttio

Länsi-Pohjan Hevosurheilukeskus Oy

Länsi-Pohjan Hevosurheilukeskus Oy:n toiminta-ajatus on kilparadan ja siihen liittyvien rakennusten ja laitteiden rakentaminen, ylläpito ja vuokraus sekä hevosurheilutilaisuuksien ja muiden erilaisten kurssi-, koulutus- ja yleisötilaisuuksien järjestäminen.

Toiminnalliset tavoitteet

1. Talouden tasapainottaminen
2. Katsomorakennuksen eteläpuolen päädyn katon korjaus

TARKASTUSLAUTAKUNNAN ARVIOINTI

Onnistumiset

Välttämätön katon korjaus on saatu toteutettua.

Kehitettävää

Talouden tasapainottamisen jatkaminen.

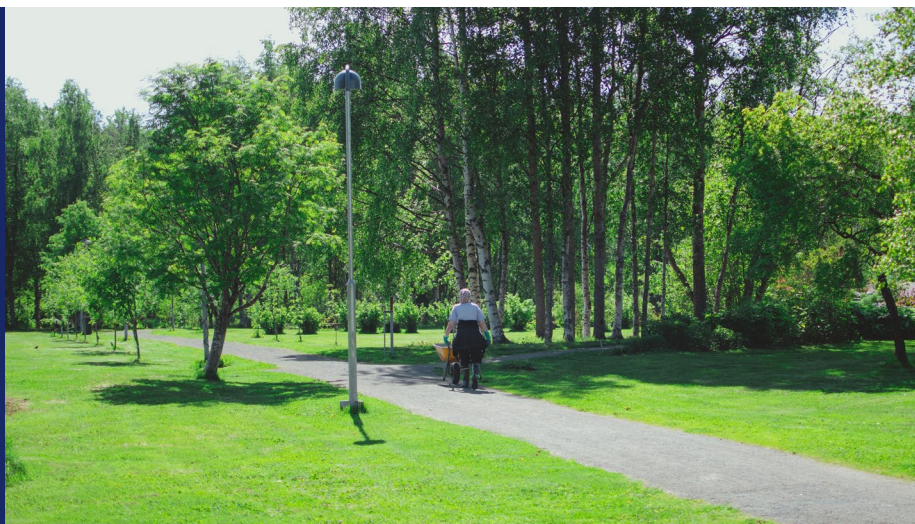
Kaupungin avustusmäärää on nostettu, jonka johdosta taloutta saatu tasapainotettua. Toiminta on kuitenkin edelleen tappiollista.

Pohdittavaksi

Yhtiön lainoja on saatu lyhennettyä ja lainakanta alkaa olla kohtuullisella tasolla. Kaikki yhtiön lainat ovat kaupungin takaamia tai myöntämiä. Kaupungin avustustason riittävyys, että kiinteistö voidaan pitää kunnossa?

Muiden tulolähteiden etsintä ja vuokratason tarkistaminen sekä tiiviin yhteistyön jatkaminen käyttäjien kanssa toiminnan kehittämiseksi.

*Tornion Arboretum puisto
Tornion Kallioputaalla.
Kuva: Tornion kaupunki/
Jussi Kurttio*

Tornion Keilahalli Oy

Tornion Keilahalli Oy:n tavoitteena on keilailun mahdollistaminen koko perheen tapahtumana, joko yksin tai porukalla.

Toiminnalliset tavoitteet

Yhtiölle ei ole asetettu toiminnallisia tavoitteita.

TARKASTUSLAUTAKUNNAN ARVIOINTI

Onnistumiset

Uusi yrittäjä aloitti keilahallissa syksyllä 2021.

Kehitettävää

Yhtiön talous ollut pitkään haasteellinen. Tulot eivät ole riittäneet kattamaan kuluja, tosin toteuma on nyt talousarviota huomattavasti parempi, johtuen kaupungilta saaduista avustuksista lainojen maksuun. Avustaminen on ollut tarpeellista, koska yhtiön lainat ovat pääsääntöisesti kaupungin takaamia.

Korona-pandemia on vaikeuttanut keilahallin toimintaa ja vuokratulot ovat jääneet hyvin alhaisiksi. Tästä johtuen syksyn 2020 ja kevään 2021 lainojen lyhennyksistä saatiin vapautus.

Toiminnallisten tavoitteiden asettaminen on välttämätöntä sekä kehittämistoimien suunnittelu yhtiön hallituksen toimesta, yhteistyössä kaupungin ja yrittäjän kanssa.

Pohdittavaksi

Talouden tasapainottaminen toimintaa kehittämällä ja vuokratulojen lisäyksellä normaalitoiminnan palautuessa.

Business Tornio (Team Botnia Oy)

Business Tornio on Tornion kaupungin ja paikallisten pk-yritysten omistama kehitysyhtiö. Se ohjaa ja opastaa paikallisia yrityksiä ja yrittäjiä yritystoiminnan käynnistämässä, sekä auttaa toimivia yrityksiä kasvun polulla ja kansainvälistymisessä. Vastaa myös alueen kehittämishankkeiden hakemisesta ja toteuttamisesta.

Toiminnalliset tavoitteet

1. Yhtiö neuvoo yritystoiminnan käynnistämistä suunnittelevia asiakkaita ja tukee toimivia yrityksiä niiden liiketoiminnan kehittämisessä. Tavoitteena on palvella kaikkia yrityksiä tasapuolisesti koosta, toimialasta ja sijainnista riippumatta
2. Tornion yritysalueiden markkinointi
3. Two Countries – One Destination hankkeen käynnistäminen
4. Lapin kaasutaloussuunnitelma
5. Invest In Tornio – Invest In Future

TARKASTUSLAUTAKUNNAN ARVIOINTI

Onnistumiset

Markkinointi (Invest Tornio), kehittämispalvelut ja hankerahoitukset.

Business Tornio oli mukana valtaosassa (yli 90 %) investointi- ja kehittämistukihankkeista.

Uusien yritysten perustamisneuvonta ja ohjaus. Vuonna 2021 rekisteröitiin 114 yritystä, joiden kotipaikka on Tornio.

Outokummun YT-prosessin myötä Business Tornio laati ÄRM- rahoitusta varten New Business- hankkeen, johon saatiin rahoitusta. Business Tornion osuus budjetista on noin 53 %.

Johtaminen ja ohjaus: Henkilökunta on motivoitunutta ja työhönsä tyytyväisiä.

Kehitettävää

Business Tornion tavoitteena on palvella kaikkia yrityksiä tasapuolisesti koosta, toimialasta ja sijainnista riippumatta. Teollisuuden ja pienempien rakennusliikkeiden, sähkö- ja LVI- yritysten osalta tavoite toteutui, mutta maaseutuyritysten osalta toimintaa tulisi kehittää edelleen.

Meänkauppa eli torniolaisten yritysten yhteinen foorumi tuotteille, palveluille, tapahtumille ja toiminnalle. Kokonaisuus jäi vähälle huomiolle resurssivajeesta johtuen.

Vuoden 2021 aikana Business Tornio otti käyttöön toimitilapörssin, jonka kautta alueen vapaita toimitiloja voidaan markkinoida paremmin ja helpottaa toimitilojen löydettävyyttä paikallisille toimijoille. Pörssi on otettu hyvin vastaan, mutta kokonaisuutena se ei vielä täysin täyttänyt tavoitteita.

Töihin Tornioon -palvelua ja verkkosivustoa on pilotoitu, mutta yritysten mukaantulo vaatii edelleen tekemistä.

Pohdittavaksi

Maaseudulla ja kylissä toimivien yritysten neuvonnan ja tuen kehittäminen sekä maaseutuyritysten yhteiset kehittämishankkeet eli yritysysteistyö.

Maaseutuyritysten neuvonnassa ja rahoitushakujen ohjauksessa yhteistyön tiivistäminen Outo-kaira Tuottamhan ry:n Leader-hankkeissa.

Tornion alueen matkailun koordinointi, kehittäminen ja matkailupalveluiden tuottaminen myös jatkossa eli "Tornion matkailu" Business Tornion pysyväksi toiminnoksi.

Miten yritykset kokisivat Business Tornion palvelut helposti lähestyttävänä matalan kynnyksen palveluina ja palveluja käyttävien yritysten määrää saadaan lisättyä ja aktivoitua yhtiön toiminnassa mukana oloa paljon laajemmalle yritysjoukolle?

Yhtiön resurssit ovat pienet laajojen ja aikaa vaativien kokonaisuuksien edistämiseen.

Bottenvikens Reningsverk Ab

Bottenvikens Reningsverk Ab:n tehtävänä on Tornion ja Haaparannan jätevesien puhdistaminen.

Toiminnalliset tavoitteet

Laitos saavuttaa toiminnalle asetetut viranomaisvaatimukset kustannustehokkaasti ja kestäväällä tavalla.

TARKASTUSLAUTAKUNNAN ARVIOINTI

Onnistumiset

Toimintaa parantavat investoinnit toteutuivat.

Kehitettävää

Lupaehtojen mukaisissa raja-arvoissa pysyminen.

Viestintä omistajalle ja yhteistyökumppaneille.

Selvitettävä omistajasopimuksen uusimistarve.

Pohdittavaksi

Viranomaisten asettamien tavoitteiden noudattaminen lupaehtojen mukaisina.

Taloudellisten reunaehtojen huomioiminen ja tiivis yhteistyö mm. Tornion kaupungin ja Tornion Vesi Oy:n kanssa.

TARKASTUSLAUTAKUNNAN ESITYS VALTUUSTOLLE JA ALLEKIRJOITUKSET

Tarkastuslautakunta jättää arviointikertomuksen vuodelta 2021 kaupunginvaltuuston käsiteltäväksi, yhtyy tilintarkastajan lausuntoon ja esittää

1. tilinpäätöksen hyväksymistä ja vastuuvapauden myöntämistä tilivelvollisille tilikaudelta 1.1.-31.12.2021 ja
2. että kaupunginvaltuusto pyytää kaupunginhallitukselta lausunnon (KuntaL 121 §) lokakuun 2022 loppuun mennessä siitä, mihin toimii arviointikertomuksessa esiintuotujen arviointien johdosta on ryhdytty

Torniossa 14. päivänä kesäkuuta 2022

Outi Keinänen
puheenjohtaja

Jari Tervahauta
varapuheenjohtaja

Birgit Hietanen
jäsen

Martti Kankaanranta
jäsen

Anne Kulju
varajäsen

Jouni Myllyneva
varajäsen

Jaakko Pelimanni
jäsen

Markku Salmi
jäsen

Anne Sammallahti
jäsen

[illegible]

Tornio

tornio.fi